

Clearinghouse – forskningsserien

2013 nummer 14

**Forskningskortlægning og forskervurdering
af skandinavisk forskning i året 2011
i institutioner for de 0-6 årige**

af

Michael Søgaard Larsen

Jan Kampmann

Sven Persson

Thomas Moser

Niels Ploug

Dorte Kousholt

Hanna Bjørnøy Sommersel

Kasper Steenberg

AARHUS
UNIVERSITY

DEPARTMENT OF EDUCATION
DANISH CLEARINGHOUSE FOR EDUCATIONAL RESEARCH

København 2013

**Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2011
i institutioner for de 0-6 årige**

Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning

er en enhed ved Institut for Uddannelse og Læring (DPU), Aarhus Universitet

Titel	<i>Clearinghouse - Forskningsserien. Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2011 i institutioner for de 0-6 årige</i>
Copyright	© 2013 by Danish Clearinghouse for Educational Research
ISSN	19045255
Reviewgruppe	Professor Jan Kampmann, Roskilde Universitet Professor Sven Persson, Malmö Högskola Professor Thomas Moser, Høgskolen i Vestfold, Professor Niels Egelund, Århus Universitet Direktør Niels Ploug, Danmarks Statistik Lektor Dorte Kousholt, Århus Universitet
Medarbejdere fra Clearinghouse	Michael Søgaard Larsen, Hanna Bjørnøy Sommersel; Kasper Steenberg;
Sektion	Teknisk rapport
Forfattere	Michael Søgaard Larsen, Sven Persson, Jan Kampmann, Thomas Moser, Niels Ploug, Dorte Kousholt, Hanna Bjørnøy Sommersel, Kasper Steenberg
Dansk Clearinghouses referencenummer	Projekt SR14
Publikationsmåned og -år	Februar, 2013
Denne rapport citeres som	Larsen, M.S. Jan Kampmann, Sven Persson, Thomas Moser, Niels Ploug, Dorte Kousholt, Hanna Bjørnøy Sommersel, Kasper Steenberg (2013) Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2011 i institutioner for de 0-6 årige. <i>Clearinghouse Forskningsserien.2013:13</i> . København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus Universitet
Kontaktadresse (adresse, telefon, e-mail)	Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) Aarhus Universitet Tuborgvej 164 2400 København NV Telefon: 8716 1300 mssl@dpu.dk http://edu.au.dk/forskning/omraader/danskcaringhouseforuddannelsesforskning/

Forord

Dette er den sjette i rækken af forskningskortlægninger og forskervurderinger af skandinavisk forskning i institutioner for de 0-6 årige. Kortlægningen her er om forskningen publiceret i 2011. De fem tidligere kortlægninger behandler forskningen fra 2006, 2007, 2008, 2009 og 2010. Projektet er gennemført af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning som et samarbejdsprojekt med Danmarks Evalueringsinstitut. Projektet støttes af Utdanningsdirektoratet i Norge og Skolverket i Sverige.

Arbejdet med projektet: dataindsamling, analyse og manuskriptskrivning er foregået i perioden fra 1. april 2011 til 31. december 2011.

Clearinghouse har i projektet arbejdet sammen med en reviewgruppe med samme sammensætning som sidste år. Reviewgruppen er undervejs i forløbet suppleret med professor Niels Egelund. Vi er vi taknemmelige for, at reviewgruppen igen i år har ydet en stor og værdifuld arbejdsindsats - ikke mindst med at tilvejebringe pålidelig kvalitetsvurdering af forskningen. Årets forskning er væsentlig mere omfattende end tidligere år, derfor har gruppens arbejde i år været større.

Danmarks Pædagogiske Bibliotek har på vanlig effektiv vis hjulpet med søgninger og med at skaffe de mange dokumenter, som denne rapport er baseret på. Det skal de have tak for.

Endelig siger vi i Clearinghouse tak til *Enheden for Dagtilbud for Børn, Danmarks Evalueringsinstitut*, for opgaven. Vi har været glade for det gode samarbejde med specialkonsulent Persille Schwartz og områdechef Anne Kjær Olsen.

Redaktionen er afsluttet i december 2012.

Michael Søgaard Larsen

København, 3. december 2012

Sammenfatning

Hvad ønsker vi at få at vide?

Arten og kvaliteten af skandinavisk forskning i året 2011 i dagtilbud for de 0-6 årige gennem en forskningskortlægning og forskervurdering.

Hvem ønsker at vide det og hvorfor?

Projektet er udført af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning som et samarbejdsprojekt med Danmarks Evalueringsinstitut. Projektet støttes af Utdanningsdirektoratet i Norge og Skolverket i Sverige.

EVA anvender resultatet af den gennemførte forskningskortlægning og -vurdering til udarbejdelse af Bakspejlet, en årsrapport til dagtilbudsområdet i Danmark, hvor især nye forskningsmæssige udviklingslinjer og fund betones. Data fra projektet indgår desuden i Nordic Base of Early Childhood Education and Care (NB_ECEC) om forskning i dagtilbud for de 0-6 årige.

Hvad fandt vi frem til?

Først og fremmest blev det konstateret, at den øgede opmærksomhed på dagtilbud, som har kunnet iagttages gennem de senere år i de skandinaviske lande, nu er slået igennem og så i forskningen i form af en kraftig forøgelse af forskningen både regnet i antallet af forskellige projekter, men også regnet i antallet af store projekter.

Der blev i året 2011 publiceret 73 undersøgelser om dagtilbud for de 0-6 årige. Heraf havde 16 data fra Danmark, 34 data fra Norge og 23 data fra Sverige mens 4 havde data fra ikke-skandinaviske lande. Ingen af de 4 komparative undersøgelser havde data fra mere end ét skandinavisk land. 63 af undersøgelseerne har god videnskabelig kvalitet.

Det pædagogiske personale er undersøgelsesgenstand i 64 % af årets studier. I 48 % indgår børnene. Forældre indgik i 15 % af undersøgelseerne.

Flertallet (96 %) af årets undersøgelser inddrager et bredere samfundsmæssigt perspektiv i undersøgelsens analyser. Et sådant perspektiv findes ikke i de resterende 4 % af undersøgelseerne.

37 % af undersøgelseerne anvender et etnografisk design, efterfulgt af casestudier (15 %) og holdningsundersøgelser (11 %). I årets forskning er der 37 % af studierne, som anvender kvantitativ analyse. Feltets typiske forskning har et kvalitativt design.

De 63 undersøgelser om institutioner for 0-6 årige i Skandinavien, udgivet i 2011 med tilfredsstillende forskningskvalitet, har dannet grundlag for identificering af 6 temaer. Alle undersøgelserne er sorteret i disse:

- Samtaler: Kommunikation og demokrati;
- Sociale kompetencer og inklusion;
- Didaktik og læring;
- Profession: Identitet, udvikling og holdninger;
- Fysisk aktivitet, sundhed og fysisk miljø;

- Organisation, økonomi og kvalitet.

Hvordan kom vi frem til disse resultater?

Projektet har haft tre hovedfaser: Først søgte vi i alle relevante kilder efter forskning, som er udkommet i året 2011. Derpå sorterede vi de fundne undersøgelser for at sikre, at kun relevante undersøgelser blev medtaget. Så trak vi de relevante data ud af undersøgelserne blandt andet ved hjælp af et it-software, EPPI, udviklet specielt til dette formål ved London University. Endelig blev de relevante undersøgelser sorteret og sammenlignet og på den måde kortlagt og vurderet.

Hvor kan man finde mere information?

Undersøgelsen indgår i *Evidensbasen*, som Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning har etableret, se:

<http://edu.au.dk/forskning/omraader/danskcaringhouseforuddannelsesforskning/>.

Her kan man også finde et link til det forskningsgrundlag, *Konceptnotatet*, som styrer forskningsprocessen i Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning. Sammesteds er der også adgang til Clearinghouse 'Notat om forskningskvalitet', som redegør for grundlaget for kvalitetsvurderingen

Data fra undersøgelsen indgår ligeledes i databasen NB-ECEC, der er tilgængelig på <http://www.nb-ecec.org>

Endelig kan man læse mere om udvalgte dele af forskningen i magasinet Bakspejlet og i webartikler, der udgives af Danmarks Evalueringsinstitut.

1 Indhold

1	<i>Indhold</i>	9
1	<i>Baggrund</i>	11
1.1	Baggrund og problemfelt.....	11
1.2	Formål	12
1.3	Reviewgruppe.....	12
1.4	Rapportens struktur.....	12
2	<i>Forskningskortlægningens metodiske grundlag</i>	15
2.1	Design og metode	15
2.2	Kortlægningens begrebsmæssige univers.....	15
2.3	Søgning	16
2.3.1	Anvendte søgeprofiler	18
2.4	Screening: kriterier for inklusion og eksklusion	19
2.4.1	Fase 1: Reference-screening.....	20
2.4.2	Fase 2: Fuldtekst-screening.....	20
2.5	Genbeskrivelse og kvalitetsvurdering af studier.....	21
2.6	Samlet oversigt over reviewprocessen	23
3	<i>Karakteristik af forskningen i 2011</i>	28
3.1	Almen karakteristik	28
3.2	Sigte, design og metode.....	30
3.3	Indhold.....	33
3.4	Vurdering af forskningskvalitet	35
4	<i>Udvalgte resultater af forskningen i 2011</i>	39
4.1	Samtaler: Kommunikation og demokrati.....	39
4.2	Sociale kompetencer og inklusion	45
4.3	Didaktik og læring	51
4.4	Profession: Identitet, udvikling og holdninger	56

4.5	Fysisk aktivitet, sundhed og fysisk miljø	60
4.6	Organisation, økonomi og kvalitet.....	65
5	<i>Perspektiver</i>	71
5.1	Forskningen i tal.....	71
5.2	Forskningens indhold	74
5.3	Forskningens design og metode	77
5.4	Forskningskortlægningen.....	80
6	<i>Appendiks 1: Et eksempel på en genbeskrivelse</i>	81
6.1	EPPI-Centre data extraction and coding tool for education studies Version 2.0.....	81
7	<i>Appendiks 2: Resuméer og indeksering af 63 undersøgelser omtalt i kapitel 4</i>	102
8	<i>Samlet oversigt over kortlagte undersøgelser</i>	169

1 Baggrund

1.1 Baggrund og problemfelt

Denne rapport redegør for den skandinaviske forskning om dagtilbud for 0-6 årige, udgivet i 2011. Det er nu sjette gang, at Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning gennemfører kortlægning og kvalitetsvurdering af årets forskning.

De tidligere udgivne fem årsrapporter er under publikationer tilgængelige på:

<http://edu.au.dk/forskning/omraader/danskcaringhouseforuddannelsesforskning/>

De fem tidligere rapporter er disse:

Nordenbo, S.E. et al. (2008). *Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2006 i institutioner for de 0-6 årige*. København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag, ISBN 978-87-7684-249-9. I denne rapport bliver den omtalt som Nordenbo et al., 2008.

Nordenbo, S.E. et al. (2009). *Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2007 i institutioner for de 0-6 årige*. København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag, ISBN 978-87-7684-291-8. Her omtales den som Nordenbo et al., 2009.

Nordenbo, S.E. et al. (2010). *Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2008 i institutioner for de 0-6 årige*. København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag, ISBN 978-87-7684-291-8. I det følgende omtales den som Nordenbo et al., 2010.

Larsen, M.S. et al. (2011). *Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2009 i institutioner for de 0-6 årige*. *Clearinghouse Forskningsserien 2011:7*. ISSN: 19045255. København: Clearinghouse, Aarhus Universitet. I det følgende omtales den som Larsen et al., 2011.

Larsen, M.S. et al. (2012). *Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2010 i institutioner for de 0-6 årige*. *Clearinghouse Forskningsserien 2012:10*. ISSN: 19045255. København: Clearinghouse, Aarhus Universitet. I det følgende omtales den som Larsen et al., 2012.

Arbejdet med nærværende kortlægning er gennemført i store træk som de tidligere kortlægninger. Der har været enkelte nødvendige afvigelser i forhold til de tidligere forskningskortlægninger. Disse er nøjere beskrevet i kapitel 2 om kortlægningens metodiske grundlag.

Forskningskortlægningerne er gennemført af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning på baggrund af et initiativ fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA). Kortlægningerne sigter mod at skabe bedre indsigt i indhold og resultater af forskningen om institutioner for de 0-6 årige. En sådan bedre indsigt kan skabes ved løbende at udarbejde oversigter om feltets kvalificerede og relevante forskning.

1.2 Formål

Formålet har været at kortlægge og vurdere al relevant og kvalificeret forskning om dagtilbud for 0-6 årige fra året 2011 i Danmark, Norge og Sverige. Herved kan to mål realiseres:

1. At lette adgangen til god skandinavisk forskning på dagtilbudsområdet for pædagoger, administratorer, policy-makers og forskere ved at skabe overblik over eksisterende forskningsdokumenter, der gennem peer-reviews er vurderet til at leve op til internationalt anerkendte kvalitetskriterier.
2. At synliggøre god skandinavisk forskning i dagtilbud for de 0-6 årige i international sammenhæng, blandt andet ved at data fra det her gennemførte projekt indgår i Nordic Base of Early Childhood Education and Care (NB-ECEC).

1.3 Reviewgruppe

Clearinghouse har sammensat en *reviewgruppe* til arbejdet med forskningskortlægningen og -vurderingen: Medlemmerne som deltog i kortlægningen af forskningen fra 2010, er igen med. I år er gruppen under indtryk af den forøgede forskningsmængde suppleret med et nyt medlem:

Professor Sven Persson Malmö högskola, Sverige
Lektor Dorte Kousholt, Århus Universitet, Danmark
Professor Niels Egelund Århus Universitet Danmark (Nyt medlem)
Professor Jan Kampmann, Roskilde Universitet, Danmark
Professor Thomas Moser, Høgskolen i Vestfold, Norge
Direktør Niels Ploug, Danmarks Statistik, Danmark

Reviewgruppens medlemmer er alle selv aktive forskere på dagtilbudsområdet. Det har derfor været specielt nødvendigt at sikre, at der i forbindelse med arbejdet ikke kunne opstå interessekonflikter. Reviewgruppemedlemmer, der har haft roller som: medforfatter, projektdeltager eller forfatter på et af årets projekter, har fået deres projekter vurderet af andre fra reviewgruppen. Hvis et medlem af reviewgruppen tidligere har fungeret som medforfatter med en forfatter til et af årets studier, er genbeskrivelsen og kvalitetsvurderingen ligeledes gennemført af andre.

1.4 Rapportens struktur

Forskningskortlægningen og vurderingen er gennemgået metodisk set i kapitel 2. Her beskrives den procesmæssige systematik i forskningskortlægningen. Fra begrebsbestemmelse, til søgeunivers, søgeprofiler, søgninger og søgehits, over relevansscreening af alle hits. Derpå redegøres der for hvordan alle relevante undersøgelser er genbeskrevet og kvalitetsvurderet. Både fremgangsmåder og grundlaget herfor, bliver gennemgået. I dette indgår tildeling af lav, middel eller høj evidensvægt. Denne sortering af årets undersøgelser benytter vi til at finde frem til den forskning, som vi kan fæste lid til.

I Kapitel 3 er der en almen karakteristisk af alle relevante undersøgelser på dagtilbudsområdet i Skandinavien fra 2011. Her gives en samlet karakteristisk af årets forskning både ud fra sigte, indhold, resultater, forskningsmetode og kvalitet.

Kapitel 4 er en tematisk fremstilling af årets forskning alene baseret på de undersøgelser, som er vurderet som pålidelige, i.e. som er blevet tillagt en middel eller høj evidensvægt. Temaerne er valgt, så undersøgelsesernes samlede sigte, design, metode, indhold og resultater sættes i spil i forhold til aktuelle problemstillinger i dagtilbud for børn i Skandinavien. I valg af temaer har det også været sigtet at kunne ramme indhold af al eller næsten al pålidelig forskning fra året 2011.

Kapitel 5 er skrevet på baggrund af analysen i kapitel 3 og 4 og med det sigte at give et overordnet billede af årets pædagogiske forskning på området både i lyset af tidligere års forskning og i lyset af den internationale forskning på feltet.

Rapporten har tre appendikser: I kapitel 6 er der et eksempel på en fuld genbeskrivelse og kvalitetsvurdering af en enkelt undersøgelse. Kapitel 7 indeholder resuméer fra alle undersøgelser, som er omtalt i kapitel 4. Kapitel 8 indeholder referencerne til alle de undersøgelser, som indgår i årets forskningskortlægning, som den er beskrevet i kapitel 3. Alle referencer er fra 2011, derfor er de alle uden årstal.

2 Forskningskortlægningens metodiske grundlag

2.1 Design og metode

To dokumenter fra Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, 'konceptnotat' samt 'Notat om forskningskvalitet'¹ giver det principielle videnskabsteoretiske grundlag for denne kortlægning. Begge disse dokumenter er iterative - de revideres løbende - baseret på den erfaring, som Clearinghouse indhøster under sit arbejde med evidens, som siden 2006 har fundet sted sammen med mange forskellige grupper af førende internationale uddannelsesforskere.

Den konkrete arbejdsproces er ved starten af projektet beskrevet i en protokol. Processen består i systematisk og transparent gennemløb af en række trin med anvendelse af ekspliciterede metoder. Disse trin og metoder behandles i kapitlet her.

Der er anvendt to forskellige slags software for at sikre systematik og transparens. EPPI-Reviewer er anvendt til at sikre transparens i kortlægningens proces: fra søgninger, referencer, screening af referencer, genbeskrivelser og kvalitetsvurderinger.² I dette software er alle beskrivelser, valg og vurderinger registreret og tilgængelige. Softwaren Sharepoint er anvendt til at håndtere og dokumentere kommunikation om processen (mellem Reviewgruppen og Clearinghouse), beslutningsgrundlag og rapportskrivning.³

Forskningskortlægningen er blevet til i et tæt samarbejde mellem medarbejdere fra Clearinghouse og Reviewgruppen på grundlag af genbeskrivelser og kvalitetsvurdering af alle relevante undersøgelser.

I EPPI-Reviewer findes en spørgeramme udviklet af *EPPI-Centre* ved *Institute of Education, London University* til brug for arbejde med systematiske reviews og forskningskortlægninger i pædagogik- og uddannelsesforskning. Denne spørgeramme er her suppleret med en yderligere spørgeramme, der i sit indhold går tættere på dagtilbudsfeltet. Den sidstnævnte er udformet af reviewgruppen i samarbejde med Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.

2.2 Kortlægningens begrebsmæssige univers

Den opgave, der skal løses er: "at foretage en *forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2011 i dagtilbud for de 0-6 årige*". Det heri indeholdte begrebsmæssige univers bestemmes på følgende måde:

"Skandinavisk" indebærer, at der skal være tale om undersøgelser udført i ét eller flere af de skandinaviske lande: Danmark, Norge og Sverige. Dvs. at undersøgelser, for at kunne indgå, *skal* have data fra ét eller flere af de skandinaviske lande. Undersøgelser der *derudover* også har data fra andre lande indgår også.

¹ <http://edu.au.dk/forskning/omraader/danskcldclearinghouseforuddannelsesforskning/konceptnotat/>

² EPPI-Reviewer. Softwaren er nærmere beskrevet på producentens hjemmeside: <http://eppi.ioe.ac.uk>

³ Der er redegjort mere udførligt for Sharepoint her: http://www.sharepointhosting.com/video_tutorials.html

"Forskning" skal forstås som primær forskning, der er afrapporteret i overensstemmelse med sædvanlige forskningsmæssige fremgangsmåder med det sigte at undersøge eksplíciterede forhold. Undersøgelser, der er udført i studieøjemed indgår ikke. For eksempel indgår opgaver på BA-, Master- og kandidatniveau, ikke. Ph.d.-afhandlinger og afhandlinger på tilsvarende niveau erhvervet i ét af de skandinaviske lande indgår dog.

"2011" skal være året for publicerings af undersøgelsen. Tidspunktet for undersøgelsens gennemførelse (dataindsamling, analyse etc) spiller ingen rolle her. Den enkelte undersøgelse indgår kun i kortlægningen én gang. Er der f.eks. i 2011 publiceret en artikel om en undersøgelse, der er behandlet i 2010 kortlægningen, indgår denne ikke igen.

"Daginstitutioner" forstår vi i denne rapport altid som "dagtilbud for de 0-6 årige børn". Desuden forstår vi ved "institutioner" i Danmark: "dagpleje, vuggestue, børnehave og integrerede institutioner", i Norge: "daghjem, barnehage og familiebarnehage", og i Sverige: "daghem, familjedaghem, lekskola og förskola". 6 årige kan gå i børnehaveklasse; derfor indgår disse også. I bestemmelsen af den institutionelle ramme har det været et krav, at studierne adresserer relevant institution både i sigte, dataindsamling og resultater. F.eks. indgår studier, der undersøger et forhold både i skole og dagtilbud for 0-6 årige alene, hvis det i sigte, data og resultater har bidrag, der særskilt beretter om dagtilbudene.

Dansk terminologi er anvendt i forskningskortlægningen:

Udtrykket 'dagtilbud for børn' eller 'dagtilbud' er anvendt som samlet betegnelse for daginstitutioner for de 0-6 årige. Når en undersøgelse angår en enkelt dagtilbudstype, anvender vi den særskilte (nationale) betegnelse for denne f.eks. 'børnehaven' eller förskolan (Sverige).⁴

2.3 Søgning

Det beskrevne begrebmæssige univers har været bestemmende for valget af databaser og ressourcer. I de udvalgte databaser og ressourcer er der efterfølgende udformet søgeprofiler også ud fra dette univers.

Sigtet med dette arbejde er at finde frem til hele årets forskning på det undersøgte felt. Derfor er der på forskellig vis arbejdet med både nationale bibliografiske baser, nationale forskningsdatabaser, gennemgang af kernetidsskrifter samt afsøgning af den største internationale pædagogiske database. Disse søgninger suppleres med referencer fra reviewgruppen.

Clearinghouse har udført alle søgningerne i samarbejde med Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Reviewgruppen har haft mulighed for at drøfte og korrigere både valgte ressourcer og baser samt anvendte søgeprofiler. Reviewgruppen har ligeledes haft mulighed for at foreslå yderligere referencer. Der er indkommet 12 referencer fra reviewgruppen, som ikke allerede var fundet.

De databaser og ressourcer, der er søgt samt antallet af hits, fremgår af Tabel 2.1. Alle søgeprofiler og hits er lagt ind i softwaren EPPI-Reviewer.

⁴ Vi har dog fastholdt samme titel for publikationen som for de tidligere års kortlægninger.

Ressource	Søgedato	Hits
Cristin (Norge)	29/03/2012	29
Bibsys (Norge)	18/04/2012	216
Referencer fra Utdanningsdirektoratet (Norge)		7
Libris (Sverige)	28/03/2012	178
Skolporten.com (Sverige)	27/03/2012	8
Bibliotek.dk (Danmark)	18/04/2012	237
Forskningsdatabasen (Danmark)	27/03/2012	193
ERIC(CSA)	26/03/2012	25
Hånd søgning af 3 skandinaviske tidsskrifter	27/03/2012	13
Referencer fra Reviewgruppen		12
Referencer fra referencer		14

Tabel 2.1: Foretagne søgninger

I år har det desværre været nødvendigt med en række ændringer i de udførte søgninger. Dette gælder først og fremmest de norske søgninger. Her har der hidtil været søgt i Norbok, den norske bogfortegnelse, men da denne er lukket som database med opdatering, har det været nødvendigt at søge efter lignende materiale i Bibsys databasen, der er fælleskatalogen for de norske biblioteker. Desværre kan der ikke i denne base, som i Norbok, søges på udgivelsesland, kun på udgivelsessted (bynavne) eller sprog (norsk og nynorsk). Dette giver en vis forringelse i dækningen af det norske materiale. Mere alvorligt har det imidlertid været, at det hittidige norske forskningsdokumentationssystem (bibsysforskodok) er erstattet af et andet system, Cristin, der desværre ikke giver mulighed for professionel afsøgning med vanlig boolsk logik⁵. For at sikre, at feltets norske forskning var dækkende med i materialet, er det, at Utdanningsdirektoratet har bidraget med enkelte supplerende referencer. De 12 forslag fra reviewgruppen stammer ligeledes fra gruppens norske medlem.

De svenske søgninger i Libris og skolporten.com er gennemført præcis som tidligere år. Det svenske nationale forskningsdokumentationssystem, forskning.se, er i lighed med tidligere år ikke blevet anvendt til dette formål. Problemet med forskning.se er dels søgesystemets relative uanvendelighed til specifik søgning, dels databasens orientering mod projekter, ikke mod publicering knyttet til projekter. For Sveriges vedkommende er der derfor i stedet søgt i www.skolporten.com

⁵ Søgning efter boolsk logik indebærer, at man kan kombinere flere termer (eks emneord, udgivelsesår, udgivelsessted osv.) ved at benytte en af de tre operatorer, og - eller - ikke.

De danske søgninger er foretaget i bibliotek.dk, der erstatter tidligere års søgninger i Dansk Pædagogisk Base. Skiftet i database er alene begrundet i det ringere søgeinterface, der nu tilbydes til Dansk Pædagogisk Base. Søgningerne i bibliotek.dk er ikke en faglig forringelse, da både søgeadgang og den tilgængelige datamængde svarer til den tidligere kortlægninger afsøgte Dansk Pædagogisk Base. Der er desuden som tidligere år søgt efter danske undersøgelser i Forskningsdatabasen, som nu på grund af bedre indrapportering, er langt mere dækkende for feltets forskning.

Ud over de nævnte baser, er det også i år blevet overvejet at søge i nationale artikeldatabaser: den danske (Artikelbasen), norske (Norart) og svenske (Artikelsök). Dette er imidlertid fravalgt. Vi har fastholdt dette fravalg, da vi fortsat skønner, at forskning i dagtilbud for 0-6 årige ikke primært publiceres i nationale tidsskrifter. Det forholder sig snarere sådan, at der i de skandinaviske lande primært publiceres i rapport, bogform eller international artikel, og der derefter eventuelt formidles sekundært i de nationale tidsskrifter.

En del af forskningen publiceres dog primært i de skandinavisk/nordiske tidsskrifter: *Scandinavian Journal of Educational Research*, *Nordisk Pedagogik*, samt *Nordisk Barnehageforskning*. Disse tre tidsskrifter er derfor håndstøgt særskilt for året 2011.

ERIC (i CSA-versionen), verdens største pædagogiske database, er ligesom tidligere år blevet afsøgt for internationale eller udenlandske bidrag på feltet fra skandinaviske forskere.

2.3.1 Anvendte søgeprofiler

Cristin:

Title search done individually for each of these words:

daginstitution* OR barnehage*OR familiebarnehage*OR daghem* OR førskol* OR dagt* OR daycare* OR kindergarten* OR nursery school* OR preschool* OR creche OR early childhood education

Only: 2011

Only: Tidsskriftsartikkel eller Bok eller Rapport/avhandling eller Del av bok/rapport

Bibsys:

(daginstitution? eller barnehage? eller familiebarnehage? eller daghem? eller førskol? eller dagt? eller daycare? eller kindergarten? eller nursery school? eller preschool? eller creche? eller early childhood education?) og (språk = norsk bokmål eller norsk nynorsk) og årstall = 2011-2011 og (materiale = e-bøker eller bøker eller doktoravhandlinger)

Libris:

ÅR:2011 AND land:sw AND (kl:Em-c.01 OR kl:Eab.01 OR förskola OR daghem OR leksskola OR förskolepedagogik OR familjedaghem OR dagis)

Skolporten

Below: FOU

Below: Avhandlingar

Sök mellan datum: 2011.01.01.- 2011.12.31

Handsøgning af alle titler herunder

Bibliotek.dk:

ul=dk og dk=37.21 eller dk=37.22 eller dk=37.24 eller dk=37.28 eller daginstitution? eller børnehave? eller dagpleje? eller vuggestue? eller førskole? eller småbørnspædagogik? eller dagtilbud? og år=2011 og ma=(fag1 og bå)

Forskningsdatabasen:

daginstitution?=børnehave?=dagpleje?=vuggestue?=førskole?=småbørnspædagogik?= dagtilbud?=preschool?=kindergarten?=daycare?=creche??"nursery school?"=

"Early childhood education"

With filter: 2011

ERIC

(norway* OR norwegian OR denmark* OR danish OR sweden? OR swedish OR scandinavia* OR nordic) AND (LV(Early childhood education) OR LV(kindergarten) OR LV(preschool education))

Date Range: 2011 to 2011

Handsøgning af tre tidsskrifter 2010 årgangen

'Scandinavian Journal of Educational Research', 'Nordic studies in Education' og 'Nordisk Barnehageforskning' er handsøgt efter artikler om dagtilbud.

2.4 Screening: kriterier for inklusion og eksklusion

2011 litteraturen om dagtilbud for de 0-6 årige i Skandinavien bliver fundet ved at søge som ovenfor beskrevet. Mellem ressourcernes indhold er der et vist overlap. Dette er også med til at sikre, at alt bliver fundet. Der blev derfor helt forventeligt fundet dubletter, 68, ved søgningerne. Dubletterne er først fjernet. Derpå er de resterende referencer sorteret efter relevans, dvs. screenet.

Screeningen er sket med fokus på både indhold og form:

For det første det indholdsmæssige. Kun forskning der direkte forholder sig til institutionaliserede dagtilbud for 0-6 årige i skandinaviske lande er relevant. Det er således ikke tilstrækkeligt, hvis et studie kun implicit kan eller kunne have betydning for dagtilbud. Vi søger *ikke* viden om børn, forældre eller pædagoger generelt. Vi søger viden om dag-

tilbud. Kravet er at barne-, forældre- eller pædagogperspektivet skal være eksplicit behandlet i forhold til dagtilbud.

For det andet formen. Vi efterspørger primær rapportering af forskning. Derfor er populære fremstillinger, lærebøger, ren forskningsformidling, videnskabelige metodediskussioner etc. *ikke* inkluderet. Rapportering af primær forskning skal som minimum indeholde et forskningsspørgsmål, en metodedel og en konklusion.

Kravet der i screeningen stilles til forskningsrapporteringens form er derudover, at der relateres til anden forskning i form af teori eller empiri⁶. Sådanne krav skal forsøgs- eller evalueringsrapporter også leve op til, hvis de skal inkluderes. Både evaluering og forsøgsarbejder kan have karakter af primær forskning. Konsekvensen heraf er, at studier af evaluerende karakter, som indeholder et forskningsspørgsmål, metodedel og en konklusion, IKKE inkluderes, hvis de ikke er relateret til den eksisterende forskningslitteratur i form af kendt empiri, kendte teoridannelser eller ekspliciterede kendte metodologier. Det er endvidere et krav, at der skal være redegjort nærmere for, hvordan bevægelsen fra empiriske data til konklusion er foretaget. Det skal således fremgå hvordan dataanalysen er foretaget.

Inklusion af studier (de enkelte forskningsprojekter) har udelukkende været forbundet med krav om relevans i form og indhold. Kvaliteten af studierne har *ikke* spillet nogen rolle for overvejelserne om inklusion/eksklusion.

Der er screenet i to faser:

2.4.1 Fase 1: Reference-screening

Efter fjernelse af dubletter blev alle referencer sorteret i de fem kategorier, der kan ses i Tabel 2.2 herunder. I de skandinaviske databaser er der ofte kun en lille mængde data (forfatter, titel, udgivelsessted, år og udgiver - ikke meget mere) til rådighed om litteraturen. Derfor har en del referencer været forbundet med utilstrækkelige informationer. Disse er så ved nye søgninger forsøgt suppleret med resumé eller anden information. I referencescreeningen er inkluderet både alt, der *med sikkerhed* kunne inkluderes, og alt, der kunne være tvivl om.

2.4.2 Fase 2: Fuldtekst-screening

Alle inkluderede referencer fra fase 1 er derefter skaffet og læst. På baggrund heraf blev der foretaget en ny screening med de samme kriterier, men nu på baggrund af dokumentets tekst.

⁶ For at det kan hævdes, at et studie relaterer sig til anden forskning, bør dette gøres mere uddybende end gennem enkelte referencer til anden forskning

Begrundelse for eksklusion/inklusion	Begrundelsen expliciteret	Antal referencer
Eksklusion: Forkert institution	Ikke om aktiviteter i dagtilbud for 0-6 årige	159
Eksklusion: forkert dokumenttype	Ikke primær forskning: f.eks. debatlitteratur, lærebøger, policy dokumenter, undersøgelses- metodisk litteratur, eksamensopgaver på niveau under ph.d.-afhandlinger	602
Eksklusion: studiet er behandlet i tidligere år ⁷	Studiet er relevant, men indgår i en tidligere forskningskortlægning	12
Inkluderet	Undersøgelser, evalueringer, rapporter fra forsøgs- og udviklingsarbejder	91
Markering: utilstrækkelig information nu	Referencen giver en beskrivelse der ikke er tilstrækkelig til at retfærdiggøre inklusion/eksklusion	0

Tabel 2.2: Oversigt over den samlede screening

2.5 Genbeskrivelse og kvalitetsvurdering af studier

EPPI Centre, Institute of Education, London University, der blev oprettet i 1996, er det længst fungerende Clearinghouse på uddannelsesområdet. 'EPPI-Revieweren' er et software udviklet af dette center.

I 'EPPI-Revieweren' er der en spørgeramme til genbeskrivelse af studier inden for pædagogik og uddannelsesforskning. Ved at anvende denne kan mål, indhold, design og resultater uddrages af undersøgelser. Spørgerammen hedder: 'EPPI-Centre data extraction and coding tool for education studies V2.0'. Den er anvendt ved genbeskrivelse af alle inkluderede studier.⁸ EPPI Centre har udarbejdet spørgerammen på basis af deres mange års arbejde med evidens. Spørgerammen er skabt til brug for pædagogisk forskning, men er i øvrigt et alment system. Den indgår som en del af EPPI-Reviewer softwaren (jf. afsnit 6.1).

EPPI-revieweren er anvendt både til genbeskrivelse og kvalitetsvurdering af alle inkluderede undersøgelser. De tidligere af os udgivne forskningskortlægninger er dog ikke genbeskrevet. Derfor er det kun 90 af de 91 inkluderede referencer, der indgår i genbeskrivelser af denne årgang 73 undersøgelser⁹.

Der er systematisk gjort brug af peer review princippet ved alle genbeskrivelser og kvalitetsvurderinger. Alle genbeskrivelser og kvalitetsvurderinger er udført af medarbejdere fra Clearinghouse på en måde, hvor en enkelt person har været ansvarlig for specifikke studier og internt i Clearinghouse er arbejdet forbundet hermed løbende blevet drøftet. Reviewgruppens medlemmer har, udover at se og kommentere genbeskrivelserne fra Clearinghouse, også selv kvalitetsvurderet de inkluderede studier.¹⁰ Der er således tale

⁷ Sådanne referencer vil blive koblet til beskrivelsen af studierne fra tidligere år i databasen NB-ECEC

⁸ Nærmere beskrevet her: <http://eppi.ioe.ac.uk/cms/Default.aspx?tabid=1913>

⁹ De 90 referencer refererer til 73 studier.

¹⁰ Et enkelt studie blev behandlet anderledes: Sent i processen blev Clearinghouse opmærksom på en ph.d.-afhandling (Plum 2011), der blev genbeskrevet af to medarbejdere fra Clearinghouse. Afhandlingen blev ikke fundet i søgningerne fordi den var fejlregistreret i databaserne.

om en arbejdsproces, hvor de inkluderede studier er vurderet af mindst én fra Clearinghouse og mindst én fra Reviewgruppen. Inhabiliteret er dog undgået, jf. bemærkningen i afsnit 1.3.

En forskningskortlægning skal etablere overblik på tværs af undersøgelser. Overblik etableres ved anvendelse af princippet om *tertio comparationis*, i.e. sammenligning mellem to forhold muliggøres ved at indføre et tredje (fælles) element. I denne kortlægning er spørgerammen det tredje element: alle studier genbeskrives med ét og samme system. Studier med forskellige mål, design og resultater kan herved indgå i én kortlægning.

I genbeskrivelserne besvares der således en række spørgsmål om alle studierne. Spørgerammen er strukturelt opbygget i sektioner, der er underdelt i spørgsmål, der igen er underdelt i multiple choice svarmuligheder. Overalt er det muligt at skrive uddybende kommentarer sammen med afkrydsnings svar. Spørgerammen dækker en undersøgelses formål, kontekst, design, metode, resultater, forsknings- og rapporteringskvalitet. De fleste spørgsmål er rettet mod forskning af mere kvantitativ art, men der er også spørgsmål rettet specifikt mod kvalitativ forskning. Genbeskrivelserne omfatter både beskrivelse og vurdering. De argumenter en vurdering er forbundet med gemmes i systemet som kommentarer. Som tidligere nævnt er al rapportering af primærforskning, uanset kvalitet, inkluderet og genbeskrevet. Kun de studier, hvor der er rapporteret på en måde, der kan fæstes lid til, indgår dog i denne rapport kapitel 4 med tematiske analyser og konklusioner.

Der har igen i år været særligt fokus på grundlaget for kvalitetsvurderingen. Dette er løbende blevet drøftet i Clearinghouse og med reviewgruppen. Det af Clearinghouse udarbejdede 'Notat om forskningskvalitet' har spillet en vigtig rolle i drøftelserne.¹¹

Denne forskningskortlægnings særlige indhold, dagtilbud for 0-6 årige, rammes ikke tilstrækkeligt præcist med EPPI-reviewerens almene system. Derfor er der udviklet og anvendt et ekstra review-specifikt genbeskrivelsessystem. Det er strukturelt opbygget på samme måde som EPPI-reviewerens system og dækker følgende: Aktører, pædagogiske aktiviteter, institution, institution i samfundet, alder (jf. afsnit 6.2).

Clearinghouse og reviewgruppen har genovervejet genbeskrivelsessystemet samlet set og har med mindre redaktionelle ændringer valgt at fastholde det system, som blev anvendt i analysen af forskningen fra de fem tidligere år. Herved laves analyser på tværs af de enkelte års forskning.

Genbeskrivelserne er omfattende. Hvert studie bliver belyst med svar på i alt 102 spørgsmål. Et eksempel på en fuld genbeskrivelse findes i kapitel 6.1

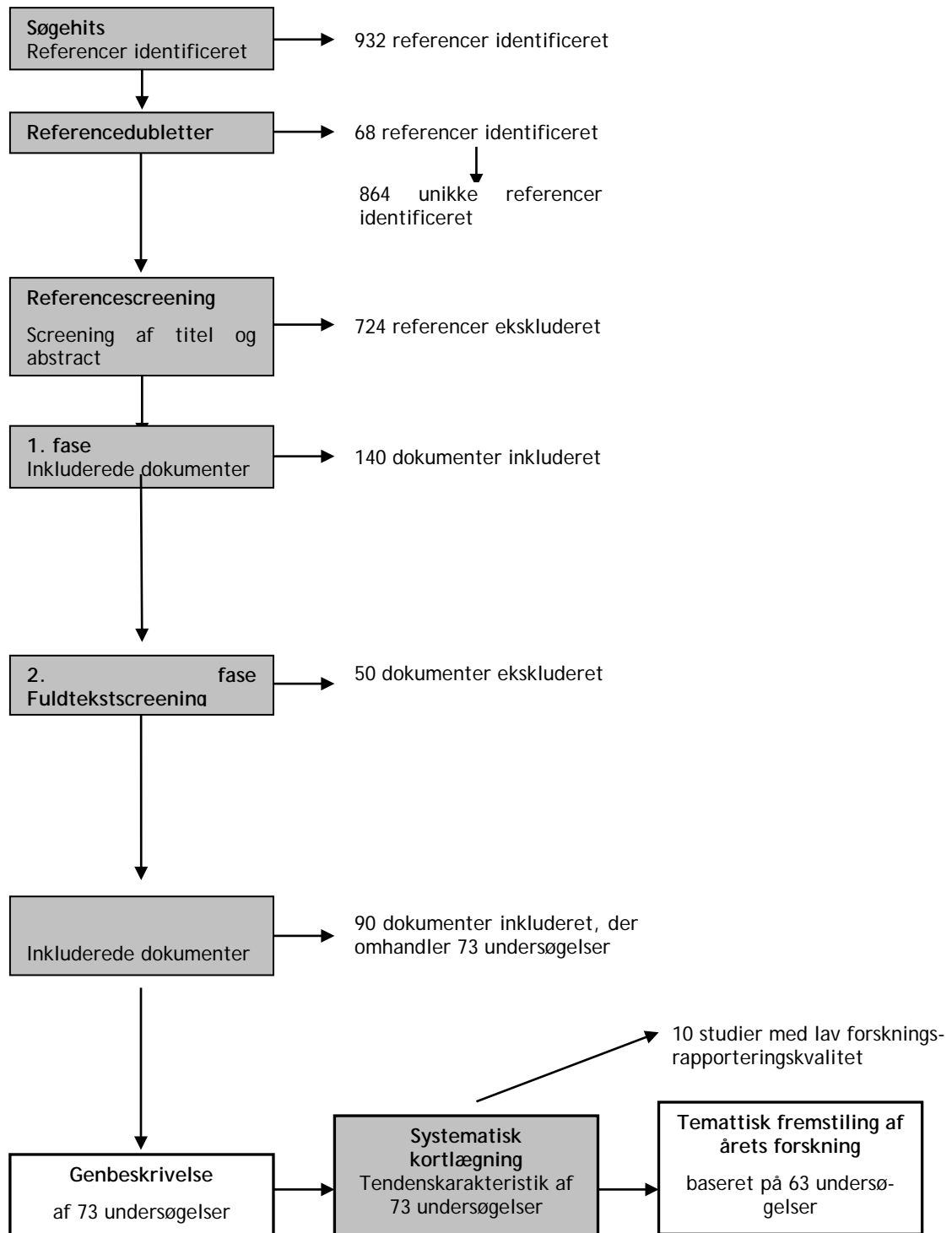
Forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2011 i institutioner for de 0-6 årige er skrevet på basis af disse genbeskrivelser samt ved at gøre brug af EPPI softwarens muligheder for søgning, analyse og rapportgenerering.

¹¹ Notatet er tilgængeligt herfra:

<http://edu.au.dk/forskning/omraader/danskcaringhouseforuddannelsesforskning/konceptnotat/>

2.6 Samlet oversigt over reviewprocessen

Figur 2.1 på næste side viser processen *fra søgning til forskningskortlægning og forsker-vurdering*. Hele processen er gennemført i samarbejde mellem Reviewgruppen og Clearinghouse. Hvor den ene part har udført arbejdet har den anden fungeret som reviewer og omvendt. Reviewgruppen har haft en særlig opgave med kvalitetsvurderingen beskrevet ovenfor.

Figur 0.1: Filtrering af referencer fra søgning over kortlægning til årets tematiske fremstilling

3 Karakteristik af forskningen i 2011

Dette kapitel giver en samlet redegørelse for årets skandinaviske forskning om dagtilbud. Fremstillingen er baseret på de genbeskrivelser og vurderinger som medarbejdere i Clearinghouse har gennemført sammen med reviewgruppens medlemmer.

I 2011 var der 73 studier beskrevet i 90 dokumenter, som opfyldte inklusionskriterierne til kortlægningen.¹² Det er en kraftig stigning i forhold til tidligere år. Der er ca. 1/3 flere undersøgelser end tidligere år. Det er disse 73 studier, der analyseres her. Der redegøres nærmere for studiernes almene, metodisk/designmæssige og indholdsmæssige karakteristika. Fremstillingen afsluttes med en behandling af studiernes forskningskvalitet. I redegørelsen vil der også blive set på grundlaget for den kraftige forøgelse i antallet af studier.

Senere i kapitel 4 vil der alene blive set på studier, som vurderes at have tilstrækkelig forskningskvalitet.

3.1 Almen karakteristik

De lande som årets studier har data fra er vist i tabel 3.1 herunder:

	Studier total
Danmark	16
Norge	34
Sverige	23
Data fra andre ikke-skandinaviske lande	4

Tabel 3.1: Inkluderede undersøgelser fordelt på de lande, hvor der indsamles data (N=73; flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

Af kortlægningens 73 studier, har 34 (47 %) norske data, 23 (32 %) svenske data og 16 (22 %) danske data. Fire af undersøgelserne har derudover data fra ikke-skandinaviske lande

I 2011 var det således i Norge, der blev publiceret mest forskning på feltet med 34 studier. I Danmark blev der publiceret mindst med 16 studier. Det almindelige er, at studierne er gennemført i ét land. Et komparativt perspektiv findes i 4 af studierne.

Det sprog studierne er publiceret på, fremgår af tabel 3.2 herunder:

¹² At der er 17 flere dokumenter end der er studier skyldes, at ti af studierne er beskrevet i to eller flere dokumenter.

	Studier total
Dansk	12
Norsk	26
Svensk	12
Engelsk	27

Tabel 3.2: Sprog, der er publiceret på
(N=73) Antal svar er 77, da 4 studier baseret på mere end én reference har publiceret på mere end ét sprog.

Tabel 3.2. viser, at der fortsat primært publiceres på ét af de tre skandinaviske sprog, 27 (37 %) af årets studier er dog publiceret på engelsk. Den engelsksprogede del af forskningen skriver sig ind i den internationale pædagogiske praksis, policy og forskning.

Der kan også ses på, hvem der er anført som forfatter til de 73 studier. Her ses det, at 38 (52 %) har én forfatter, medens 35 (48 %) har to eller flere forfattere. At næsten halvdelen af studierne har flere forfattere antyder, at en stor del af årets forskning er større projekter med flere involverede forskere.

I en række studier, desværre dog ikke alle, gives oplysninger om, hvordan undersøgelsen er blevet finansieret. Dette ses i tabel 3.3

	Studier total
Forskningsråd	20
Ministerier/styrelser/kommuner	15
Universiteter/forskningsinstitutioner	16
Foreninger - herunder fagforeninger	2
Private fonde	3
Uoplyst	25

Tabel 3.3: Undersøgelsesernes finansiering
(N=73) Flere kodninger pr. undersøgelse er mulig

Den typiske undersøgelse på feltet er således finansieret af forskningsinstitutionerne selv, den offentlige forvaltning eller af forskningsrådene. En del af projekterne er finansieret af mere end én kilde. Det kan også bemærkes, at en større del af forskningsprojekterne, 25 (34 %) i alt, ikke oplyser om deres finansiering.

3.2 Sigte, design og metode

Her bliver studiernes videnskabelige kendetegn nærmere beskrevet. I fremstillingen indgår karakteren af det overordnede formål, de anvendte forskningsdesign samt dataindsamlings-, og analysemetoder.

I Tabel 3.4 er studierne fordelt på overordnet formål:

	Studier total
Beskrivende	58
Udforskning af relationer	18
'What works'	2

Tabel 3.4: Undersøgelsesernes overordnede sigte
(N=73; flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

Der er en markant overvægt af studier med et overordnet beskrivende sigte. Dette er forskning, som sigter mod at tilvejebringe viden om, hvad der sker? Hvilke processer der er i spil i? Hvilke fænomener, der kan iagttages? I årets forskning er der 58 (79 %) sådanne studier. 18 (25 %) af undersøgelserne har 'Udforskning af relationer' som mål. Kun to undersøgelser ud af de 73 adresserer et 'what works' spørgsmål, altså om en indsats, et tiltag eller en intervention virker.

Tabel 3.5 viser hvordan studierne er fordelt på anvendte forskningsdesign:

	Studier total
Etnografisk	27
Tværsnitsstudie	21
Case study	11
Holdningsundersøgelse ("views study")	8
Dokumentstudie	7
Kohorte studie	6
Longitudinelt studie	6
Aktionsforskning	4
En gruppe før-efter test	1
Sekundær dataanalyse	1
Eksperiment med ikke tilfældig gruppedannelse	1
Eksperiment med tilfældig gruppedannelse	1
Systematisk review	1

Tabel 3.5: Undersøgelsernes anvendte design
(N=73 flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

Mange af studierne anvender på én gang mere end ét design. Der er registreret anvendelse af 95 forskellige design på de 73 studier. Dernæst kan iagttages, at der anvendes en bred vifte af forskellige design i forskningen. Etnografiske design med 27 (37 %) og tværsnitsstudier der forekommer 21 gange (29 %) fylder meget i årets forskning. Case-studier med 11 (15 %), holdningsundersøgelser med 8 (11 %), dokumentstudier med 7 (10 %) samt kohorte-studier og longitudinelle studier, begge med 6 forekomster (8 %), fylder også en del i årets forskning. Som det fremgår, er eksperimentelle design sjældne med kun i alt 3 forekomster (4 %).

Anvendte metoder til dataindsamling findes i tabel 3.6:

	Studier total
En-til-en interview (face to face eller telefon)	32
Observation	31
Selvudfyldt spørgeskema	20
Fokusgruppe interview	11
Sekundære data (eks. offentlig statistik)	6
Afsøgning af officielle dokumenter: love regler planer	10
Båndoptagelse/video	6
Selvskabt dagbog eller rapport	3
Indsamling af data fra uddannelsesinstitutioner (møde-protokol etc.)	2
Klinisk test	2
Andre dataindsamlingsmetoder	6

Tabel 3.6: Undersøgelsernes anvendte dataindsamlingsmetoder (N=73; flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

De 73 studier anvender overordentlig mange forskellige metoder til dataindsamling. Der er registreret 129 svar på dataindsamlingsmetoder. Det er almindeligt at det enkelte studie på én gang anvender mere end én dataindsamlingsmetode. Én til én interview med 32 (44 %), observation med 31 (42 %) og selvudfyldt spørgeskema med 20 (27 %) er ofte i anvendelse. Også 'fokusgruppe interview' med 11 (15 %) forekommer en del. De resterende nævnte dataindsamlingsmetoder anvendes, men sjældent. Under 'andre dataindsamlingsmetoder' ligger seks forskellige metoder, hver kun med én forekomst (indsamling af børnetegninger, pedomermåling, lydmåling, vignetter præsenteret for børn, læseplansbaseret vurdering samt billeder og bygninger)

Mangfoldigheden i studierne genfindes når de anvendte analysemetoder iagttages.

Kvantitativ analyse anvendes i 27 (37 %) af årets studier. 7 af disse anvender kun en helt enkel statistisk tilgang, hvor datafrekvenser er forbundet med gennemsnit og medianberegninger, og 5 af de 27 anvender også kvalitative metoder. 20 af årets studier anvender mere elaborerede statistiske analysemetoder. Blandt disse studier er der mange eksempler på brug af forskellige former for regressionsanalyse, faktoranalyse og signifikansberegning. Årets studier har også et eksempel på anvendelse af Rasch analyse.

De kvalitative design fylder mest i årets forskning. I disse anvendes ofte teoretisk funderede metoder, herunder socialkonstruktivistiske tilgange. Desuden findes studier med en fænomenologisk og narrativ tilgang. Et par studier benytter NVivo til at analysere datamaterialet. Der gives typisk en redegørelse for datatriangulering i analysen, og de fleste af studierne er i større eller mindre grad eksplicite omkring analyseprocessen. Dog er der enkelte studier, der alene implicit adresserer analysen. En mulig forklaring på dette kan være, at den særlige udfordring kvalitative studier kan have ved at gennemføre tolkning, kategorisering og kondensering under fastholdelse af kontekst og dybde, kan være begrænsende for studierne.

3.3 Indhold

Tabel 3.7 viser studierne overordnede fordeling emnemæssigt:

Svarkategori	Antal studier
Lige muligheder (Equal opportunities)	19
Læreplan (curriculum)	12
Organisation og ledelse	11
Undervisning og læring	9
Fysisk aktivitet / sundhed / leg	7
Vurdering (assessment)	7
Pædagogkarriere	7
Metodologi	4
Politik (Policy)	1
Klasseledelse (classroom management)	1
Andre	8

Tabel 3.7: Overordnede emner eller fokusområder (N=73; flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

Studierne forekommer emnemæssigt ganske spredt, men der er flest studier med overordnet fokus på 'lige muligheder' med 19 (26 %), 'læreplan' med 12 (16 %), 'organisation og ledelse' med 11 (15 %), samt 'undervisning og læring' med 9 (12 %).

I kortlægningen er defineret seks didaktiske kategorier, som belyser hvilke aspekter ved den pædagogiske virksomhed i institutionerne, der gøres til genstand for undersøgelse. Studierne fordeling på disse kategorier er i Tabel 3.8:

Svarkategori	Antal studier
Grundlæggende værdier og etik	25
Indhold	21
Vurdering, evaluering, kvalitetssikring og -udvikling	16
Metoder og arbejdsmåder	12
Arbejde med/baseret på styringsdokumenter (børnehæveplan; læreplan; etc.)	6
Hensigt og mål	2

Tabel 3.8: Træk ved den pædagogiske virksomhed som blev belyst gennem undersøgelse (N=73; flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

Forskningen i 2011 har mange studier om 'grundlæggende værdier og etik', 25 (34 %), 'indhold' af aktiviteterne i dagtilbud, 21 (29 %), 'vurdering, evaluering, kvalitetssikring og -udvikling', 16 (22 %), samt 'metoder og arbejdsmåder', 12 (16 %). Derimod fylder studierne baseret på de officielle læreplaner og de formulerede mål kun lidt i årets forskning.

I den reviewspecifikke spørgeramme behandles tillige dagtilbud som socialt system eller organisation. Fordelingen af årets undersøgelser på dette fremgår af Tabel 3.9 .

Svarkategori	Antal studier
Lærende organisation	23
Relationer og kommunikation	19
Socialt system	16
Inklusion/eksklusion	13
Fysisk miljø	9
Ledelse og organisation	6
Kategorien kan ikke anvendes	7

Tabel 3.9: Aspekter ved dagtilbud som social institution som indgår i undersøgelsen (N=73; flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

'Den lærende organisation' fylder meget i årets forskning med 23 studier (32 %). 'Relationer og kommunikation' med 19 studier (26 %), 'socialt system' med 16 (22 %) samt 'inklusion/eksklusion' 13 studier (18 %) fylder også en del. Kun 7 (10 %) af studierne har slet ikke dette aspekt med i undersøgelsen.

I den reviewspecifikke kortlægning er derudover også set på, om undersøgelserne sætter dagtilbud i et (bredere) samfundsmæssigt perspektiv. Tabel 3.herunder viser studierne fordelings på dette.

Svarkategori	Antal studier
Institutionens position i samfundet	60
Politisk og økonomisk baggrund og kontekst	4
Historiske og kulturelle betingelser og kontekster	7
Kategorien kan ikke anvendes	3

Tabel 3.10: Dagtilbud i et samfundsperspektiv (N=73; flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

Når dette perspektiv inddrages, er 'institutionens position i samfundet' langt det hyppigst forekommende med 60 studier (82 %). I årets forskning er der markant få studier, 3 (4 %), som ikke inddrager et bredere samfundsmæssigt perspektiv i sine analyser.

Tabel 3.11 viser studierne fordelings på undersøgte aktører:

Svarkategori	Antal studier
Personale 1: i institutionerne	47
Børn	35
Forældre	11
Personale 2: "rundt om" institutionerne (administration og forvaltning, kommunale, regionale og statslige myndigheder, fagforeningsrepræsentanter, politikere; konsulenter, etc.)	9
Ikke nærmere specificeret eller andre aktører	6

Tabel 3.11: Aktører som undersøgelserne er rettet mod (N=73; flere kodninger pr. undersøgelse er mulig)

De fleste af årets studier, 47 (64 %), undersøger det pædagogiske personale i institutionerne. 35 (48 %) af undersøgelserne har børnene med. Forældre indgår i 11 (15 %) af studierne. Personale "rundt om" institutionen undersøges sjældnere, i 9 studier (12 %).

Ét yderligere indholdsmæssigt moment, der kan karakterisere forskningen, er om den undersøger en intervention. Enten en sådan, der er etableret forud for forskningen, eller en intervention skabt i forskningsprojektet. I 2011 er der kun 2 (3 %) studier, som undersøger interventioner (Jensen et al 2011; Jensen & Klausen 2011). Dette er i god overensstemmelse med det lille antal studier der gør brug af eksperimentelle design, jf. Tabel 3.5 og det store antal af årets studier, der er beskrivende eller udforsker relationer, jf. Tabel 3.4.

3.4 Vurdering af forskningskvalitet

Vurderingen af forskningskvalitet er alene baseret på stillingtagen til det, der er offentliggjort om årets 73 undersøgelser i 90 dokumenter. Dette er sædvanlig videnskabelig praksis.

Blandt kriterierne for inklusion til denne forskningskortlægning er, at studier klart skal rapportere om forskningsdesign og -metode, herunder dataanalyse. Det der ses nøjere på her, er kvaliteten af denne rapportering.

I vurdering af forskningskvalitet indgår visse almene momenter, der er uafhængige af det i forskningen konkrete valgte design. Et eksempel herpå er vurderingen af selve argumentationsgrundlaget for valg af design til undersøgelsen. Forskningskvalitet kan imidlertid ikke betragtes uafhængigt af forskningsdesign. Her vurderes om det valgte design er rapporteret på bedst mulig måde og om designet understøtter studiets konklusioner. Studiernes fordeling på forskningsdesign, som findes i tabel 3.5, giver derfor væsentlig baggrundsinformation til dette afsnit.

Tabel 3.12 på næste side viser svarene på spørgsmålene i EPPI spørgerammen, som direkte anvendes til at vurdere studierne forskningskvalitet.

Spørgsmål	Ja, antal studier	Nej, antal studier
Er kontekst for studiet adækvat beskrevet?	68	5
Er studiets mål klart rapporteret?	70	3
Er der en adækvat beskrivelse af samplet anvendt i studiet, samt af hvordan samplet blev identificeret og rekrutteret?	49	24
Er der en adækvat beskrivelse af metoder brugt til dataindsamling?	65	8
Er der en adækvat beskrivelse af metoder anvendt til dataanalyse?	61	12
Er studiet rapporteret med tilstrækkelig transparens?	59	14
Beskriver forskerne hvor studiets originale data er tilgængelige?	6	67
Undgår forfatterne selektiv rapporteringsbias? (rapporteres der om alle variable fra forskningsspørgsmålet?)	62	11
Er der etiske problemer forbundet med studiets fremgangsmåde?	10	63
Er der et tilstrækkeligt rationale til, hvorfor studiet blev gennemført som det blev?	68	5
Var det valgte forskningsdesign passende for besvarelse af studiets forskningsspørgsmål?	66	7
Er der gjort forsøg på at skabe gentagelighed eller reliabilitet af dataindsamlingsmetoder og -redskaber?	66	7
Er der gjort forsøg på at etablere validitet eller troværdighed af dataindsamlingsmetoder og -redskaber?	66	7
Er der gjort forsøg på at etablere gentagelighed eller reliabilitet af dataanalysen?	56	17
Er der gjort forsøg på at etablere validitet eller troværdighed af dataanalysen?	61	12
Kan anvendt forskningsdesign og undersøgelsesmetode udelukke fejl/tendensiositet, som kunne føre til alternative forklaringer på studiets resultater?	67	6
Behandles generaliserbarhed i studiet?	45	28
I lyset af de ovenstående forhold er revieweren af studiet uenig med forfatteren om studiets fund konklusioner?	6	67

Tabel 3.12: Studiernes forskningskvalitet (N=73)

Tabel 3.12 giver en samlet oversigt over de mange forskellige forhold, der indgår i kvalitetsvurderingen. De fleste svar peger i retning af, at årets forskningsrapportering har

haft en meget tilfredsstillende karakter. De fleste spørgsmål har en svarfordeling, der peger på problemer med kun få af studierne. Det er ofte de samme studier som har kvalitetsproblemer på flere områder. Et par forhold er dog forbundet med lidt mere udbredte problemer. Det gælder for det første sample og sampling, hvor 24 (33 %) af studierne ikke leverer en adækvat beskrivelse heraf. Derudover har 17 (25 %) studier problemer med at redegøre for reliabiliteten af dataanalysen.

Generaliserbarhed er jo et ganske centralt moment i forskning. Dette adresseres i spørgsmålet: Behandles generaliserbarhed i studiet? Her kan det konstateres at 28 (38 %) af studierne slet ikke adresserer dette. De resterende 45 studier forholder sig til generalisering, men på forskellig vis: I 5 studier (7 %) konstateres det, at der ikke kan generaliseres på baggrund af studiet. De resterende svar herpå er, at der kan generaliseres kontekstuel eller begrebsmæssigt i 21 (29 %) undersøgelser, der kan generaliseres til andre grupper med lignende karakteristika i 10 (14 %) undersøgelser, samt at der kan generaliseres til undersøgelsens population i 9 (12 %) undersøgelser. Op mod halvdelen af studierne, 33 studier (45 %), behandler således overhovedet ikke eller kan ikke generalisere på baggrund af studiets resultater. At forskningskortlægningen kan ende med en så stor mængde af ikke generaliserbar forskning er en kilde til nogen undren. De mange kvalitative undersøgelser i materialet kan ikke alene forklare dette. For også i kvalitativt orienteret forskning kan generalisering give mening.

Kun 6 (8 %) af undersøgelserne giver information om, hvor undersøgelsens originaldata er tilgængelige. Den åbenhed og transparens som forskning sædvanligvis er forbundet med viser sig således ikke på dette punkt.

Alle årets 73 studier er vurderet på dette grundlag i en systematisk og transparent reviewproces med dialog om hvert enkelt studie mellem en medarbejder fra Clearinghouse og et medlem af Reviewgruppen. Alle studier er derefter tildelt én samlet evidensvægt.

Tabel 3.13 den samlede evidensvægtfordeling på årets forskning:

	Studier totalt
Høj evidensvægt	34
Middel evidensvægt	29
Lav evidensvægt	10

Tabel 3.13: Studiernes samlede evidensvægt (N=73)

I årets skandinaviske forskning om dagtilbud har 34 (47 %) studier høj evidensvægt, 29 (40 %) middel evidensvægt og 10 (14 %) lav evidensvægt. Det er kun de 63 studier med høj eller middel evidensvægt, der indgår i analysen i kapitel 4 herefter.

4 Udvalgte resultater af forskningen i 2011

Her beskrives indholdet af årets skandinaviske forskning om dagtilbud. Alene de 63 studier, der har fået middel eller høj evidensvægt, indgår. Alle disse studier kan indholdsmæssigt belyses i en tematisk opdeling med seks temaer. Selv om flere af undersøgelseerne på én gang berører flere temaer, behandles de alligevel her kun under ét tema. Alle 63 studier er bredere beskrevet med abstract mv. i kap 7 appendiks 2. Studierne er slet og ret sorteret i de temaer, som mest prægnant rammer studiernes hovedsigte. De seks temaer er disse:

- Samtaler: Kommunikation og demokrati;
- Sociale kompetencer og inklusion;
- Didaktik og læring;
- Profession: Identitet, udvikling og holdninger;
- Fysisk aktivitet, sundhed og fysisk miljø;
- Organisation, økonomi og kvalitet

4.1 Samtaler: Kommunikation og demokrati

Dette tema omfatter studier, der på forskellig vis har samtale og kommunikation i hverdagen i dagtilbuddet som omdrejningspunkt. De fleste af studierne har den daglige samtale mellem pædagoger og børn som primær genstand for deres undersøgelse, men også samtaler mellem pædagog og forældre, børnene imellem og mellem forsker og børn er repræsenteret blandt studierne. De fleste studier er optaget af betydningen af uformelle samtaler, men også mere formelt organiserede samtaler, såsom den organiserede forældresamtale samt samtaler mellem pædagog og børn knyttet til planlagte pædagogiske aktiviteter indgår i materialet. Ti studier, alle kvalitative, falder inden for temaet.

Gennemgangen af studierne vil blive organiseret i tre kategorier: 1) samtalen som grundlag for konstruktioner og opfattelser af børn (2 studier), 2) samtalen som grundlag for læring (4 studier) og 3) samtalen som led i øget demokrati og indflydelse (4 studier).

Samtalen som grundlag for konstruktioner og opfattelser af børn

Markström & Simonsson er optaget af, hvordan køn håndteres i dagtilbudssammenhæng. Mere specifikt undersøger de i deres studie, hvordan forældre og især pædagoger i forbindelse med afholdte forældresamtaler etablerer bestemte forståelser og konstruktioner af piger i dagtilbud.

Undersøgelsens empiriske materiale er skabt gennem båndoptagelser fra 15 forældresamtaler fordelt på 8 dagtilbud i det sydlige Sverige. Samtalerne varede mellem 30 og 55 minutter og blev optaget af de pædagoger, der afholdt samtalen, da forskerne ikke var til stede.

Gennem analyse af det empiriske materiale, når forskerne frem til, at pigerne igennem samtalerne kan siges at blive placeret i 3 forskellige kategorier: 1) *Den almindelige dag-*

tilbudspige, 2) *den udfordrende og voldsomme pige* og 3) *den 'pigede' pige*. *Den almindelige dagtilbudspige* tales tydeligvis frem som en slags ideel forestilling om, hvad der kendetegner den 'gode' pige i dagtilbud. Hun italesættes som havende centrale og vigtige kompetencer, såsom sproglig kompetence, læringskompetence, og i særlig grad social- og relationskompetence. *Den udfordrende og voldsomme pige* italesættes mere ambivalent, som piger der bryder med normer ved fx at indtage dominerende positioner og lege meget med drenge. I denne kategori omtales også de piger, der i grupper udfordrer den sociale orden i institutionen ved fx at opføre sig 'uartigt' ved morgensamlingen. Såvel pædagoger som forældre vurderer disse piger mere dobbeltydigt, idet de som noget positivt fremhæves som stærke og tydelige, samtidig med at deres brud på den sociale orden og de vante forestillinger kan opleves som problematiske. Endelig tales *den 'pigede' pige* frem, som de piger der agerer på traditionel feminin måde i deres legerelationer og legepræferencer. De indgår typisk i dyadiske venskaber og leger både individuelt og kollektivt med legetøj. Også her udtrykkes i samtalerne visse bekymringer i forhold til idealforestillinger om den 'rigtige' institutionspige.

Kragh-Müller & Isbell er også i deres undersøgelse optaget af gennem samtalen at skabe et indblik i, hvordan forståelser af børn og institutioner etableres. Her gøres det imidlertid ikke ved at se på samtaler mellem pædagoger og forældre, men ved selv at gennemføre samtaler med udvalgte børn i dagtilbud i henholdsvis Danmark og USA.

Formålet med studiet er at undersøge børns perspektiver på deres egen institutionstilværelse. Børnene udspørges blandt andet om deres foretrukne aktiviteter, hvad de kan lide/ikke lide i deres institution, deres relation til pædagoger og til de jævnaldrende børn i institutionen. En indsigt i dette ser forfatterne som et bidrag til en bredere forståelse for, hvad der kan fremme et godt læringsmiljø i institutionen.

Det empiriske materiale er som nævnt indsamlet i USA og Danmark. I Danmark er fire børn, to piger og to drenge, interviewet individuelt, og yderligere tre børn er interviewet i en gruppe. Der er også foretaget observationer over fem dage, hvor fokus har været på indendørs og udendørs faciliteter, pædagogiske aktiviteter og deres formål, børnenes engagement og indflydelse på aktiviteterne, relationer mellem pædagoger og børn og børnene indbyrdes. Derudover indgår 15 børnetegninger i materialet, hvor de involverede børn, som var mellem 4 og 5 år, blev bedt om at lave tegninger af hvad de henholdsvis holdt mest af og ikke brød sig om i forbindelse med at være i deres institution.

Generelt giver børnene udtryk for, at det bedste ved at være i dagtilbud er at lege og være sammen med deres kammerater. Omvendt blev det ikke at have en legekammerat fremhævet som det værste ved at være i dagtilbud. I forhold til køn viser der sig en forskel, ved at drengene generelt foretrækker at lege udendørs, mens pigerne hovedsageligt foretrækker at lege indendørs.

Børnenes fremstilling af den gode pædagog knytter sig til kvaliteter som at være god til at lege, fortælle historier og have humor, samtidig med at den voksne skal være fleksibel med regler og give børnene valgmuligheder - fx i forhold til at lege inde eller ude. Børnene giver udtryk for, at de oplever det ubehageligt, når de bliver skældt ud af pædagogerne. Selv om børnene giver udtryk for det vigtige i at lege med hinanden, vil de også gerne lege og lave flere aktiviteter sammen med pædagogerne.

Samtalen som grundlag for læring

Mens Kragh-Müller & Isbells studie gennem blandt andet samtaler med børn ønsker at skabe en indsigt i børns forståelser af deres hverdagsliv i institutionen, som kan danne afsæt for at skabe bedre betingelser for læring, er *Wallerstedt, Pramling & Samuelssons* studie mere direkte optaget af at undersøge, hvordan samtaler, eller rettere verbal og nonverbal kommunikation, mellem pædagoger og mindre børn kan bidrage direkte til børns læring og deres mulighed for at udtrykke sig som kompetente individer. Et centralt tema i studiet er relationen mellem den verbale og nonverbale kommunikation og 1-2 årige børns kropslige og æstetiske udvikling.

Det empiriske materiale udgøres af en række videooptagelser i svenske dagtilbud, hvoraf to optagelser af aktiviteter med 1-2 årige børn bruges som grundlag for dette studies analyser.

De pædagogiske aktiviteter, der analyseres, har fokus på småbørns musisk-kropslig udvikling, hvor aktiviteterne er tilrettelagt på en sådan måde, at børn har mulighed for at udtrykke sig nonverbalt. For at styrke børnenes evne til at udtrykke sig musisk-kropsligt viser studiet, at det er væsentligt, at pædagogerne ikke alene kommunikerer nonverbalt med børnene, men også at de udtrykker sig verbalt. Samtalen bliver således set som et væsentligt aspekt i styrkelsen af børns udviklings- og tilegnelsesproces. Tillige viser studiet, at det kan være vigtigt at styrke et forsømt pædagogisk princip: at pædagoger i forbindelse med gennemførelse af pædagogiske aktiviteter opfordrer børnene til at gøre det modsatte af det de er i gang med, da det giver indblik i og styrker børnenes forståelse af deres æstetiske bevægelser. Det konkluderes, at leg er en måde hvorpå børn kan få anerkendt samt udfolde deres kompetencer. I overensstemmelse med studiets afsæt i en udviklings-pædagogisk position ser de leg og læring som to ikke-adskillelige momenter i børnenes aktiviteter, hvorfor der tales om legende læring og lærende leg som en grundlæggende forståelse af de pædagogiske aktiviteter og børnenes handlinger i institutionshverdagen.

Fire af studierne er knyttet til det norske projekt "Barns læring om språk og gjennom språk" og er afrapporteret i samme antologi, som er redigeret af Liv Gjems og Gunvor Løkken. Generelt har disse fire studier samtaler i institutionshverdagen som fokus.

Gjems ønsker i sit studie at undersøge, hvordan pædagoger i deres daglige praksis inviterer børn i 3-6 års alderen til at deltage aktivt i samtaler og til gennem ord at formulere, hvad de tænker og mener.

Det empiriske materiale består dels af otte timers videoobservationer gennemført af forskeren over en fire måneders periode, dels af lydoptagelser af hverdagsamtaler i en række norske dagtilbud, gennemført af 46 pædagogstuderende ud fra retningslinier formuleret af forskeren. I analysen af materialet blev de spørgsmål, der af de voksne rejses i samtalerne med børnene, kategoriseret som henholdsvis åbne og lukkede spørgsmål, hvilket bidrager til at afklare hvilke kommunikationsformer de pædagogstuderende og pædagogerne benytter for at inddrage børn i samtalerne. Undersøgelsen viser, at hverdagsamtalerne mellem voksne og børn i dagtilbud ofte er præget af spørgsmål, der enten kan besvares med et ja eller nej - altså fremstår lukkede i forhold til videre kommunikation. Børnene udfordres, ud fra denne tendens i materialet at dømme, ikke i tilstrækkelig grad til at formulere sig i udfoldede sætninger eller udtrykke tanker og me-

ninger. Undersøgelsen viser endvidere, at de børn der snakker højt, får mere rum til at indgå aktivt i samtalerne, mens stille og generte børn oftere bliver overset.

Solstads studie indgår i samme overordnede projekt og har mere specifikt til formål at undersøge, hvilken betydning samtaler med børn har, når børnene skal skabe mening i og med tekster, som bliver læst højt for dem i norske dagtilbud. Mere specifikt undersøges det i hvilken udstrækning og på hvilke måder børnene bruger samtalerne om teksten til at skabe forbindelser mellem de børnelitterære tekster og deres eget erfaringsunivers, hvorved de også skaber mening i en tekst.

Det empiriske materiale består af tre forskellige lydoptagelser af højtlesning af og samtaler omkring litterære tekster, involverende en pædagog og to til fem børn. Lydoptagelsen af foretaget af den involverede pædagog, idet forskeren bevidst har valgt ikke at være til stede, for ikke at skabe en unødigt kunstig situation omkring højtlesningen og samtalen.

Undersøgelsen viser, at børnene i de tre samtaleeksempler lærer at afkode og fortolke de billedbøger de kigger i og lytter til, hvilket blandt andet sker igennem børnenes inddragelse af deres egne hverdagslivserfaringer. Det vises tillige, at højtlesnings- og samtalsituationen bidrager til, at børnene lærer, hvordan de kan snakke om en tekst og hvordan de kan deltage i en samtale. En af læringseffekterne bliver således også, at tekstlæsning og samtaler støtter børnenes udvikling af deres sprog og deres evne til at formulere forklaringer og udvikle definitioner.

Aagres studie har et andet fokus, idet det har til formål at undersøge, hvad pædagoger tænker og siger om 3 til 4 årige børns sproghandlinger i forbindelse med afholdelse af forældresamtaler. Mere specifikt er Aagre interesseret i at indkredse, hvilke former for fagsprog om børns sprog pædagogerne gør brug af i disse samtaler med forældrene.

Det empiriske materiale i undersøgelsen udgøres af transskriptioner af interviews gennemført med pædagoger før og efter otte forældresamtaler om disse forældres børn. Endvidere blev de involverede forældre interviewet efter forældresamtalen. Interviewene var opbygget omkring spørgsmål, der vedrørte samtalen som helhed og spørgsmål, der mere specifikt omhandlede sproglige temaer i de gennemførte forældresamtaler. Alle interviews vedrørte pædagoger og forældre tilknyttet norske dagtilbud.

Undersøgelsen viser, at der i forældresamtalen bruges begrænset tid på at diskutere børnenes sproglige kompetencer, idet gennemgang af hverdagens rutinesituationer og andre temaer end det sproglige, især centreret omkring børnenes sociale kompetencer, tager større plads. Det vises endvidere, at pædagogerne sjældent anvender fagtermer om sprog og børnenes sproglige udvikling, og at pædagogerne selv giver udtryk for at have en ambivalent holdning hvad dette angår.

Forskeren konkluderer, at de sprogligrelaterede fagbegreber bør tildeles en mere central placering i dagtilbuddets fagdiskurs, hvilket yderligere forudsætter, at der sættes mere fokus på kvalificering af dette i pædagoguddannelsen.

Samtalen som led i øget demokrati og indflydelse.

Tholin & Jansens studie er også en del af det større norske projekt "Barns læring om språk og gjennom språk", og kunne som de øvrige studier i dette tema placeres inden for

kategorien samtalen som grundlag for læring, da der er tale om en undersøgelse af samtaler mellem pædagoger og børn i sammenhæng med gennemførelse af projektarbejde i norske dagtilbud, hvilket som regel vil indeholde mere eller mindre klart definerede læringselementer og læringsmål. I stedet er det placeret under kategorien samtalen som led i øget demokrati og indflydelse, da projektet mere specifikt vælger at sætte fokus på muligheder for at udvikle *demokratiske* samtaler i forbindelse med projektarbejde. Med udgangspunkt i en forståelse af demokrati som livsform frem for en styreform ønsker forskerne med deres studie at undersøge hvilke strategier og handlinger pædagogerne gør brug af, når de søger at skabe vilkår for børnenes deltagelse i demokratiske samtaler.

Det empiriske materiale består af videooptagelser af otte projektsamtaler, som er samtaler, der er organiseret og ledet af pædagoger i tilknytning til gennemførelse af projektarbejde i det udvalgte dagtilbud.

Forskerne finder frem til, at disse projektsamtaler potentielt kan danne ramme omkring demokratiske praksisser, der fremmer fællesskabet, idet samtalerne giver børnene muligheder for at møde andre, der er forskellige fra dem selv. Men dette kræver, at pædagogerne mestrer forskellige faglige kundskaber med henblik på at kunne håndtere og improvisere i de ofte uforudsigelige samtaler. Udover vigtigheden af at styrke praksis omkring demokratiske samtaler i dagtilbuddet peger forskerne også på nødvendigheden af i pædagoguddannelsen at fokusere mere på udviklingen af pædagogernes flerfaglighed, med henblik på mere kvalificeret at kunne indgå i og initiere disse samtaler.

Grindland har i sit studie et beslægtet fokus. Her er der også tale om et studie, der undersøger demokratiske muligheder i relation til samtaler. Det er dog ikke på forhånd planlagte samtaler i tilknytning til pædagogiske aktiviteter, der er undersøgelsens genstand, men de uenigheder der skabes i forbindelse med gennemførelse af måltider i dagtilbud og de samtaler, der udfolder sig i den sammenhæng. Mere specifikt er det forskerens intention at undersøge, om uenighed som demokratisk praksis kan komme til udfoldelse i de samtaler, der knytter sig til dette.

Pædagoger fra fire afdelinger i norske dagtilbud deltog i studiet. Det empiriske materiale består af i alt syv samtaler med dagtilbudspersonalet, hvoraf der i artiklen anvendes tre uddrag. Samtalerne blev optaget på bånd af forskeren og senere transskriberet. Ud fra en diskursteoretisk tilgang med fokus på demokrati undersøges hvilke diskurser disse situationer indskrives i.

Studiet identificerer to fremtrædende diskurser i materialet. Den ene kaldes *ordensdiskurs*, hvor uenigheder opfattes som brud på den sociale orden og af personalet mødes med forsøg på at neutralisere og ophæve uenigheder ved at insistere på, at der kun findes én identitet: 'vi', som omfatter alle i dagtilbuddet, både børnene og personalegruppen. Den anden kaldes *en udfordringsdiskurs*, som modsat giver rum for og værdsætter uenigheden, som noget der giver plads til det spontane, det uforudsete, det der bryder med rutiner og det planlagte. Materialet viser i forhold til de to identificerede diskurser en tendens til, at fællesskabet fastholdes omkring skabelsen af den fælles identitet, 'vi'-et, som igen bidrager til, at deltagelse i fællesskabet primært foregår gennem fastholdelse af en enighed omkring de skabte og etablerede rammer. Hvilket omvendt tolkes som en lukning i forhold til en forståelse af de demokratiske og fællesskabets muligheder som knyttet til forskellighed og det at rumme uenigheden.

Westlund er også i sit studie optaget af at se på, hvilke muligheder pædagoger i deres arbejde har for at fremme demokrati som livsform i dagtilbuddet. Der er tale om en bredt anlagt undersøgelse, hvor forskeren ud fra en 'demokratididaktisk' position undersøger, hvilke forskellige former for demokratifremmende pædagogisk praksis, der findes i dagtilbuddet. Det er her især hensigten med studiet at indfange dette ved at beskrive, hvordan pædagogerne arbejder med at fremme børnenes indflydelse i institutionshverdagen, samt problematisere i hvilken udstrækning dette reelt fremmer demokratiske bestræbelser, eller om det omvendt kan ses som nye og mere subtile styringsformer.

Det empiriske materiale i studiet stammer fra to afdelinger i ét svensk dagtilbud, der blev valgt fordi pædagogerne udtrykte interesse for at arbejde med børns indflydelse. Der blev foretaget observationer af forskellige aktiviteter i dagtilbuddet, og pædagogerne blev interviewet før og efter en række af disse observationer.

Studiet beskæftiger sig i sine analyser med en bred vifte af eksempler, som viser diversiteten i, hvordan pædagogerne arbejder med indflydelse. I den sammenhæng fremanalyseres også spændingsforholdet mellem pædagogernes forståelse af indflydelse og den praksis der kan observeres. Med teoretisk afsæt i kritisk, relationel pædagogik vises dels hvordan der ofte ikke blot kan være tale om enten frihed eller styring, men at det ene kan siges at forudsætte og bygge på det andet, dels at der ofte vil være en spænding imellem en tilgang til indflydelse som et individuelt henholdsvis et kollektivt, eller rettere relationelt, fænomen.

Mens de tidligere refererede studier omkring demokrati og indflydelse i dagtilbuddet primært har undersøgt betydningen af pædagogernes aktive involvering i samtalen og planlægning af de pædagogiske aktiviteter som en mulig styrkelse af børns indflydelse og demokratiske muligheder, har *Grindheim* i sit studie valgt at kigge på, hvordan børnenes orientering mod hinanden, i deres venskaber og legerelationer, gennem deres bestandige forhandlingsprocesser skaber særlige betingelser for indflydelse og demokratiske muligheder. Studiet har således fokus på fællesskaber blandt børn som demokratisk dannelsesarena. Formålet med studiet er i forlængelse af dette at undersøge på hvilke forskellige - nogle gange også problematiske - måder børn konstruerer, og bliver konstrueret af, fællesskaber med jævnaldrende børn.

18 børn i alderen tre til seks år deltog i studiet. Empirien blev etableret gennem observationer og feltnotater af samtaler mellem børn, mellem børn og pædagoger og mellem børn og forskeren. Som nævnt er det særligt relationen børnene imellem, der fokuseres på. Fire observationer, hvor børn forhandler om deltagelse i børnefællesskabet, udgør grundlaget for analysen i projektets formidling.

Forskeren kommer gennem sine analyser frem til at identificere fire forskellige mønstre i, hvordan børn forhandler deltagelse i fællesskaber med andre børn. For det første udgør etableret venskab og allerede indledt leg en forhandlingsstruktur, der legitimerer inddragelse og udelukkelse af andre børn. For det andet tilskrives alder en afgørende betydning, når børnene forhandler om bestemte positioner i legen. For det tredje har børnenes anciennitet en særlig betydning i relation til inklusion og eksklusion, samt positioneringer. Endelig, for det fjerde, ses børnenes tilgang til legetøj at have en selvstændig betydning i deres indbyrdes forhandlinger om adgang til og positioner inden for legefællesskabet. Samtidig med at der således identificeres en udbredt forhandlingspraksis børnene imellem, som både kan siges at give erfaringsmuligheder i forhold til deltagelse og demokratiske processer, er børnene via de identificerede forhandlingsmønstre ind-

skrevet i et hierarkisk forhold til hinanden, som baserer sig mere på magt end på åbne deltagelsesmuligheder.

Opsummering

Den gennemgåede gruppe af studier viser to interessante tendenser, som i en vis udstrækning kan siges at signalere nye forskningsinteresser inden for dagtilbudsforskningen. Den ene tendens knytter sig til et stigende antal studier, som er optaget af at undersøge læringsmuligheder i mere uformelt opståede hverdagsamtaler mellem pædagoger og børn. Her er det så at sige ikke det umiddelbart målbare læringsudbytte som opnås ved gennemførelse af en bestemt pædagogisk aktivitet, men i højere grad betydningen af de samtaler, som føres undervejs i processer, som både kan have sit udspring i pædagogiske aktiviteter, men nok så meget i sammenhæng med hvad man kan kalde hverdagens mere rutinerede pædagogiske situationer. Den anden tendens er så i forlængelse af dette et øget fokus på, hvordan blandt andet disse samtaler, samt andre typer af pædagogiske initiativer og praksisformer, kan siges at have betydning for udvikling af demokrati som livsform inden for dagtilbuddets rammer, herunder ikke mindst have specifik betydning for børnenes deltagelses- og indflydelsesmuligheder. Det er ikke forskningsinteresser, der ikke har eksisteret i tidligere dagtilbudsforskning, men der synes i flere af disse studier at være en øget opmærksomhed og kritisk refleksion omkring afdækninger af, hvordan vi mere konkret kan forstå og begribe hvad demokrati og indflydelsesmuligheder i børns hverdagsliv er for et fænomen - og hvordan det i givet fald kan fremmes.

4.2 Sociale kompetencer og inklusion

I alt 12 studier behandler temaet sociale kompetencer og inklusion. Halvdelen af disse studier er norske, fire er svenske og kun to studier er danske. Otte studier er baseret på kvalitative metoder, hvoraf de fem anvender observationsmetoder. Der er tre kvantitative studier i dette tema, og ét studie anvender en kombination af kvalitative og kvantitative data. Studierne kan overordnet opdeles i tre kategorier: 1) børns interaktion og leg, 2) udsatte børn og inklusion og 3) generationsforhold og køn.

Børns interaktion og leg

4 studier behandler børnenes indbyrdes sociale interaktion og leg.

Det første studie i denne kategori (*Engdahl*) er et etnografisk studie af små børns interaktion, kommunikation og opbygning af venskaber. Studiet er baseret på deltagende observation, fotografier, feltnoter og videooptagelser af primært seks 1 årige børns selvinitierede leg. Studiet blev foretaget i en afdeling med 15 børn i et svensk dagtilbud. Studiet anvender en fænomenologisk tilgang til at udforske børnenes initiativer og interaktion. Studiet viser, at børnenes initiativer og interaktion i høj grad er baseret på non-verbal kommunikation (fx bevægelser og gestik), og at børnene indretter sig efter hinanden, forhandler legen og viser indsigt i hinandens perspektiver. Forfatteren konkluderer, at børnenes indbyrdes interaktion og selvinitierede aktiviteter har stor betydning for

børnenes udvikling af sociale og kommunikative færdigheder, samt at uddannelsen af pædagoger skal fokusere på små børns samspilskompetencer og vigtigheden af leg.

Karrebæk er et andet etnografisk studie af børns leg. Studiet er baseret på data fra i alt ni timers videoobservationer af børns spontane leg i et dansk dagtilbud. Specifikt fokuseres gennem mikro-analyse på 30 minutter af en leg mellem fire drenge. Studiet fokuserer på, hvordan der skabes social orden gennem drengenes indbyrdes interaktion og hvordan deltagelsen i legen forhandles socialt. Studiet viser, hvordan drengenes indspil vurderes forskelligt efter deres placering i det sociale hierarki. Forfatteren argumenterer for, at børnenes sociale succes er afhængig af individuelle kompetencer såvel som de andre børns dagsordener og strategier. Studiet tager afsæt i en teoretisk hypotese (inspireret af Goffmann) om, at kompetente deltagere i legen kan gøre brug af forskellige sociale, materielle, sproglige og kommunikative ressourcer, mens mindre kompetente børns brug af de samme ressourcer ikke garanterer, og ikke nødvendigvis er et tegn på, social og kommunikativ succes. Forfatteren konkluderer, at børns sproglige og sociale færdigheder hverken erhverves ubesværet, smertefrit eller automatisk, og at børns legeoplevelser - både de oplevelser der almindeligvis vurderes som positive, og de oplevelser der har mindre positive effekter - har væsentlig betydning for børnene.

Det tredje studie i denne kategori (*Nærland*) er norsk og ligeledes et kvalitativt observationsstudie. Formålet med dette studie er at undersøge sammenhængen mellem social status og social adfærd, kommunikative og sproglige kompetencer blandt børn i dagtilbud. Studiet bygger på i alt 20 timers videoobservationer fra to afdelinger i et dagtilbud. I alt deltog 64 børn i undersøgelsen. Observationer blev foretaget på tidspunkter af dagen, hvor der var flest ustrukturerede barn-til-barn interaktioner. Et andet centralt formål med studiet er at generere observationsbaseret og valide målinger af social status, social adfærd og forskellige aspekter af sprogudvikling. Studiet viser, at den sociale opmærksomhed samler sig om få af børnene i dagtilbuddet, og nogle børn bliver næsten altid overset. Studiet viser endvidere, at de ældre børn i dagtilbuddet med større sandsynlighed har en høj grad af social opmærksomhed. Derudover peger studiet på, at børn, der er genstand for positiv social opmærksomhed, ofte har en tydelig og venlig kommunikationsform. Forfatteren konkluderer, at børnenes sociale status hænger mere sammen med deres pragmatiske sproglige færdigheder (deres kompetencer til at være i dialog) end af mere formelle sproglige færdigheder, såsom ordforråd og grammatiske færdigheder. Forfatteren peger endvidere på, at viden om børnenes udvikling af sociale færdigheder i almindelige dagtilbud er afgørende, når der skal gennemføres vurderinger af børn i kliniske sammenhænge.

Det sidste studie i denne kategori (*Zachrisson et al.*) er et kvantitativt longitudinelt studie foretaget i Norge. Formålet med dette studie er at undersøge adfærd og sociale kompetencer hos toårige børn i dagtilbud i lyset af udvalgte karakteristika ved dagtilbuddet (alderssammensætning og størrelse af børnegruppen), samt børnenes familieforhold og tidlige udvikling. Studiet er baseret på data vedrørende 1.159 børn. Datamaterialet består af interview med børnenes forældre vedrørende familiens sociale og socio-økonomiske forhold og børnenes udvikling, da børnene var henholdsvis 6 måneder, 1 år og 2 år gamle, samt spørgeskemaer vedrørende børnenes adfærd og sociale kompetencer udfyldt af de pædagogiske ledere i børnenes respektive dagtilbud ved 2 års alderen. Studiet viser, at jo tidligere børnene starter i dagtilbud, jo mere aggression og trods udtrykker de i dagtilbuddet, samtidig med at de viser en højere grad af social kompetence.

Forfatterne påpeger dog, at man ikke på baggrund af dette studie kan konkludere, at børn der starter tidligt i dagtilbud bliver mere aggressive og trodsige og mindre socialt kompetente. Endvidere viser studiet, at i børnegrupper, hvor det ældste barn er tre år eller yngre, viser børnene højere grad af trods, såvel som social kompetence, sammenlignet med børnegrupper, hvor der er børn, der er ældre end tre år. Et tredje fund er, at desto flere symptomer moderen har på angst og depression, desto lavere er barnets niveau af social kompetence.

Studierne i denne kategori udforsker børns sociale og kommunikative interaktion i forbindelse med fælles aktiviteter og leg. Studierne peger samlet set på det mangfoldige udviklingspotentiale børnenes indbyrdes samspil udgør og peger på sammenhænge mellem den sociale organisering i børnegrupperne og børnenes indbyrdes interaktion og relationer, samt hvordan det har betydning for enkelte børns muligheder for at gøre sig gældende social og kommunikativt.

Udsatte børn og inklusion

Dette tema behandles af i alt seks studier.

Det første studie i denne kategori er norsk (*Cameron & Tveit*) og undersøger tværfagligt samarbejde omkring børn i dagtilbud med særlige behov. Formålet med studiet er at skabe viden om, hvordan dagtilbud kan bidrage til at udvikle positive samarbejdsformer mellem de offentlige sundheds- og velfærdssystemer og barnets hjem. Studiet er et casestudie og analyserer et samarbejdsforløb omkring en 5 årig pige med særlige behov. Datamaterialet udgøres af observationer og interview med fem personer i det team, der samarbejder omkring pigens handleplan (pædagog, specialpædagog, en sundhedsplejerske og pigens forældre). Analysen behandler tre temaer: a) betydningen af den individuelle handleplan, b) håndtering af politiske aspekter og c) skiftende ansvar. Studiet peger på, at der sker en tilpasning af lovgrundlaget for handleplanen til konkrete forhold i den givne sag. Studiet peger endvidere på, at der ofte forekommer ansvarsskift og -forskydninger i samarbejdet, hvilket bevirker, at opgaver ikke tages op eller færdiggøres. Forfatterne peger på, at fordi formålet med teamsamarbejdet er tvetydigt, finder deltagerne det svært at omsætte samarbejdet omkring handleplanen til konkrete og realiserbare mål. Forskerne konkluderer, at der er interessekonflikter i teamet, der medvirker til at skabe en uvillighed til at tage et professionelt ansvar i forhold til handleplanen, hvormed samarbejdet stagnerer. Forfatterne konkluderer derudover, at handleplanen i dens nuværende form ikke er udpræget relevant for deltagerne i teamet og i mindre grad bidrager til at sikre en individuelt tilpasset støtte.

Det andet studie er en forskningsrapport, der omhandler det danske VIDA projekt (Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud) (*Jensen et al.*). Formålet med VIDA er overordnet at undersøge effekter af en tidlig indsats i dagtilbud, der sigter mod at fremme udsatte børns trivsel, læring og udvikling gennem en inkluderende pædagogik. Studiet er designet som et RCT studie og rummer både en kvantitativ del og kvalitative casestudier. Studiets overordnede mål er, at gøre det muligt for kommuner og dagtilbud at kvalificere deres arbejde med udsatte børn gennem anvendelse af relevant viden og systematiske metoder. Den aktuelle forskningsrapport baserer sig på data fra et spørgeskema, der blev udsendt til 235 ledere og pædagogiske medarbejdere i dagtilbud, med henblik på at etablere en baseline kortlægning af forskellige aspekter af den pæda-

gogiske praksis, såsom ledelse, organisatorisk læring og viden og forældresamarbejde i henholdsvis de deltagende dagtilbud (som er opdelt i to grupper: VIDA basis og VIDA+) og kontrolgruppen. Børnenes kompetencer blev ligeledes målt gennem spørgeskemaer udfyldt af pædagogerne forud for interventionen. VIDA programmet består af, at ledere og medarbejdere i dagtilbuddene uddannes og arbejder med konkrete værktøjer til brug i praksis. Resultatet af baseline undersøgelserne peger overordnet på, at der i udgangspunktet ikke er forskel mellem VIDA dagtilbuddene og kontrolgruppen, og de danner dermed afsæt for videre at kunne undersøge, hvorvidt VIDA interventionen har en virkning i praksis. Studiet viser, at 60 % af de 206 deltagere, der besvarede spørgeskemaet, oplever, at de arbejder systematisk og fokuseret med pædagogiske teorier. De deltagende dagtilbud lægger gennemgående vægt på at anlægge en inkluderende og anerkendende tilgang til arbejdet med udsatte børn. Studiet viser endvidere, at en åben og demokratisk ledelsesstil er mest fremtrædende i de deltagende dagtilbud, samt at der er forskel på lederens og personalets vurderinger af de betingelser og muligheder, der er til stede for organisatorisk læring i dagtilbuddet. I forhold til forældresamarbejde viser studiet, at størsteparten af de involverede dagtilbud arrangerer 2-5 forældrearrangementer om året, der for det meste tager form af sociale arrangementer, forældresamtaler og arbejdsdage. De fleste forældrearrangementer har et socialt snarere end et pædagogisk fagligt formål og indhold. Dagtilbuddene rapporterer, at omkring 60 % af forældregruppen deltager i de sociale arrangementer.

Et tredje studie (*Palla*) udforsker, hvordan børn subjektiveres, når deres adfærd undrer, bekymrer eller udfordrer personalet i dagtilbuddet, samt hvordan der afgrænses muligheder for børnene til at handle anderledes. Forfatterne ønsker herigennem at bidrage med viden om, hvordan der diskursivt etableres en styring af børn og deres adfærd i specialpædagogisk sammenhæng i dagtilbud. Datamaterialet består af to interviews med to specialpædagoger, samt optagelser af 13 samtaler mellem de to specialpædagoger og det pædagogiske personale. Derudover baserer studiet sig på analyse af 80 dokumenter udarbejdet af eller til det pædagogiske personale. Studiet tager afsæt i en analyse af, hvordan den diskursive praksis i dagtilbuddet konstruerer billeder af, hvad der kendetegner 'det sociale barn'. Diskursen om 'det sociale barn' danner ligeledes baggrund for den måde, der tales om specialpædagogiske behov og interventioner. Studiet viser kompleksiteten i de processer, hvorigennem der skelnes mellem det normale og det specielle, og dermed hvad der inkluderes eller udelukkes i konstruktionen af det specielle. Igennem de forskellige subjektpositioner, den diskursive praksis muliggør for børnene, aftegnes både rammerne for normalitet og retten til forskellighed. Forfatteren peger desuden på, at en diagnose tilbyder barnet en identitet, der reducerer skyld og forklarer og legitimerer barnets adfærd. Forfatteren konkluderer, at den diskursive praksis skaber et bestemt spillerum for børnene til at handle anderledes, så længe afvigelserne ikke er for udtalte eller permanente i forhold til barnets alder eller overskrider for mange af dagtilbuddets rutiner.

Berg-Nielsen et al., er et kvantitativt kohortestudie, der undersøger de faktorer, der indvirker på forældre og pædagogers (u)enighed om børns psykiske problemer. Studiet baserer sig på materiale vedrørende 732 fire årige børn i Trondheim, Norge. Datamaterialet er indsamlet i forbindelse med børn og forældres besøg på børneklivner og gennem psykiatriske interviews vedrørende børnenes mentale tilstand, observationer af barnet og kliniske tests. Ligeledes udfyldte forældrene spørgeskemaer om barnet, ligesom forældrenes stressniveau og psykopatologi blev vurderet, og pædagogerne udfyldte

et spørgeskema om barnet, hvor de også angav deres uddannelse, erfaring og relation til barnet. Studiet viser, at forældrene rapporterer om problemer i børnenes adfærd i højere grad end pædagogerne. Pædagogerne lå især lavere i deres rapportering i forhold til indadrettede adfærdsforstyrrelser. Både forældre og pædagoger rapporterede om flere problemer i børnenes adfærd, når de selv var stressede, men forældrenes angivelser af problemer lå stadig højere end pædagogernes. I de tilfælde, hvor pædagogerne vurderede, at et barn havde psykiske problemer, var pædagogens forhold til barnet ofte præget af konflikt. Pigers adfærd blev af pædagogerne vurderet som meget mindre problematisk end drenges sammenlignet med forældrenes vurderinger.

De sidste to studier i denne kategori omhandler det multikulturelle dagtilbud. *Andersen et al.* er et kvantitativt studie, der undersøger, hvad der karakteriserer multikulturelle dagtilbud på landet i Norge. Datamaterialet i undersøgelsen består af spørgeskemaer udfyldt af 813 ledere i dagtilbud. Spørgeskemaerne omhandler ledelsens måde at arbejde med børn og familier med anden sproglig og kulturel baggrund end norsk. Studiet viser, at kun 3 % af lederne havde taget kurser omhandlende multikulturelle forhold. Samtidig angav 80 % af lederne, at de havde brug for specifik viden for at arbejde i et multikulturelt dagtilbud. 58 % af lederne oplever, at de arbejder for at styrke kulturel diversitet. Studiet viser endvidere, at 22 % af personalet var tosprogede, men samtidig at meget få har samme sproglige baggrund som børnene. 83 % af lederne rapporterer, at de tosprogede børn ikke modtager sprogstimulering eller særlig støtte. Studiet viser endvidere, at forældre fra sproglige og kulturelle minoritetsgrupper ikke i særlig høj grad blev inddraget som ressource i dagtilbuddet. Forfatterne konkluderer, at dagtilbud på landet i Norge har store udfordringer med at leve op til den nationale rammeplan i forhold til at rumme og stimulere kulturel og sproglig mangfoldighed. Forfatterne peger på, at kravene i uddannelsespolitikken ikke stemmer overens med betingelser og muligheder i de landlige områder, samt at der er behov for uddannelse af pædagoger og pædagogisk administrativt personale på landet for at dagtilbuddene kan matche den multikulturelle virkelighed.

Det sidste studie (*Nilsen*) er norsk og omhandler dagtilbuddets virksomhed i forhold til børn og familier med russisk baggrund. Formålet med studiet er at skabe viden om, hvordan russisk kultur og sprog synliggøres i dagtilbud, og hvordan dagtilbud bidrager til at støtte børnenes dobbelte kulturelle tilhørsforhold og udvikling af flersproglige kompetencer. Ligeledes undersøges forældresamarbejdet, herunder hvordan russiske forældre inddrages i dagtilbuddet. Data består af interviews med otte russiske mødre i fem dagtilbud og fem pædagoger fra to dagtilbud i to kommuner beliggende på grænsen til Rusland. Studiet rummer desuden en dokumentanalyse af rammeplaner om mål og indhold for dagtilbuddets virksomhed, samt observationer af det fysiske miljø i to dagtilbud. Studiet viser, at det er svært at fastholde pædagoger og dermed også at tiltrække og udvikle den nødvendige faglige kompetence i dagtilbuddet. Studiet viser derudover, at de russiske mødre finder det vigtigt, at det russiske sprog har en plads i dagtilbuddet. Studiet bekræfter sprogets betydning som bærer af kultur og udtryksformer. Forfatteren peger på, at der er behov for multikulturel og flersproglig uddannelse og kompetenceudvikling i dagtilbuddene.

Studierne i denne kategori peger på interesseforskelle og udfordringer i pædagoger, forældre og andre parter samarbejde om børn i et inklusionsperspektiv, samt hvordan forestillinger om, og afgrænsninger af, det 'normale barn' spiller ind i den forbindelse.

Endvidere viser flere studier en diskrepans imellem de overordnede nationale pædagogiske målsætninger (fx omkring multikulturelle dagtilbud) og de konkrete betingelser og muligheder på institutionsplan.

Generationsforhold og køn

Denne kategori rummer to studier.

Første studie i denne kategori er *Alasuutari & Markström*. Studiet fokuserer på, hvordan pædagoger og forældre evaluerer børn i forbindelse med forældresamtaler. Studiet er en diskursanalyse af, hvordan den institutionelle orden og 'det almindelige barn' konstrueres gennem forældresamtaler. Studiet er baseret på 54 samtaler mellem pædagoger og finske og svenske forældre til i alt 62 børn. Forfatterne analyserer den institutionelle orden i forhold til tre dimensioner: regler og vaner i hverdagen, i barn-voksen relationer og i barn-barn relationer. Studiet peger på, at regler og rutiner i hverdagen ofte er implicitte og underforståede. Den generationelle orden bliver typisk italesat, når barnets adfærd udfordrer den, og piger bliver oftere talt om som nogle, der udfordrer de voksne end drenge. Den institutionelle orden fordrer et barn, der følger regler og ivrigt deltager i dagtilbuddets aktiviteter, og som viser passende tillid og tilknytning til de voksne. Studiet viser, at den institutionelle orden omkring barn-barn relationer er mere rigid for piger end for drenge. Studiet viser endvidere, at den primære forventning til børnene er, at de skal være sociale og udvikle sociale kompetencer. Denne forventning italesættes langt oftere end forventninger om uddannelse og læring.

Det sidste studie (*Månsson*) er et etnografisk studie. Formålet er at bidrage med viden om børns indkøring i dagtilbud. Studiet fokuserer på subjektiveringsprocesser, det vil sige, hvordan der i sociale interaktioner med pædagoger og gennem det pædagogiske miljø skabes mulige subjektpositioner. Studiet baserer sig på observationer af 19 børn og fire pædagoger over en periode på seks måneder. Studiet viser tre mulige subjektpositioner: 1) barnet som trængende og reguleret. Børn i denne kategori anses af pædagogerne for at have stort behov for en nøgleperson, når de bliver introduceret til dagtilbuddet, og der bliver givet meget omsorg til disse børn. 2) Den anden position kan forstås som en modpol til den første og benævnes barnet som kompetent. Denne kategori afspejler, at pædagogerne lægger vægt på, at børn kan håndtere situationer uden hjælp fra de voksne. 3) Den tredje position er anerkendelse af dreng som noget særligt. Forfatteren viser, at der i bestemte situationer tildeles drenge en særlig positiv opmærksomhed og påpeger, at det kan fortolkes som en utilsigtet idealisering af maskulinitet. Studiets resultater viser, at køn er af stor betydning i interaktive situationer, herunder i samspillet mellem voksne og børn og mellem børn og den pædagogiske situation.

Samlet set peger disse studier på både generations- og kønsmønstre som vigtige aspekter af den pædagogiske praksis, der har betydning for de måder børnene forstås og tilbydes muligheder for deltagelse og interaktion med hinanden og de voksne.

Opsummering

Studierne i denne kategori beskæftiger sig med børns udvikling af sociale kompetencer og inklusion som relateret hertil. Studierne peger samlet set på betydningen af børnenes indbyrdes interaktion og leg i forhold til udvikling af sociale og kommunikative kompe-

tencer. Derudover viser studierne, at børnenes interaktioner er forbundet med komplekse forhandlinger og konflikter, der får betydning for børnenes sociale status og muligheder i børnegruppen. Flere studier har fokus på sproget som udtryksform og forbindelser mellem sproglige og sociale kompetencer og børnenes sociale grupperinger. Nogle få studier fokuserer på kønnede problematikker i dagtilbuddet og her peges på, hvordan pædagogers og forældres forståelser af sammenhænge mellem køn og bestemte former for handlinger sætter forskellige betingelser for pigers og drenges deltagelse i dagtilbuddet. Flere af studierne i dette tema viser, hvordan pæagoger og forældre sammen etablerer betingelser for, hvordan børnene bliver forstået og kan indgå i dagtilbuddet, samt hvordan der kontinuerligt i dette samarbejde forhandles om grænserne for normalitet. Disse forhandlinger og forståelser af, hvordan børn er og bør være har stor betydning for, hvordan der skabes muligheder for inklusion.

4.3 Didaktik og læring

Det skandinaviske dagtilbud har gennemgået en stor forandring de seneste mange år, blandt andet på baggrund af indføringen af obligatoriske pædagogiske læreplaner/rammeplaner og et øget fokus på læring og didaktiske metoder for børn i alderen nul til seks år. At enkelte studier i årets kortlægning alene fokuserer på læring hos de yngste børn i dagtilbuddet, understreger det øgede fokus på læring hos små børn samt dagtilbuddets rolle i forhold til dette.

10 studier i årets kortlægning har et eksplicit fokus på børns læring og didaktik i dagtilbuddet. Af disse studier har otte en kvalitativ tilgang, et er kvantitativt og et studie benytter begge metoder. På nær det kvantitative studie, der har en udforskende tilgang, er alle studier deskriptive, hvilket vil sige, at de har til formål at beskrive bestemte forhold ved didaktik eller læring i dagtilbuddet. Syv af studierne er svenske og tre er norske, mens der ingen danske studier indgår i denne kategori i år. Af de i alt 10 studier, er der to studier der alene ser på læring og didaktik i dagtilbud for 0-3 årige børn, fire studier omhandler børn i alderen tre til seks år og to studier undersøger børn i begge aldersgrupper. To studier henter data fra pæagoger.

Når det gælder de metodiske tilgange til dataindsamling og analyse baserer seks af studierne i denne kategori sig på etnografiske metoder, hvoraf et studie desuden er et longitudinelt aktionsforskningsstudie. Derudover er der et kohortestudie, et casestudie, en holdningsundersøgelse og et tværsnitstudie inkluderet i kategorien. Udvalgene i studierne er af forskellige størrelser og både børn og pæagoger fungerer som informanter.

Det er med andre ord en noget heterogen gruppe af studier der er samlet i denne kategori. Studierne har dog det til fælles at de beskæftiger sig konkret med didaktik og læreprocesser, eller viden om dette i relation til børn og pæagoger i dagtilbud. Gennemgangen af disse studier vil blive organiseret ud fra tre kategorier som studierne groft set kan inddeles i: 1) naturvidenskab i dagtilbuddet, 2) sprog og tale i dagtilbuddet og 3) læreprocesser i dagtilbuddet.

Naturvidenskab i dagtilbuddet

Studiernes resultater viser en række interessante aspekter i forhold til didaktik og læring i dagtilbuddet. Som nævnt er der tre svenske afhandlinger inkluderet i denne kategori, der har fokus på naturvidenskab, herunder matematik. En svensk afhandling af *Reis* undersøger, hvordan børn i dagtilbud i alderen et til tre år udvikler deres matematiske evner. Undersøgelsen bygger på en hypotese om, at børn over tid udvikler deres evner til at ordne forskellige typer materiale, og at udviklingen i disse evner videre er et udtryk for en udvikling i børnenes uformelle matematiske evner. 16 børn blev en og en sat til at lege med forskelligt materiale som ringe og krukker. Forskeren ser børnenes leg med disse materialer som et udtryk for børnenes uformelle matematiske evner. Legen blev optaget på video i 29 dage i løbet af syv måneder, og i alt blev 47 ½ timer optaget. Forskeren registrerede 624 aktiviteter. Karakteristiske aktiviteter, hvor børnene udførte samme aktivitet, blev udvalgt til analysen for at illustrere børnenes matematiske evner. Gennem detaljerede beskrivelser af børnenes leg viser Reis, hvordan børnenes evner til at ordne legetøjet udvikles, og hvilke forskellige strategier børnene gør brug af, og hun mener, at dette peger hen mod en udvikling af børnenes uformelle matematiske evner. Som en implikation for praksis fremhæver Reis, at alle der arbejder i dagtilbud bør være opmærksomme på børns matematiske evner, når de opstår i hverdagen, gennem børns handlinger eller aktiviteter.

Også *Andersson* beskæftiger sig med naturvidenskab i dagtilbuddet og undersøger i sin afhandling, hvordan pædagoger og lærere opfatter naturvidenskab og køn i dagtilbud i et aktionsforskningsprojekt. Hendes forskningsformål er at visualisere og udfordre deres syn på dette, samt at analysere og beskrive på hvilke måder aktionsforskning kan bidrage til at øge opmærksomheden omkring køn i dagtilbud og skole. To metodiske tilgange er benyttet i afhandlingen. Dels har forskeren arbejdet sammen med en gruppe af pædagoger og lærere fra børnehaveklasse til 6. klasse i et longitudinelt aktionsforskningsprojekt. Gruppen bestod af tre pædagoger, en fritidspædagog og en matematik- og naturfagslærer. Projektet løb fra 2007 til 2009 og indebar, at gruppen mødtes én gang hver måned til et 2-timers seminar. I alt 19 seminarer blev afholdt og disse blev alle optaget på bånd og efterfølgende transskriberet. Den anden metodiske tilgang bestod i, at forskeren bad 14 erfarne pædagoger og lærere, der deltog i et uddannelsesforløb, om at skrive deres refleksioner ned om bestemte situationer fra hverdagen. Derefter læste de tekster, der diskuterer kønsteoretiske koncepter, og efterfølgende blev de bedt om at analysere situationerne igen. Resultaterne af studiet viser, at det er kompliceret at arbejde med køn og naturvidenskab i dagtilbud, og *Andersson* konkluderer, at det er afgørende at udfordre de eksisterende forestillinger om køn, og at udfordringerne resulterer i en verbalisering og tydeliggørelse af disse forestillinger.

Der er desuden en tredje svensk afhandling af *Thulin*, der omhandler kommunikation om naturvidenskabelige emner. I afhandlingen skabes ny viden om, hvordan børn og pædagoger kommunikerer om videnskabelige emner. Formålet med studiet er at se på, hvordan, af hvem og med hvilket formål antropomorfistisk tale anvendes i dagtilbuddet. Antropomorfistisk tale er en betegnelse for at tale om noget ikke-menneskeligt i menneskelige termer. Interaktioner mellem pædagoger og børn under tematiseringer af biologiske emner blev optaget på video og senere transskriberet. Antropomorfistisk tale blev ikke diskuteret med pædagogerne, og ingen specielle instruktioner blev givet forud for optagelserne. Materialet blev ordnet i temaer, der udtrykte forskellige udtryksformer af

antropomorfistisk tale. Thulin konkluderer, at antropomorfistisk tale kan fungere som en hensigtsmæssig måde at tale om videnskabelige emner, men at det også kan gøre det sværere for børnene at tilegne sig videnskabelig viden. Det kan dermed både hindre og fremme videnskabelig læring. Det anbefales derfor, at pædagoger er opmærksomme på hvilket sprog de bruger så de genkender hvornår sproget fungerer som et redskab til at mindske hullet mellem barnets oplevelser og videnskabelig læring, og hvornår det låser samtalen fast i menneskelige termer og hermed forhindrer tilegnelsen af videnskabelig viden.

Sprog og tale i dagtilbuddet

Sprog og tale i dagtilbuddet er også et undersøgt emne i årets dagtilbudsforskning og tre studier adresserer dette direkte. To af studierne undersøger flersproglige børns vilkår for sproglig udvikling og det tredje studie i denne kategori ser på samarbejdet mellem dagtilbud og biblioteker med henblik på at udvikle gode læringsmiljøer for sproglig udvikling.

Skans undersøger i en afhandling et flersprogligt dagtilbuds didaktik for at skabe kundskab om didaktiske spørgsmål, der opstår, når der arbejdes med flersprogede børn. Studiet viser, hvordan pædagogerne arbejder med de flersprogede børn, både gennem sprog og gennem tegnsprog. Data er indsamlet gennem interviews og observationer på en afdeling i et dagtilbud, hvor hovedparten af børnene var tosprogede. Børnene er tre til fire år gamle. To ledere i dagtilbuddet blev interviewet vedrørende, hvilket syn de havde på deres eget dagtilbud og arbejdet med flersproglighed. I afdelingen arbejdede tre pædagoger og en specialpædagog, der blev interviewet vedrørende deres holdninger til dagtilbuddets aktiviteter og metoder. Pædagogerne talte svensk, arabisk, bosnisk, albansk og rumænsk - sprog der også blev talt af børnene. I alt blev 15 timers aktiviteter optaget på video med et håndholdt kamera. Interview og optagelser blev transskriberet, og materialet blev analyseret ved at blive opdelt i temaer, der var karakteristiske for arbejdet. Studiet viser, at pædagogerne anser sprogudvikling som det væsentligste indhold i aktiviteterne, og at der i høj grad er overensstemmelse mellem, hvordan pædagogerne ønsker at arbejde med indholdet, og hvordan de rent faktisk arbejder. De formår at arbejde med og udvikle alle børnenes sprog ved blandt andet, at veksle mellem svensk og øvrige sprog. Herved viser studiet at flersproglige pædagoger er en forudsætning for at kunne anvende modersmålet systematisk og funktionelt som et supplement til svensk i det daglige pædagogiske arbejde.

I det eneste kvantitative studie i kategorien læring og didaktik har *Aukrust & Rydland* undersøgt, hvorvidt kvaliteten af den tale norske børn med tyrkisk som modersmål møder i dagtilbuddet kan forudsige børnenes tale- og skriveevner i norsk i 1. klasse. Dette er gjort gennem videoptagelser i 20 børnehaveklasser samt testresultater fra 25 tosprogede børns tale- og skriveevner. Datamaterialet består dels af transskriptioner af videoptagelser fra 'gruppens time' i 20 forskellige børnehaveklasser samt testresultater af 25 tosprogede børns tale- og skriveevner. Disse data bruges til at undersøge relationerne mellem den tale der er i dagtilbuddet og børnenes tale- og skriveegenskaber i 1. klasse. Forskerne finder frem til, at variationen og kompleksiteten af talen i dagtilbuddet for de 25 børn forudsiger børnenes ordforråd og evner til at definere ord i 1. klasse. Studiet viser, at tosprogede børn, der gik i dagtilbud karakteriseret ved et rigt og varieret

sprogbrug, var mere tilbøjelige til at have udviklet deres sproglige evner i 1. klasse end børn fra dagilbud med et mindre rigt og varieret sprogbrug.

Et enkelt studie undersøger hvordan dagtilbud i samarbejde med et bibliotek, udvikler sprogstimulerende miljøer. *Svensson* rapporterer fra et projekt, hvor formålet var at udvikle et samarbejde mellem dagtilbud og bibliotek og hermed øge pædagogernes bevidsthed om læsning, børnelitteratur og sprogmiljøer i dagtilbuddet. Projektet er et samarbejdsprojekt mellem amtsbiblioteket i Jönköping samt dagtilbud og biblioteker i fem kommuner i Jönköping Amt. I projektets opstartsfasen blev pædagoger fra de 60 deltagende dagtilbud inviteret til en inspirationsdag, hvor de blev præsenteret for ideer til, hvordan de kunne arbejde med læsning, sprogmiljøer og sproglege. Det følgende halvandet år afholdt amtsbiblioteket forelæsninger og møder for fortsat at inspirere pædagogerne til at arbejde med bøger og læsning. I slutningen af projektet blev 116 børn, 60 pædagoger, 9 ledere i dagtilbud og 5 bibliotekarer interviewet for at evaluere projektet. Studiet viser, at kontakten mellem dagtilbud og bibliotek blev forstærket i projektperioden, og at dagtilbuddene undervejs i projektet udviklede deres sprogstimulerende miljøer. Både bibliotekarer og pædagoger mente, at der var sket en øgning i hvor ofte bibliotekerne blev besøgt af dagtilbuddene, og hvor ofte der blev læst højt i dagtilbuddene.

Læreprocesser i dagtilbuddet

Fredriksen har i sin afhandling undersøgt små børns eksperimentelle og kropslige måder at konstruere mening på. Desuden har hun undersøgt små børns brug af 3D-materialer i uddannelsessammenhænge. Konstruktion af mening refererer til tilegnelse af viden, dvs. læring, som en social og ikke blot individuel proces. I et dagtilbud i Norge planlagde og tilrettelagde hun ni situationer, hvor to børn blev inviteret ind i et rum for at lege med forskellige slags materialer, såsom garn, ler, sand eller pap, som var lagt frem til dem. For at kunne studere børnenes konstruktioner af mening skrev *Fredriksen* efterfølgende noter til situationerne, der også blev videofilmet. De empiriske data blev analyseret i NVivo, et computerprogram til kvalitativ dataanalyse. Forskeren giver konkrete eksempler på, hvordan børns konstruktion af mening finder sted, da det konkluderes, at det blandt andet finder sted gennem processer, der kombinerer børnenes eksperimentelle brug af materialer og de sociale dimensioner mellem børn og forsker. Børnene skaber mening gennem kropsliggørelse og fysiske og sociale omgivelser, når de udfører kropslige og selvvalgte aktiviteter med 3D-materialer.

I en svensk afhandling af *Jonsson* er formålet at udvikle viden om, hvordan pædagoger, der arbejder med børn i alderen nul til tre år, opfatter og beskriver dagtilbuddets læreplan. Der arbejdes med en udvidet forståelse af læreplaner, der omfatter både styringsdokumenter, der foreskriver arbejde og indhold, samt hvad der bliver sagt og gjort i dagtilbuddet. Hovedvægten i afhandlingen er på den læreplan der bliver italesat af lærerne, og datamaterialet består af udskrifter af semistrukturerede interviews med 15 pædagoger. Undersøgellesdesignet bygger på en fænomenografisk tilgang, hvor fokus er på, hvordan mennesker opfatter noget i en bestemt kontekst. Denne tilgang er udgangspunktet for analyserne af interviewene, hvor karakteristiske kategorier fra den læreplan, pædagogerne beskriver, bliver konstrueret. *Jonsson* udvikler begrebet nuets didaktik til at beskrive, at den læreplan, der udtrykkes i interviewene, karakteriseres ved, at pædagogernes didaktiske overvejelser kobles til de nære, aktuelle situationer. Det konkluderes i studiet, at børnenes personlige og sociale udvikling af pædagogerne priorite-

res som det væsentligste formål i de yngste børns læring og udvikling, samt at leg og konkret indhold tildeles samme status i den læreplan som pædagogerne beskriver.

I en svensk artikel beskriver og definerer *Sheridan & Williams* konstruktiv konkurrence som et pædagogisk fænomen i forskellige læringsammenhænge i svenske dagtilbud, grundskoler og ungdomsuddannelser. I alt omfatter undersøgelsen 78 børn i alderen 5-18 år og 29 pædagoger og lærere fra dagtilbud, grundskoler og ungdomsuddannelser. 12 børn på fem år og seks pædagoger blev interviewet gennem semi-strukturerede interviews, hvor udgangspunktet for interviewene var fotografier, der illustrerede forskellige former for konkurrencesituationer. Fokus i interviewene var på konkurrence, motivation, læring og ydre betingelser i læringskontekster. Materialet blev efterfølgende analyseret for at beskrive hvordan børnene og pædagogerne udtrykker og opfatter konkurrence i forskellige situationer. Resultaterne af studiet viser, at konstruktiv konkurrence består af mindst seks dimensioner som både børn og pædagoger kan konkurrere inden for. De seks dimensioner er: (1) At være hverken vindere eller tabere, (2) social sammenligning af kompetencer, (3) konstruktiv motivation, (4) gensidig vejledning, (5) at vinde og (6) at strække sig ud over ens egen forventede potentiale. Arten af den konkurrence, der finder sted, er blandt andet afhængig af om dimensionerne er proces- eller resultatorienterede, og om en eller flere andre opleves som konkurrenter. Derudover spiller det en rolle hvad målet med konkurrencen er, og hvilke sammenhænge konkurrencen finder sted i. Forfatterne konkluderer, at konkurrence er en drivkraft for samarbejde, og at samarbejdet er en af de vigtigste betingelser for at konkurrere konstruktivt. Viljen til at lære er en anden afgørende forudsætning for udvikling af konstruktiv konkurrence, samtidig med at konstruktiv konkurrence motiverer til læring.

Knudsen & Ødegaard undersøger hvilke vilkår for dannelse til deltagelse, der kan identificeres i praksis, når digitale medier tages i brug i dagtilbuddet. De ser desuden også på hvilke kritiske spørgsmål med relevans for arbejdet i dagtilbuddet, der kan rejses i relation til brug af digitale medier. Forskerne har tilbragt 12 dage i et dagtilbud, og børnenes interaktioner er blevet optaget på videokamera. Datamaterialet udgøres af videooptagelserne, børn og pædagogers billeder samt forskernes logbøger, hvori der er gjort notater undervejs. Analyseprocessen er foregået som en syntese mellem en induktiv analyse afledt af det empiriske materiale og en teoretisk informeret analyse, hvor materialet blev analyseret med afsæt i teorier om demokrati i dagtilbud. Knudsen og Ødegaard identificerer fem aspekter eller didaktiske overvejelser som er relevante at gøre når digitale medier tages i brug i dagtilbuddet. Aspekterne vedrører, hvad der er i fokus når der tages billeder og at brug af digitale medier medfører, at der bruges mindre tid på andre aktiviteter. Opbevaring og brug af billeder diskuteres, mens forfatterne også ser et potentiale i, at billeder kan blive brugt til, at børn kan udtrykke sig selv i det offentlige rum.

Opsummering

De ti studier der er med i dette tema, er alle, på nær ét, deskriptive studier der giver et indblik i didaktik og læring hos børn i alderen nul til seks år. Konklusionerne, der drages på baggrund af studierne resultater, giver en række implikationer for praksis, samt viden om hvordan didaktik og læring adresseres og udføres i praksis i det skandinaviske dagtilbud. Vi har i dette afsnit set, hvordan matematiske evner opstår gennem leg med særlige materialer, og at børn skaber mening gennem kropsliggørelse og fysiske omgivel-

ser, når de udfører kropslige og selvvalgte aktiviteter med 3D-materialer. Brug af digitale medier i dagtilbuddet kan bidrage til, at børn får mulighed for at udtrykke sig selv i det offentlige rum. Der ligger også en opfordring fra forskningen om, at de forestillinger, der i dag eksisterer i dagtilbuddet om køn og naturvidenskab, bliver udfordret.

Vi har også set, at leg anses for at være lige så vigtig som strukturerede aktiviteter, når svenske pædagoger taler om indhold i pædagogiske læreplaner for små børn. Det bliver også anbefalet, at pædagoger er opmærksomme på, hvilket sprog de bruger, når de taler med børn om videnskabelige emner, fordi sproget kan fungere som et redskab til at forbedre børnenes videnskabelige læring.

Desuden peger studierne på, at de vilkår, tosprogede børn har for sproglig udvikling i dagtilbuddet, er afgørende for, hvordan de klarer sig i 1. klasse. Det viser sig, at tosprogede børn, der udsættes for et rigt og varieret sprogbrug, har mere udviklede sproglige evner i 1. klasse. Et studie peger også på, at pædagoger anser sprogudvikling for særdeles vigtig i dagtilbuddet, og at dér hvor man har flersproglige pædagoger, er det muligt at anvende tosprogede børns modersmål systematisk og funktionelt som en ekstra støtte til svensk.

Et studie har undersøgt virkningerne af et samarbejde mellem dagtilbud og bibliotek og kan konkludere, at de dagtilbud, der bruger biblioteket aktivt, udvikler sprogstimulerende miljøer. Et andet studie har vist, at konkurrence er en drivkraft for samarbejde og at samarbejdet er en af de vigtigste betingelser for at konkurrere konstruktivt.

4.4 Profession: Identitet, udvikling og holdninger

Ti af årets studier fokuserer på pædagogerne. De analyserer pædagogers identitet, udvikling og måder at forholde sig til praksis på. Ni af studierne er kvalitative, medens et enkelt er kvantitativt. Studiernes problemstillinger er skiftende og strækker sig fra at undersøge betydningen af kompetenceudvikling for personalet i dagtilbud, til hvordan krav om dokumentation påvirker pædagogisk praksis. Metodisk set er studierne også ganske varierende: Der er 4 etnografiske studier, men der findes også interviewstudier, diskursanalyser, dokumentanalyser, aktionsforskning og et komparativt studie.

Studierne kan inddeles i to kategorier: a) pædagogers forestillinger om børn, pædagogisk dokumentation og pædagogisk praksis og b) professionalisering, styring og styringsredskaber.

I fire studier, alle med data fra Sverige, i kategorien pædagogers forestillinger om børn, pædagogisk dokumentation og pædagogisk praksis, analyseres tale og narrative beretninger om børn og pædagogisk praksis. Ét af studierne sammenligner, hvordan pædagoger fra forskellige lande forestiller sig og opfatter omsorg for børn. De seks øvrige studier, fem danske og et norsk, i kategorien professionalisering, styring og styringsredskaber, analyserer professionalisering, styring og de værktøjer, der er tilgængelige til håndtering af forandringer i dagtilbud. To af disse studier analyserer specifikt nyuddannede pædagoger, og de udfordringer de udsættes for. To andre studier har et diskursivt perspektiv på forandringer og de konsekvenser disse diskurser får for pædagogers identitet og pædagogisk praksis. Yderligere et studie er tilknyttet den diskursive tilgang og fokuserer på kravet om fleksibilitet. Det sidste af studierne analyserer betydningen af mentale modeller for håndtering af professionens udfordringer.

Pædagogers forestillinger om børn, pædagogisk dokumentation og pædagogisk praksis.

I *Bjervås'* svenske studie om pædagogers samtale om børn og pædagogisk dokumentation som bedømmelsespraksis i dagtilbud undersøges det, hvordan lærerne (forskerens eget begreb) taler om og bedømmer børn. Det er lærernes dokumentation, som er udgangspunkt for samtalen. Forskeren overværede 26 planlægningsamtaler med en varighed af 1- 1½ time. Samtalerne fandt sted i Reggio Emilia inspirerede dagtilbud, og lærerne havde alle et bredt kendskab til dokumentation. Samtalerne blev analyseret ud fra et diskursivt perspektiv. Studiet viser, at tale om børn er mangefacetteret, og at forskellige diskurser sameksisterer. Hovedresultatet er, at diskurserne 'barnet som person' og 'barnet som position' sameksisterer i lærernes ytringer om børn. Diskursen om det kompetente barn har en stærk position i samtalen. Den placerer hovedsagelig kompetencer i barnet og ikke først og fremmest i sammenhængen omkring barnet. Dette selv om den sammenhæng som lærerne tilbyder børnene beskrives som både støttende og begrænsende. Dermed kommer børnene i bedømmelserne i højere grad til at fremtræde som kompetente. Børnenes mangler fremstår primært som sammenhængende med lærernes manglende evne til at skabe en optimal sammenhæng. I dialog med dokumentationerne bedømmer lærerne i dette studie ikke kun børnene, men også sig selv og den sammenhæng de tilbyder børnene.

Granbom er et andet studie, som analyserer pædagogers samtaler. Afhandlingen ser på, hvordan lærere i den svenske "förskola" taler om förskolan som pædagogisk praksis. Fokus for det empiriske studie er, hvordan fælles viden om förskolan skabes og artikuleres af lærere, som arbejder i förskolan. Studiets teoretiske ramme tager sit afsæt i teorien om sociale repræsentationer. Det sigter mod at besvare spørgsmål om indhold og temaer i lærernes samtaler samt at fremhæve de kommunikative ressourcer, som deltagerne anvender, når de skaber en fælles forståelse af hverdagsarbejdet i förskolan. Præcis som i *Bjervås'* diskursive analyser finder *Granbom*, at lærernes sociale repræsentationer af förskolans pædagogiske praksis er mangfoldige og ind imellem modsigelsesfyldte. Lærerne udvikler en fælles forståelsesramme, der omfatter til tider modsatte idéer og vurderinger af förskolan som pædagogisk praksis. Begrebet 'relationelle kategorier' bidrager til at finde og synliggøre disse modsatte idéer. Specielt fremføres, at de sociale repræsentationer for 'Förskolan som en plats för alla' og 'Förskolan som en plats för några' eksisterer ved siden af hinanden. Begge disse repræsentationer omfatter forskellige repræsentationer af børn, børns kompetencer, lærerens erhvervsrolle og förskolans plads i samfundet.

I et tredje svensk studie (*Hensvold*) af læreres tale og narrativer er det "förskollärarnas" beretninger om erhverv og pædagogisk arbejde, som er grundlag for analyse af deres professionelle udvikling og deres identiteter og forandringer i disse. Der er gennemført interviews med femten förskollärare fire og tolv år efter eksamen. Forandringer i beretningerne bliver analyseret som forandringer i den professionelle identitet. Tre temaer identificeres. Det første tema handler om en forandret professionel identitet, som förskollärarne beskriver som en proces fra tilpasning til udfordring. Det andet tema er en forandret identitet i forhold til begreberne 'omsorg' og 'uddannelse'. Det tredje tema beskriver en forandring i förskollärarnas fokus fra at lytte til barnet til at udfordre og støtte barnets læreprocesser.

I det eneste kvantitative studie (*Izumi-Taylor, Lee & Franceschini*) undersøges ligheder og forskelle i forestillinger om omsorg for børn (child care) mellem amerikanske, kinesiske, japanske og svenske pædagoger i dagtilbud. Undersøgelsen blev gennemført ved hjælp af enqueteer, som indeholdt 34 udsagn, pædagogerne skulle tage stilling til. Der er svar fra i alt 549 pædagoger. Resultaterne viser, at svenske og kinesiske pædagoger lægger større vægt på ligestilling i forhold til omsorg for børn end japanske og amerikanske pædagoger gør. Japanske pædagoger fremhæver i større omfang det biologiske bånd mellem moder og barn som vigtigt. Svenske og kinesiske pædagoger lægger større vægt på det kollektive. Resultaterne antyder, at svarene fra pædagogerne fra de forskellige lande kan relateres til kulturelle forskelle og ligheder. Pædagogernes forestillinger om omsorg for børn påvirker den type af omsorg, som børn får, og skaber kulturelle vurderinger om betydningen af omsorg for børn.

Professionalisering, styring og styringsredskaber

I *Plums* studie, om hvordan pædagogisk indhold produceres gennem læreplanernes dokumentationsteknologi, undersøges de rationaliteter, som er indlejret i læreplanen for dagtilbud i Danmark. Analysen omfatter også, hvad der sker med arbejdet i dagtilbudene, når der arbejdes med at dokumentere. Dokumentationens neutralitet, forstået som et redskab til at producere viden, forkastes til fordel for en forståelse af dokumentation som politik. Kravene til dokumentation ses i studiet som en relation mellem styring og viden, som skaber forudsætninger for hvad der kaldes 'fagligt pædagogisk arbejde'. *Plums* studie er etnografisk, men hun foretager også en dokumentanalyse. En analytisk dimension er den historiske analyse af styring af dagtilbud og af pædagogernes professionalisering blandt andet gennem dokumentation. Studiets anden dimension analyserer, hvordan børn bliver set og styret i hverdagslivet i dagtilbud, og hvordan forskellige styringsteknikker anvendes til at stabilisere og mobilisere pædagogerne.

Kornerup har i lighed med *Plum* gennemført et kritisk diskursivt studie i sin undersøgelse af, hvilken mening danske pædagoger i dagtilbud skaber af efter- og videreuddannelse. *Kornerup* gennemfører i sin afhandlings første del en diskursiv analyse af de dominerende diskurser, som kommer til udtryk i den danske VK-regerings dokumenter i perioden 2001-2008. I afhandlingens anden del redegøres for observation af efter- og videreuddannelsesprocesser samt interview med flere deltagende pædagoger. Studiets sigte er at undersøge den mening, som pædagoger skaber i arbejdsgiverinitieret efter- og videreuddannelse. Resultatet af diskursanalysen peger på, at dagtilbudsvirksomheden blev transformeret fra at være et sted for børns udvikling til at blive et pasningstilbud til forældre. Analysen viser, at selve vidensbegrebet blev reformuleret. Analysen fremhæver, at der findes en diskurs om, at viden produceres i efter- og videreuddannelse, og at denne viden skal omsættes i praksis i dagtilbud. Denne dualistiske diskurs forsøger pædagogerne at håndtere gennem beretninger om, at de selv producerer viden i dagtilbudet. *Kornerup* mener, at de diskursive krav til pædagogernes fleksibilitet og ansvar er en neoliberal styringsstrategi, som må sættes i relation til og forstås som politik. Både *Plum* og *Kornerup* peger således på, at de krav der stilles til pædagogerne, om det er lovmæssige krav om dokumentation eller diskursive krav om fleksibilitet og ansvar, ikke er neutrale, men må forstås som politik.

Kravet om fleksibilitet er også i fokus i *Petersen & Willigs* danske studie. Formålet er at forstå hvilke implikationer øgede krav om fleksibilitet har på ledere og pædagoger i dag-

tilbud. Flexibilitet ses som kompetence i at omforme sine forestillinger om arbejdet og den dertil knyttede professionelle identitet i en stadig tilpasning til skiftende krav. Gennem fokusgruppeinterviews med i alt 248 deltagere beskrives og analyseres, hvordan pædagoger, ledere og tillidsrepræsentanter forholder sig til kravene om flexibilitet. Analysen viser, at kravene om flexibilitet forstås som en umyndiggørelse af deltagerne. Kravene om flexibilitet vanskeliggør anerkendelse af pædagogisk viden og erfaring. Internalisering af flexibilitet er vanskelig at håndtere for pædagogerne og sætter dem under psykisk stress. Studiet viser, at krav om flexibilitet og tilpasning har nået de mest grundlæggende reproduktive niveauer i samfundet.

Det ene af studierne om nyuddannede pædagoger (*Bøje & Nielsen*) undersøger, hvordan de orienterer sig og skaber strategier i arbejdet. Gennem etnografiske interviews og observationer beskrives tolv nyuddannede pædagogers opfattelser af overgangen mellem uddannelse og erhvervsarbejde. Forskerne ser strategierne som en del af pædagogernes bevægelse mellem udvikling, fastholdelse og reproduktion i det pædagogiske arbejde. Resultaterne peger på, at de nyuddannede pædagoger retter en ganske hård kritik mod den uddannelse, de har gennemført. De mener, at det er alt for let at komme igennem den. Samtidig, og i kontrast hertil, markerer de uddannelsens status ved at fremhæve forskellene mellem dem selv og pædagogmedhjælperne.

Ødegård har i sit norske studie undersøgt nyuddannede pædagogiske leders kompetenceudvikling i løbet af de første år i erhvervet. Fem pædagogiske ledere blev fulgt i et år. De skrev beretninger, forskeren observerede deres arbejde og var med på forskellige møder ligesom de fem ledere også blev interviewet individuelt og i fokusgrupper. Forskeren konkluderer, at pædagogernes mestring, appropriering og tilegnelse af kulturelle redskaber er relateret a) til den institutionelle sammenhængs historie og tradition, b) til individets egne kulturelle redskaber og c) til de dominerende diskurser om pædagogisk lederskab. De nyuddannede pædagoger tilegnede sig hurtigt de konkrete kulturelle redskaber i dagtilbuddene, men havde sværere ved at forstå de institutionelle redskaber. De nyuddannede får krævende pædagogiske ledelsesopgaver i et felt som er karakteriseret ved modstridende og uklare diskurser om pædagogisk ledelse.

Andresen er endnu et dansk studie, der undersøger professionalisering af personale i dagtilbud gennem videreuddannelse. Perspektivet er dog anderledes, nemlig at belyse hvilke effekter et kompetenceløft gennem den såkaldte LP-model har for pædagogers kompetencer til at analysere, forstå og håndtere pædagogiske udfordringer. LP er en model for læring og pædagogisk analyse. 55 kommunale konsulenter og ledere fra 43 dagtilbud deltog i fokusgruppeinterviews. Ud fra et kultursociologisk og grounded theory- perspektiv blev effekterne af videre- og efteruddannelsen analyseret. Forskeren beskriver deltagerens proces i fire kategorier: a) italesat praksis, b) informeret praksis, c) analytisk praksis og d) koordineret praksis. Forskeren konkluderer, at videreuddannelsen har givet deltagerne på feltet en mental model, som hjælper dem med at analysere hverdagsituationer i dagtilbud.

Opsummering

De ti studier i dette tema er af varierende karakter. Fælles for studierne er, at de, direkte eller indirekte, behandler forandringer og styring af pædagogers profession og pro-

professionelle virksomhed. Forskellen mellem studierne er ganske store. De anvender forskellige problemstillinger, metodiske tilgange og teoretisk funderinger.

Studiernes problemstillinger strækker sig fra at undersøge betydningen af kompetenceudvikling for pædagoger til spørgsmål om, hvordan krav om dokumentation påvirker pædagogisk praksis.

Ni af de ti studier er kvalitative. De specifikke design og metoder varierer en del: Etnografi, interviews, diskursanalyse, observation, dokumentanalyse, aktionsforskning og komparative design.

Ligeledes er de teorier, som anvendes i studierne mangfoldige. Der er teori om sociale repræsentationer, kritisk diskursanalyse, aktør- netværksteori, sociokulturel teori og grounded theory. Skønt studierne har profession som fælles tema, savner de oftest begreber og rammer, der gør det muligt at forklare studierne resultat ud fra et professionsteoretisk perspektiv.

Trods de nævnte forskelle i teoriapparatet er der dog et fælles træk i studierne: De fleste tager afsæt i, at dagtilbuddets rolle og funktion i samfundet er forandret. De undersøger, hvordan dette påvirker professionen: Den professionelle identitet, forestillingerne om opgaven, og den pædagogiske praksis i dagtilbud. I flere af studierne er den samfundsmæssige udvikling, i en mere neoliberal retning med public management styring, udgangspunktet for at forstå professionens forandring. I andre studier er det dagtilbuddets udvikling i en mere kundskabsorienteret retning, som er forskernes udgangspunkt. De diskursive krav til pædagogernes fleksibilitet og stadige tilpasning relateres til en øget markedsgørelse og neoliberale politiske diskurser.

Denne udvikling kritiseres og eksemplificeres i flere af studierne i pædagogers beretninger om egen profession og praksis. Resultaterne fra de fleste af temaets studier belyser og analyserer, hvordan pædagoger håndterer og forstår forandringer i virksomheden. Krav om dokumentation, vurdering og en tydeligere kundskabsorientering stiller krav om nye kompetencer. Flere af studierne med et aktørperspektiv giver udtryk for en professionel usikkerhed og en søgning efter konsensus og et professionelt sprog, anvendeligt til at forstå og håndtere forandringerne.

4.5 Fysisk aktivitet, sundhed og fysisk miljø

Fysisk aktivitet, sundhed og fysisk miljø er et relativt heterogent tema, hvor barnet i mere eller mindre grad fremstår som aktør. En samlende kerne for dette tema er barnet som kropslig aktør, at fysisk aktørskab hænger sammen med sundhed, at mad og kost er relateret til både sundhed og fysisk aktørskab, at fysisk aktørskab indebærer visse risici og sikkerhedsudfordringer, at aktørskabet i sig selv kan blive en sundhedsrisiko (for eksempel i forbindelse med lyd og solesponering) samt at aktørskab altid foregår i og i forhold til et fysisk miljø og dets materielle tilbud.

Af de ni studier inden for dette tema, er der to med en kvalitativ og syv med en kvantitativ forskningstilgang. Dette kan blandt andet tyde på, at forskningsspørgsmål, der retter sig mod fysisk aktivitet, sundhed og fysisk miljø, i sig selv har en højere affinitet til at blive besvaret gennem kvantitative metoder og/eller, at forskere, der arbejder med denne type problemstillinger, kommer fra fag og discipliner, hvor brugen af kvantitative metoder er mere almindelig end i dagtilbudsforskningen i øvrigt.

Ses på hvilke lande de aktuelle bidrag kommer fra, finder man tre studier fra Norge, to fra Sverige og fire fra Danmark, der sidste år ikke havde studier repræsenteret i det tilsvarende tema i 2010. Overordnet set kan de ni studier i dette tema inddeles i de to kategorier: a) sundhed og b) rum og fysisk miljø.

Studierne i kategorien sundhed omfatter så divergerende temaer som mødres og ansattes holdninger og meninger til barns sundhedsudvikling, solbeskyttelse, tandhygiejne samt madkvalitet og madkultur i dagtilbuddet. Den anden kategori består af studier, hvor forskningsinteressen hovedsagligt er rettet mod aspekter ved dagtilbuddets fysiske miljø og rummæssige organisering. En af undersøgelserne (Boldemann et al.) er placeret i den første kategori, men kunne dog imidlertid på baggrund af forskningsinteressen, vegetation som en forudsætning for solbeskyttelse udendørs, også have været inkluderet i den anden gruppe.

Sundhed

I denne gruppe blev i alt fem bidrag placeret: En undersøgelse om holdninger til og opfattelser af sundhed, to direkte sundhedsorienterede studier, der omhandler soleksponering i udendørs leg og tandhygiejne, samt to studier, som handler om mad og måltider i dagtilbuddet.

Bjørgen undersøger ved hjælp af et spørgeskema sammenhængen mellem kvinders uddannelsesniveau (196 mødre og 114 pædagoger fra 12 dagtilbud i Norge) og deres holdninger og opfattelser af sundhed blandt børn i dagtilbud samt deres holdninger til børns sundhedsmæssige udvikling. Spørgeskemaet indeholdt 19 kategorier med spørgsmål, der blandt andet omhandlede mad, måltider, ernæring, fysisk aktivitet samt børns inddragelse og deltagelse. Studiet viser, at højtuddannede mødre lægger vægt på forskellige aspekter i børns sundhedsmæssige udvikling end mødre med et lavere uddannelsesniveau. Højtuddannede mødre fremhæver i større grad end lavtuddannede mødre faktorer som udendørs leg, frisk luft og en sukkerpolitik som værende vigtige for at udvikle positiv sundhed hos børn, ligesom de også i højere grad værdsætter børns deltagelse i madlavning og fremhæver samarbejdet mellem dagtilbud og forældre som sundhedsfremmende. De ansatte i dagtilbuddene havde en mere homogen forståelse af de faktorer, der fremmer en positiv sundhed for børn end mødrene.

Netop madlavning er tema i et andet studie hvor *Iversen & Sabinsky* undersøger mad- og måltidskulturen i dagtilbud med forskellige madordninger. Formålet er at beskrive eventuelle forskelle i mad- og måltidskulturer i dagtilbud - som benytter sig af forskellige madordninger - ved at skabe forståelse for frokostmåltidets forløb. Undersøgelsen er koncentreret omkring hovedemner som stemningen, samværet og sanseligheden omkring frokostmåltidet, pædagogers selvforståede rolle i forbindelse med frokostmåltidets spisesituation samt læringen om børnenes maddannelse. Undersøgelsen er blevet udført som et komparativt casestudie i ni dagtilbud der er udvalgt således, at tre madordninger - internt produceret, leveret og madpakker - og tre geografiske områder - hovedstadsområdet, Sjælland og Jylland - er blevet kombineret på ni forskellige måder. Undersøgelsen indikerer, at mad- og måltidskulturer synes at have mest fordelagtige forudsætninger for at fungere i praksis i dagtilbud med selvproducerede madordninger. Disse dagtilbud formår at integrere mad- og måltidskulturelle elementer som måltidspædagogik før, under og efter frokostmåltidet, hvilket skaber positive stemninger og socialt samvær omkring måltidet. I dagtilbud, der har bevaret madpakkeordningen, har mad- og

måltidskulturen gode forudsætninger for at fungere, når pædagogerne prioriterer mad- og måltidskulturen højt. Disse dagtilbud har imidlertid ikke samme grundlag for at skabe mad- og måltidskulturer som dagtilbud med internt producerede madordninger eftersom madpakkerne tilsyneladende ikke skaber samhørighed om måltidet i samme grad, som når børnene får samme mad under frokostmåltidet. For dagtilbud med eksternt producerede madordninger har mad- og måltidskulturen ikke samme forudsætninger for at fungere, eftersom pædagogerne bruger mange ressourcer på praktiske opgaver i forbindelse med frokostmåltidet. Dette fjerner, ifølge forfatterne, fokus fra mad- og måltidskulturen som bliver nedprioriteret sammenlignet med dagtilbud med internt producerede madordninger.

Nielsen et al. så i mindre grad på de pædagogiske og madkulturelle rammer for måltiderne, men evaluerede den ernæringsmæssige kvalitet af madordninger i dagsinstitutioner med tanke på, hvor stor en del af dagtilbud med madordninger, der opfylder Fødevarestyrelsens anbefalinger for det fælles frokostmåltid. Et spørgeskema afdækkede, hvad der blev udbudt til frokost i ugen forinden, og for enkelte fødevarergrupper blev der spurgt til de sidste to eller fire uger. 592 repræsentativt udvalgte dagtilbud blev inviteret til at deltage i studiet, og 376 dagtilbud returnerede korrekt udfyldte skemaer.

Resultaterne viser, at 36 % af dagtilbuddene efterlevede Fødevarestyrelsens anbefalinger, mens yderligere 45 % opnåede høje point uden helt at opfylde alle anbefalingerne. Særligt problematisk var det for mange dagtilbud at opfylde anbefalinger vedrørende "kød, kødpålæg og æg", især i forhold til kvalitet, "fedtstoffer", både i forhold til hyppighed og kvalitet, og "ost", både i forhold til hyppighed og kvalitet. Dette betyder, at børn i mange dagtilbud får tilbudt mere mættet fedt end anbefalet. Undersøgelsen viser, at det generelt er lidt sværere for dagtilbuddene at opfylde anbefalingerne for kvalitet end det er at opfylde anbefalingerne for hyppighed. Forfatterne anbefaler derfor, at fokus bør være på, at anvende produkter med en høj andel af umættet fedt frem for mættet fedt samt at servere fisk, grøntsager, kartofler samt fuldkornsvarianter af ris, pasta og brød mere hyppigt. Desuden viser undersøgelsen, at dagtilbud med madordninger, der har eksisteret i længere tid, oftere lever op til anbefalingerne.

Også den fjerde undersøgelse i denne første gruppe har stadig en vis sammenhæng med kost og handler om børns tandhygiejne. Dette studie omhandler dagtilbuddet i den forstand, at tandbørstningen var en daglig handling, der skulle udføres i dagtilbuddet. *Jensen & Klausen* undersøgte ved brug af en kvasi-eksperimentel tilgang effekten af et et-årigt interventionsprogram med tandbørstning og fluoridbehandling i dagtilbud i Vollsmose. Børn i dagtilbud i bydelen Vollsmose uden for Odense har op til fem gange så meget caries i mælketænderne end børn i resten af Odense og en ekstrem hurtig cariesprogression. 525 børn fra Vollsmose deltog i studiet. Børnene blev fordelt i en interventionsgruppe (323 børn fra seks dagtilbud) og en kontrolgruppe (202 børn fra fire dagtilbud). Samtlige børn med tidligere diagnosticeret carieslæsioner fik fluoridbehandling på selve undersøgelsesdagen. Derudover fik interventionsbørnene med tidligere carieskader fluoridbehandling på alle tandflader med tre måneders mellemrum. I interventionsgruppen fik alle børn børstet tænder i dagtilbuddet på daglig basis.

Resultaterne viser for det første, at både interventionsgruppen og kontrolgruppen gennemsnitligt udviklede knap to nye carieskader i løbet af undersøgelsesperioden. Når de skader, som ikke har ført til brud på emaljen sorteres fra, viser tallene, at der blandt interventionsbørnene kunne iagttages én gennemsnitlig ny carieskade i undersøgelses-

perioden mens børnene i kontrolgruppen gennemsnitligt udviklede knap halvanden nye carieskader. Endvidere forblev flere børn cariesfrie i interventionsgruppen end i kontrolgruppen.

Boldemann et al. undersøger i hvilken grad dagtilbuddets udendørs legemiljø både kan fremme børns fysiske aktiviteter samt sikre en tilstrækkelig grad af solbeskyttelse. Undersøgelsen har en komparativ dimension ved at sammenligne dagtilbud i Sydsverige med dagtilbud i North Carolina. Graden af integration mellem vegetation, leg og friområder i dagtilbuddene blev vurderet ved hjælp af Ordinal outdoor play environment categories (OPEC) som omfatter tre dimensioner: Totalt udendørsareal, mængden af træer, buske og kupperet terræn og integration mellem de forskellige former for vegetation samt åbne områder og installationer/apparater for leg. 169 børn blev udstyret med skridtmålere for at måle børnenes aktivitetsniveau og dosimetre, som er anordninger, der anvendes til at måle en persons eksponering for stråling. I de dagtilbud, der scorede højest i vurdering af kvalitet af udendørsmiljø, blev observeret både mere fysisk aktivitet og bedre solbeskyttelse hos børnene. Således er mængden af udendørs fysisk aktivitet og solbeskyttelse ikke uforenelige.

Fundene støtter ideen om, at et grønt og varieret udendørsmiljø øger børns fysiske aktivitet per se. I grønne og varierede udendørsmiljøer lader det til at børnenes egne valg af sted og deres brug af det fysiske miljø i legen faktisk medfører solbeskyttelse. Den betydelige negative korrelation mellem udendørsmiljøets kvalitet og børns UV-eksponering indikerer, at instrumentet OPEC kan benyttes som et værktøj til at opnå bedre solbeskyttelse.

Rum, fysisk miljø

Martinsen & Moser forsøger at identificere potentielt relevante forhold vedrørende organisering af børn, rum og tid i dagtilbud, som kan styrke eller begrænse børns muligheder for leg, læring og udvikling. Med organisering menes, hvordan dagtilbuddet med udgangspunkt i en konkret børnegruppe disponerer sine personale-, rumlige, udstyrs- og tidsmæssige ressourcer og hvordan dette kommer til udtryk i valg af organisationsmodel (for eksempel base- eller afdelingsstruktur), brug af rum, dagsrytme og tidsreguleringer. Datamaterialet i dette deskriptive studie består af besvarelser på spørgeskemaer fra 117 dagtilbud hvor både dagtilbudslederen og mindst en af de pædagogiske ledere, oftest en pædagog, har besvaret spørgeskemaet.

Der viser sig en noget overraskende stor andel af traditionelt organiserede dagtilbud (70 %) i udvalget, det vil sige dagtilbud der har en afdelingsstruktur. I forhold til størrelsen på det fysiske område der står til disposition for børnene, ligger middelværdien indenfor normen (4,8 m²). En forholdsvis stor standardafvigelse på + /- 2,1 m² tyder imidlertid på, at et stort antal dagtilbud ikke overholder normen samtidigt med, at et stort antal dagtilbud faktisk giver børnene mere rum end hvad der svarer til den anbefalede norm. Forfatterne finder kun mindre forskelle mellem institutioner, når det gælder organisering af rum- og tidsmæssige forhold, som præger børns hverdag i dagtilbuddet. Der er dog nogle forskelle mellem de forskellige organisationsformer. På enkelte områder, som for eksempel størrelse på børnegruppen, børnenes adgang til rum uden voksenhjælp og muligheder for uforstyrret leg, synes baseorganiserede dagtilbud at have større udfordringer end dagtilbud med anden organisering. Studiet indikerer, at alle organisationsformer har

fordele og ulemper, og at valg af organisationsmodel medfører faktiske konsekvenser for børns hverdag.

I et andet norsk studie undersøger *Stokke*, hvilke former for legeudstyr og hvilken natur, der findes i og ved dagtilbuddet, samt hvordan pædagogerne vurderer disse dele af det fysiske miljø med henblik på fysisk aktivitet. *Stokke* skrev i 1982 en kandidatafhandling, hvor hun undersøgte det fysiske miljø i dagtilbuddene, og i det inkluderede studie benytter hun sig af den samme metode som i studiet fra 1982 (dataindsamlingen foregik i 1981). Dette gør det muligt at sammenligne resultaterne fra de to undersøgelser for at undersøge hvilke ændringer, der er sket i dagtilbuddenes fysiske miljø fra 1982 til 2009. I 2009 blev et spørgeskema vedrørende dagtilbuddets fysiske miljø og børnenes aktivitetsniveau sendt til 483 dagtilbud, svarerende til cirka hvert 11. dagtilbud i Norge. 287 dagtilbud besvarede spørgeskemaet, som var næsten identisk med spørgeskemaet fra undersøgelsen fra 1982. Undersøgelsen viser, at dagtilbud i Norge i dag har mere legeudstyr og mere natur tilgængelig end hvad de havde i 1982, ligesom pædagogerne i dag vurderer legemiljøet til at være bedre end hvad pædagogerne gjorde i studiet fra 1982. Samtidig viser resultaterne, at pædagogerne i dag vurderer, at der er flere børn, der er meget fysisk aktive og færre, der ikke er fysisk aktive eller normalt fysiske aktive end pædagogerne vurderede i studiet fra 1982.

Coninck-Smith & Bygholm undersøger de rumlige aspekter af barndommens historie. Ved at afdække hverdagens rum og deres betydning belyser forfatterne skiftende tiders forestillinger om den gode barndom samt om de samfundsmæssige forventninger, normer og værdier, der ligger i rummene. Arkitekttegninger, artikler, betænkninger og andre dokumenter udgør sammen med aktuelle billeder det analyserede materiale. I bogen indgår i alt over 260 eksempler, der beskrives for at illustrere tendenser i synet på barnet.

Undersøgelsen viser, at rum til børn er et resultat af sociale, æstetiske og kulturelle processer, og at de forskellige holdninger til børn, deres udvikling og fysiske rammer kommer til udtryk i disse rum. Den historiske udvikling af barnesynet afdækkes, og det fremgår, hvordan synet på barnet ændrede sig fra et fokus på hygiejne i starten af det 20. århundrede, til et fokus på rum bygget i barnets skala efter 2. Verdenskrig. I de seneste 20 år er bygningerne fortsat bygget i barnets skala, og bygningerne har til hensigt at understøtte det enkelte barns udvikling, uanset om det gælder læring, omsorg eller leg. Det konkluderes, at der i nyere tid bygges rum til kompetente børn som udtryk for et rådende barnesyn.

Et ganske andet og mere bygningsteknisk aspekt bliver behandlet i et svensk studie af *Hult et al.* som omhandler kriterier for et godt lyd miljø i dagtilbud. Formålet med undersøgelsen er at forbedre indendørsmiljøet i skole og dagtilbud gennem forbedringer af lyd miljøet og at præsentere eksempler på foranstaltninger, der kan foretages for at dæmpe støj, samt at give anbefalinger til, hvilke lydkrav det er passende at stille til forskellige rum i dagtilbud. I studiets første del undersøges markedet for materialer til forbedring af lyd miljøet i dagtilbud, og disse materialers lydmæssige egenskaber undersøges på baggrund af oplysninger fra producenterne. I anden del undersøges forandringer i lyd miljøet i syv afdelinger i tre forskellige dagtilbud efter disse er blevet renoveret med materialer fra første del af studiet. Forandringerne måles dels gennem før- og eftermålinger af forskellige akustiske forhold, herunder lydniveauet i institutionen, dels gennem en undersøgelse af pædagogernes oplevelse af arbejdsmiljøet før og efter renoveringerne er gennemført med henblik på støjreduktion.

Undersøgelsen viser, at pædagogerne generelt var mere tilfredse med støjniveauet i institutionerne efter renoveringsarbejdet; en tilfredshed der blev målt både tre og ni måneder efter renoveringen. Hovedinteressen bør, ifølge forfatterne, være at forhindre larm og at sprede direkte lyd for bedre absorbering og refleksion, samt gennem dette at opnå en forbedret taleforståelse i rummene. Lydabsorbenter er vigtige, men de bør ikke benyttes til at kompensere for noget, der i udgangspunktet er dårlig planlægning af akustikken i et rum. At håndtere for høj direkte lyd, som almindeligvis er problemet i dagtilbud og skoler, må først og fremmest håndteres gennem begrænsning af størrelsen på børnegruppen og gennem uddannelsestiltag.

Opsummering

Studierne i dette tema har som nævnt forskelligt sigte og undersøgelsesfokus. Under halvdelen af studierne bygger direkte på observationer af børn (Boldemann et al.; Jensen & Klausen; Nielsen et al.) rettet direkte mod børn, hvilket vil sige, at de fleste studier bygger på en anden empiri end børns oplevelser, handlinger eller sundhed.

Fælles for undersøgelserne kan det siges, at de frembringer kundskab som indtil nu ikke har været særlig efterspurgt i dagtilbudsforskningen. Hverken det fysiske aktivitetsniveau, det fysiske miljø eller sundhedsmæssige aspekter ved dagtilbuddet har de seneste ti år været særlig fremtrædende som forskningsemner. Vi kan på baggrund af den aktuelle udvikling i dagens samfund antage, at både sundhed og dermed også børns fysiske aktivitetsniveau i dagtilbuddet såvel som de fysiske rammebetingelser, vil blive et øget fokusområde, både i et praktisk perspektiv og i et forskningsperspektiv.

4.6 Organisation, økonomi og kvalitet

Der har i de senere år været en klar tendens til, at stadigt flere studier omhandler den stigende grad af målretning af arbejdet i dagtilbud. Dagtilbud er i de senere år i langt højere grad end tidligere blevet en integreret del af en sammenhængende uddannelsessektor. En række mål i dagtilbud om blandt andet sproglig og social stimulering og udvikling skal ses i sammenhæng med udfordringer i den del af systemet - folkeskolen - der ligger efter dagtilbuddet.

Samtidigt er der også blevet en stadig større interesse for de økonomiske og ledelsesmæssige forhold i sektoren. Sektoren tages i stigende grad lige så 'alvorligt' som andre dele af uddannelsessystemet med dertil hørende krav om ledelsesmæssig fokus, kvalitetsudvikling og krav til økonomisk effektivitet.

Denne udvikling afspejler sig tydeligt i dette års studier, hvor der er ikke mindre end 12 studier, der beskæftiger sig med dette tema. De 12 studier har alle i designmæssig henseende et indhold, der omfatter kvantitative momenter. De fleste er rent kvantitative, men nogle få inddrager også mere kvalitative momenter i analysen.

De 12 studier fordeler sig emnemæssigt i fire kategorier: a) kvalitet og effekt, b) kvalitetsudvikling, c) organisation og ledelse og d) økonomi.

Kvalitet og effekt

Fire studier, tre norske og et dansk, beskæftiger sig med kvaliteten af indsatsen i dagtilbud og den konkrete effekt, den har på særlige fokusområder.

Bauchmüller et al. analyserer den kausale effekt af indsatsen i danske dagtilbud på de unges resultater ved afslutning af folkeskolen. Dette studie er et af flere, der anvender longitudinelle højkvalitetsdatabaser til at undersøge betydning af tidlig indsats i dagtilbud på resultater mange år senere i folkeskolen. Studiet anvender fem kvantitative kvalitetsparametre: antal børn pr. ansat, andelen af mænd blandt de ansatte, andel med pædagogisk uddannelse, andel med anden etnisk baggrund og ansættelsesstabiliteten hos personalet. Der viser sig en, moderat, signifikant effekt af samtlige kvalitetsindikatorer - bortset fra ansættelsesstabiliteten hos personalet - på eksamensresultater for børn i 9. klasse.

Resultaterne for drenge er langt mere følsomme over for en positiv kvalitetsscore end tilfældet er for piger. Effekterne viser sig også at være lavere for børn fra familier med lav indkomst. Børn fra mellem- og højindkomstfamilier får med andre ord mere ud af dagtilbuddenes indsats end børn fra lavindkomstfamilier.

Bekkhus et al. benytter også et longitudinelt datasæt, hvor der er indsamlet norske data om børnene og deres mødre helt frem til 36 måneder efter fødslen. Fokus i undersøgelsen var især på betydning af tidlig start i dagtilbud - ved halvandet års alderen - og på det fysiske aggressions- og angstniveau ved treårs alderen. I analysen indgik blandt andet et familierisikoindeks baseret på oplysninger om konflikter mellem forældrene, uddannelsesniveau samt angst og/eller depression hos moderen.

Undersøgelsens hovedresultat er, at dagtilbudsstart i 1½ års alderen har en svag, men signifikant, effekt på barnets fysiske aggressions- og angstniveau i 3 års alderen. En del af undersøgelsens resultater skal muligvis ses på baggrund af en social selektion. Børn af veluddannede mødre og børn fra familier med en høj familieindkomst begyndte i højere grad tidligere i dagtilbud.

Lekhal et al. benytter ligeledes et longitudinelt norsk datasæt for at undersøge sammenhængen mellem dagtilbudsdeltagelse og risikoen for at udvikle 'sen tale' (LT). Også her følges børnenes mødre og dermed børnene op til 36 måneder efter fødslen. Det viser sig, at der er flere sent talende blandt de børn, der deltog i et uformelt pasningsarrangement i 1½ års alderen end blandt dem, der var i et formelt dagtilbud. Undersøgelsen viser desuden en klar kønsforskel mellem de sent talende børn - således blev 6,5 % af drengene mod kun 2,6 % af pigerne karakteriseret som sent talende. Endelig viser undersøgelsen også en sammenhæng mellem den tid, der tilbringes i dagtilbud og forekomsten af sen tale. Børn der er fuld tid i dagtilbud har således langt større chance for at tilhøre gruppen af børn med almindelig sprogudvikling end børn, der kun delvist deltager i dagtilbuddet.

Det fjerde studie, der beskæftiger sig med kvalitet og effekt, er *Schjølberg et al.*, der anvender det samme, longitudinelle norske datamateriale som de to ovenstående studier. I dette studie følges børnene helt frem til 5 års alderen. Fokus i undersøgelsen er sammenhængen mellem deltagelse i dagtilbud og sproglige færdigheder henholdsvis mentale evner ved 5 års alderen.

Gennemgående finder man i undersøgelsen meget små sammenhænge mellem deltagelse i dagtilbud og vanskeligheder som 5 årig. For de meget få børn, der har vanskeligheder,

tilskrives dette i højere grad personlige karakteristika som følsomhed og sårbarhed end de konkrete aktiviteter, der finder sted i dagtilbuddet.

Det er af mindst to grunde værd at bemærke, at samtlige studier inden for området 'kvalitet og effekt' er gennemført ved brug af longitudinelle data. For det første viser det, at der findes sådanne datasæt af høj kvalitet i de skandinaviske lande, som bliver anvendt af forskere til analyser på dagtilbudsområdet. For det andet viser det, at der blandt dagtilbudsforskere findes kompetencer til at håndtere sådanne ofte komplicerede datasæt og anvende avancerede statistiske metoder. Dette er en klar styrke for dagtilbudsforskningen.

Kvalitetsudvikling

To studier, et dansk og et norsk, beskæftiger sig med kvalitetsudvikling og kvalitetssikring. Disse er, på samme måde som de studier, der beskæftigede sig med kvalitet og effekt, med til at tegne et billede af en sektor i faglig udvikling.

I undersøgelsen fra *Danmarks Evalueringsinstitut* analyseres danske kommuners arbejde med kvalitetsudvikling og kvalitetssikring. Der sættes fokus på kommunernes fremadrettede kvalitetssikringsarbejde, og der skelnes mellem pædagogernes forskellige roller i den forbindelse; en tilsynsrolle, en rolle i forbindelse med de lovgivningsmæssige krav til indholdet af det pædagogiske arbejde og en rolle i forbindelse med evalueringen af dagtilbuddets pædagogiske læreplaner. Analysen åbner således op for et differentieret syn på de kompetencer, der kræves, og de indsatser, der forventes af personalet i relation til institutionernes kvalitetsarbejde.

I *Vassenden et al.* undersøges betydningen af en række organisatoriske forhold i Norge såsom personalets uddannelsesmæssige baggrund, personaleomsætningen samt institutionernes størrelse og antal børn pr. ansat. Også denne undersøgelse tegner et komplekst billede af kvalitet og kvalitetsarbejdet i dagtilbud. Et interessant resultat er, at personale og ledere i større institutioner i højere grad har efter- og videreuddannelse, der er relevant for kvalitetsudviklingen. Dette hænger muligvis sammen med et andet af undersøgelsens resultater; personalet i de større institutioner må i løbet af en arbejdsdag forholde sig til flere forskellige situationer end personalet i de mindre institutioner.

Organisation og ledelse

To studier, et dansk og et norsk, beskæftiger sig med organisation og ledelse. I takt med udviklingen af dagtilbudsområdet, og ikke mindst den stigende grad af inklusion i det samlede uddannelsessystem, er spørgsmålet om organisation og ledelse blevet stadig mere presserende. Når der er stadig større politiske krav og forventninger til de mål, der skal indfries i dagtilbudssektoren, kalder det også på en klar og professionel ledelsesstruktur.

I *Andersen et al.* undersøges implementeringen af den såkaldte områdeledelse i en kommune i Danmark. Områdeledelse er en ledelsesreform, som medfører, at en dagtilbudsleder får det overordnede ledelsesmæssige ansvar for flere institutioner. Dagtilbud er, sammenlignet med fx skoler eller plejehjem, mindre institutioner både i antallet af brugere og ansatte. Med en leder i hver institution vil den stigende grad af professional-

sering af ledelsesarbejdet betyde, at der anvendes stadigt flere ressourcer på ledelse og dermed færre på det pædagogiske arbejde. Derfor er der i en lang række kommuner indført områdeledelse. Der er tale om en radikal omlægning af den vante ledelsesstruktur i dagtilbud. Det konkluderes i undersøgelsen, at omlægningen i den undersøgte kommune er forløbet på en måde, der gør, at områdeledelsen overordnet fungerer godt. En række forhold kan blive bedre, men i undersøgelsen anbefales det, at man holder fast i den nye struktur i en længere periode, før man går i gang med større organisatoriske ændringer.

I *Børhaug* undersøges graden af anvendelsen af rutiner og formaliseringer i organiseringen af norske dagtilbud. Antagelsen er, at der er en meget lav grad af rutiner og formaliseringer, da man er nødt til fleksibelt og løbende at kunne tilpasse sig til de mange forskellige situationer, der opstår, når man arbejder med børn. Dette viser sig imidlertid ikke at være tilfældet. Dagligdagen i norske dagtilbud er i høj grad præget af formaliserede rutiner. Personalet i dagtilbuddene giver i undersøgelsen udtryk for, at de sætter meget stor pris på rutinerne. De ser regler og rutiner som noget meget positivt i arbejdet med børn. Dette er interessant i lyset af de debatter, der har været i forbindelse med inkluderingen af dagtilbud som en del af den samlede uddannelsessektor for børn og unge. Her er netop de manglende muligheder for at anvende formaliserede rutiner blevet fremhævet som en væsentlig forskel mellem dagtilbud og skole.

Økonomi

Fire studier, tre norske og et svensk, beskæftiger sig med dagtilbuddenes økonomi. Dagtilbudsdækningen i de skandinaviske lande er efterhånden blevet meget omfattende, således at meget tæt på alle børn i tre års alderen er i dagtilbud. Dette medfører et øget pres for at midlerne anvendes effektivt.

Hjelmbrekke et al. analyserer udgifterne til dagtilbudsområdet i Norge. Analysen viser en pæn vækst på området med en stigning i de samlede udgifter fra 2009 til 2010 på 7,3 % - samtidig med at børnenes opholdstimer i dagtilbuddene i samme periode kun er steget med 3,3 %. Et fokus i undersøgelsen er variationen i udgifterne til forskellige former for dagtilbud. Her viser analysen blandt andet, at udgifterne pr. barn er noget højere i de kommunale dagtilbud end i de 'ordinære private dagtilbud'. Det antydes, at disse to dagtilbudsformer ikke nødvendigvis er fuldt sammenlignelige i forhold til sammensætningen af børnegruppen og kvaliteten af den pædagogiske indsats.

Lunder undersøger muligheden for at skabe profit på dagtilbudsområdet ved at se på de potentielle profitmuligheder i den private børnehavesektor i Norge. Der tages i undersøgelsen en del forbehold for såvel data som metoder, men samtidig konkluderes det, at de private børnehaver i Norge i gennemsnit har solide overskud. Der er dog tale om en del variation omkring dette gennemsnitsresultat; der findes private børnehaver med solide overskud såvel som nogle med betragtelige underskud.

Et andet aspekt af spørgsmålet om dagtilbud og økonomi handler om betydningen af den forældrebetaling, der typisk opkræves. Dette forhold adskiller dagtilbudssektoren fra resten af uddannelsessystemet, som den i stigende grad bliver en integreret del af. *Moafi et al.* viser i deres norske studie således en sammenhæng mellem børns indskrivning i dagtilbud og forældrenes økonomiske situation. Børn af veluddannede forældre med en god økonomi kommer i højere grad i dagtilbud end børn fra lavindkomstfamilier. I under-

søgelsen angiver forældre i lavindkomstfamilier forældrebetalingen som en vigtig årsag til ikke at søge om en dagtilbudsplads.

Historisk - før sektoren blev en del af den offentlige sektor - har finansieringen af dagtilbud i høj grad været baseret på donationer og testamentariske gaver. Det viser analysen i *Westberg* af finansieringen indenfor sektoren i Sverige i perioden 1845-1943. Studiet identificerer ændringer over tid i den svenske pasning og uddannelsesprogrammets økonomi og viser blandt andet, at der fra 1845 til 1943 forekom en stigning i den kommunale støtte.

Opsummering

Samlet tegner de studier, der er inddraget under dette tema, en klar udvikling i retning af en klarere og datamæssigt mere kvantitativ dækning af spørgsmålet om effekterne af dagtilbud, kvalitetsudvikling i dagtilbud såvel som de organisatoriske og økonomiske forhold i tilknytning til dagtilbudssektoren.

5 Perspektiver

Denne sjette rapport om forskningskortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i dagtilbud for de 0-6 årige har betydet, at vi i dag har overblik over 333 videnskabelige publikationer, publiceret i Skandinavien eller af skandinaviske forskere i tidsrummet 2006-2011. Heraf er i alt 290 studier vurderet til at have middel eller høj evidensvægt. I det følgende vil vi sammenfatte og perspektivere de væsentligste træk fra analysen af publikationer, som er udkommet i 2011 og se på disse nyeste fund i lyset af de fem foregående år. Et seksårigt kortlægningsforløb giver et solidt grundlag for at reflektere over både stabile forhold og ændringer i den skandinaviske forskningsvirksomhed på dagtilbudsfeltet.

5.1 Forskningen i tal

I tidligere rapporter har vi fremstillet den skandinaviske forskning i dagtilbud for 0-6 årige som, på den ene side, relativt stabil, men på den anden side er der alligevel en dynamik i materialet, som vi ønsker at kommentere og forfølge.

Antallet af hits fra søgninger

En kontinuerlig stigning kan konstateres i antal hits fra søgninger i løbet af forskningskortlægningens seks år. Det første år (2006) blev 495 forskellige referencer fundet, mens man i årets kortlægning har fået 932 hits (2006: 495; 2007: 555; 2008: 610; 2009: 687; 2010: 793). Dette er i tråd med forventningerne om, at samfundsudviklingen, hvor der er en generelt øget interesse for dagtilbud for de 0-6 årige, også medfører en tydelig vækst af forsknings- og udviklingsvirksomhed. Vi mener fortsat, at en begrundelse for denne stigning muligvis ligger i væksten af offentlige forskningsbevillinger - især i Norge falder det i øjnene, at flere bevillinger gives til forskning på dagtilbudsområdet. Flere publiceringskanaler og øget krav om videndeling relateret til projekt- og udviklingsmidler, der tilføres praksisfeltet og uddannelsesinstitutioner, kan også være en forklaring.

Relevans af studier

Det store antal hits siger imidlertid ikke meget om relevansen for kortlægningen, det vil sige om bidragene faktisk er rettet mod dagtilbud for 0-6 årige og om publikationerne lever op til de formulerede inklusionskriterier, der omfatter grundlæggende krav til forskningsrapportering. Denne vurdering af råmaterialet blev gennemført ved hjælp af screening baseret på først titel og abstract, senere på fuldtekstniveau. I årets kortlægning blev der i hele denne proces ekskluderet 774 referencer. Det endelige antal inkluderede referencer blev 90¹³ (10 %), der behandler 73 forskellige studier. Antallet af referencer, der undervejs i processen gik videre til fuldtekstscreening var 140 (16 %) (jf. kapitel 2). Til sammenligning var antallet af referencer, der gik videre til fuldtekstscreening 98 (20 %) i 2006, 73 (13 %) i 2007, 71 (12 %) i 2008 og 83 (12 %) i 2009 og 64 (9 %) i 2010. Efter at 2010 var det år med lavest antal bidrag som indgik i fuldtekstscreening, når der ses på tværs af de første fem årgange af kortlægningen, tyder antallet af publikationer i 2011 på, at det sandsynligvis var en tilfældig svingning. Dette til trods for en voldsom stigning i antal hits fra 2006 til 2011. Den væsentligste forklaring på dette

¹³ Vi har ikke vurderet kortlægningen fra 2010 i årets rapport.

forhold er, at antallet af registrerede bidrag fra forskere er steget ganske væsentligt i perioden. Foredrag, gæsteforelæsninger, optrædener i diverse medier, bidrag til lærebøger, skrivning af aviskronikker mv. optræder nu også i meget stort tal i databaserne, der registrerer forskningen. Sådant materiale kan på sikkert grundlag frasorteres - det er ikke relevant for vores analyse.

Antal inkluderede studier

Mens antal inkluderede studier i de fem kortlægninger fra 2006 til 2010 har ligget på mellem 51 og 54 (6-11 %) af de identificerede referencer (antal hits), har årets kortlægning 73 (8 %) studier med. Således kan man sige, at det for første gang er sket en stigning i antallet inkluderede studier. Denne stigning kan ikke fuldt ud forklares ved, at det blev fundet flere referencer i søgeprocessen: Mens det stigende antal referencer i tidligere år ikke har medført en stigning i antal inkluderede studier, er dette tilfældet i år. Forskningens andel af de årligt udgivne publikationer om dagtilbud i Skandinavien er altså faldet fra 2006 til 2010, men stiger tydeligt i 2011.

I sidste års analyse henviste vi til, at det forholdsvis nye nordiske tidsskrift Nordisk Barnehageforskning (udkommet siden 2009) åbenbart ikke har bidraget til en stigning i antallet af videnskabelige publikationer¹⁴. Det stabile antal publikationer i denne periode (2009-2012), tyder på, at antallet videnskabelige publikationer i andre kanaler er faldet.

Studier fordelt på lande

Antallet af studier i hvert af de tre landet synes fortsat at være i ændring. Betragter man hele kortlægningsperioden på fem år står Sverige for cirka 39 % af studierne (133), mens Norge og Danmark står for henholdsvis 118 og 94 publikationer (henholdsvis 34 % og 27 %).

Som i 2010 have Norge også i 2011 flest publikationer med i analysen (34 bidrag, 47 %). 23 publikationer (31 %) kommer fra Sverige, og 16 (22 %) kommer fra Danmark.

I hele analysetidsrummet (2006-2011) har Norge haft en betydelig vækst i antal bidrag (13 (25 %) i 2006; 14 (26 %) i 2007; 13 (25 %) i 2008 til 23 (44 %) i 2009 og 21 (41 %) i 2010). Danmark fortsætter imidlertid med en vis nedadgående tendens (17 (32 %) i 2006; 10 (19 %) i 2007; 16 (31 %) i 2008; 14 (27 %) i 2009 og 12 (24 %) i 2010) mens Sverige holder et mere stabilt niveau (bortset fra et ualmindeligt højt antal publikationer i 2007) (20 (38 %) i 2006; 30 (56 %) i 2007; 22 (43 %) i 2008; 19 (37 %) i 2009 og 19 (37 %) i 2010).¹⁵

Efter seks år med analyser ser vi altså tydelige tegn til en systematisk ændring i publiceringsmønstre i de skandinaviske lande. Norge øger, Sverige ligger relativt stabilt, mens Danmark går tilbage. Vi anser nu vores tidligere antagelse om årsagen til denne udvikling i Norge som bekræftet: Den ligger i den tydelige styrkelse af finansiering af dagtilbudsforskning, væsentligst gennem øremærkede midler i Norges Forskningsråds programmer; hele 18 af projekterne som ligger til grund for de 34 norske publikationer er finansieret af forskningsrådet (jf. tabel 3.3). Meget tyder på, at de allerede afrapporterede projekter, og de i 2011 og 2012 igangsatte projekter, vil bidrage yderligere til øget norsk pub-

¹⁴ I 2010 var der otte inkluderede studier i kortlægningen fra Nordisk Barnehageforskning, mens der i 2011 var seks inkluderede studier.

¹⁵ I nogle af årene er der studier med data fra mere end et land, hvorfor de samlede procenter i disse år overstiger 100 %.

licering i fremtiden. Fortsat må det konstateres, at der i Sverige og Danmark i kortlægningsperioden ikke har været tilsvarende kraftige stigninger i forskningsmidler øremærket til dagtilbudsforskning.

Studiernes evidensvægt

Resultaterne i den sjette forskningskortlægning viser, at meget af dagtilbudsforskningen samlet set er af god eller acceptabel kvalitet. I 2011 blev 34 studier (46,6 %) tildelt høj evidensvægt, 29 (39,7 %) fik middel evidensvægt og kun 10 (13,7 %) fik lav evidensvægt. Dette repræsenterer en ret tydelig forbedring af kvaliteten, eller kvalitetsvurderingen, af 2011-analysen. I 2010 og 2009 blev henholdsvis 31 % og 33 % af studierne tildelt høj evidensvægt, mens 51 % og 52 % blev vurderet til middel evidensvægt. Tallene for publikationer med lav evidensvægt var henholdsvis 18 % og 15 %. Man kan derfor konstatere en tydelig forskydning af tyngdepunktet i evidensvurderingen til det positive, det vil sige til bedre forskningskvalitet.

Kun de 63 studier med middel eller høj kvalitet (86,3 % af de inkluderede studier) blev anvendt i de videre analyser. Dermed ligger antallet af publikationer med tilfredsstillende kvalitet (middel eller høj evidensvægt) i 2011 betydelig højere end i tidligere år. Relativt set ligger denne andel indenfor samme område som de tidligere analyser (80 % - 87 %), bortset fra 2007, hvor andelen lå på 96 %. I absolutte tal betyder det imidlertid en betydelig stigning i det absolutte antal publikationer med middel og høj evidensvægt. Noget forenklet kan det siges, at der både publiceres flere og bedre bidrag i 2011 sammenlignet med tidligere år.

Kvalitetsstudier fordelt på lande

Iagttages kun studier med høj eller middel evidensvægt i de tre lande, har Norge 27, Sverige 21 og Danmark 15 studier i disse to kategorier. Den skæve fordeling i antal publikationer bliver dermed noget reduceret, på trods af at Norge stadig har flest bidrag med høj kvalitet. Det er værd at notere sig, at det produceres betydeligt færre publikationer med lav evidensvægt i Danmark (1) og Sverige (2) sammenlignet med Norge (7). Den kraftige stigning i publikationer i Norge synes også at medføre, at det bliver publiceret flere kvalitativt svagere bidrag. Antal bidrag med lav evidensvægt var i 2010 4 for Danmark, 3 for Norge og 2 for Sverige. For Danmarks vedkommende medfører stigningen fra 12 publikationer i 2010 til 16 i 2012 ingen nedgang i kvalitet; tværtimod reduceres andelen af studier med lav evidensvægt i samme tidsperiode fra 4 til 1.

Publiceringssprog

Et interessant aspekt er desuden publikationssproget. Andelen af engelsksprogede publikationer siger noget om international orientering af forskningen, ligesom man muligvis kan forvente en endnu stærkere kvalitetssikring med reviewvurderinger. Mens kun 29 % (10 studier) af de norske bidrag er skrevet helt eller delvis på engelsk (to af de norske bidrag indeholder publikationer på både norsk og engelsk) er tilsvarende tal 25 % (4 studier) for Danmark og 52 % (13 studier) for Sverige (to af de svenske bidrag indeholder publikationer på både svensk og engelsk). Over halvdelen af publikationerne fra Sverige er skrevet på engelsk, mens dette gælder for mindre end 30 % af de norske og danske bidrag.

5.2 Forskningens indhold

Som i tidligere år er det emnet *lige muligheder* (Equal opportunities), der udmærker sig gennem flest publicerede bidrag (19: 26 %). Antallet er steget sammenlignet med de to seneste år hvor der var 13 publikationer (25 %) i 2010 og 17 (33 %) i 2009. Det er bemærkelsesværdigt, at dette emne kontinuerligt ligger i top, når det gælder publicerede artikler. Dette kan tyde på, at dagtilbuddenes funktion med hensyn til social udjævning står højt på listen, når det gælder det pædagogiske arbejde og den pædagogiske forskning.

Videre kunne vi i 2010 konstatere en stadig nedgang i antal publikationer på emneområdet *undervisning og læring*. I 2010 var der kun 4 studier der adresserede dette emne, i 2009 var der 6 og i 2008 var der 11 studier. I 2011 ser det dog ikke ud til, at denne trend fortsætter, med 9 publikationer (12 %) kategoriseret under undervisning og læring. Vores antagelse om, at en vis stigende interesse for læring, der genopstod i forbindelse med curriculumreformer og implementeringer i Danmark og Norge, kan have tabt noget af dens aktualitet eller have ændret karakter fra 2008 og fremover. For 2011 kan vi imidlertid fastslå, at antallet af studier om emnet læreplaner (12: 16 %) er ca. det samme som i 2010 (13: 25 %), men at der er markant flere studier end i 2009 (4: 8 %). Relativt set er andelen af studier på området imidlertid blevet noget mindre end den var i 2010, og derfor kan vores antagelse fra sidste års rapport alligevel ikke afvises helt.

I 2010 blev der for første gang dannet en tematisk kategori omhandlende *fysisk aktivitet, sundhed og leg*. I 2011 blev 7 studier (10 %) ordnet i denne kategori (i 2010 var det 11 studier: 22 %). Karakteren i disse studier har imidlertid ændret sig betragteligt - i år er der mindre fokus på graden af fysisk aktivitet sammenlignet med sidste år, og der er en betydelig større opmærksomhed rettet mod sundhed, herunder mad og kost.

I 2011 blev syv studier (knap 10 %) ordnet i kategorien *vurdering* (assessment). Dette er et markant fald i forhold til tidligere hvor knap en fjerdedel af studierne hørte under denne kategori (2008: 22 %; 2009; 23 %; 2010: 24 %).

Det er her på sin plads at sammenligne med en af de selvdefinerede didaktiske kategorier i analysen (træk ved den pædagogiske virksomhed som blev belyst gennem undersøgelserne), som omhandler *vurdering, evaluering, kvalitetssikring og -udvikling*. I 2011 er det absolutte antal studier i denne kategori, 16 (22 %), omtrent tilsvarende antallet af studier i 2010 og 2009, men betydeligt lavere end i 2008 (20; 39 %). Taget i betragtning, at emner som tests og evaluering er centrale i den faglige debat om dagtilbud i de skandinaviske lande, er denne udvikling noget overraskende. Forskningsinteressen her er åbenbart ikke i takt med den praksis, der udspiller sig på feltet.

En anden nedadgående trend som forsætter i 2011 vedrører den didaktiske kategori *hensigt og mål* (2 studier; knap 3 %). I denne kategori faldt antallet af studier fra 10 (19 %) i 2008 til 4 (8 %) i 2009, forblev lavt med 5 (10 %) i 2010 og opnår dets laveste niveau i 2011. Det synes svært at finde en god forklaring på, at hensigt og mål er så lidt repræsenteret i skandinavisk dagtilbudsforskning.

Der er også i 2011 flest studier, der falder indenfor kategorien *grundlæggende værdier og etik* (25: 34 %) og *indhold* (21: 29 %). Dette mønster gælder for hele det seksårige analyseforløb. Derimod ligger publiceringsantallet inden for kategorien *metoder og arbejds måder*, på et stabilt og relativt højt niveau, med undtagelse af 2009. I 2011 var der 12 bidrag (16 %) indenfor denne kategori - samme antal som i 2010 (24 %).

Det er således fortsat etiske og værdimæssige perspektiver på den pædagogiske virksomhed og institution, der er de mest fremtrædende forskningstvingdepunkter i den skandinaviske forskning. Indhold og arbejdsmåder får tilsyneladende større forskningsinteresse end hensigt og mål og vurdering. Dette kan tyde på, at både den socialpædagogiske forankring af dagtilbuddet og et didaktisk perspektiv, med en noget overraskende udeblivelse af hensigt og mål, er en vigtig kontekst for skandinavisk dagtilbudsforskning.

Tematiske tendenser

På baggrund af en indholdsmæssig analyse af de 63 studier med tilfredsstillende forskningskvalitet om institutioner for 0-6 årige i Skandinavien udgivet i 2011, blev der identificeret seks tematiske områder, som kunne repræsentere alle studierne: Samtaler: Kommunikation og demokrati; Sociale kompetencer og inklusion; Didaktik og læring; Profession: Identitet, udvikling og holdninger; Fysisk aktivitet, sundhed og fysisk miljø; Organisation, økonomi og kvalitet.

I temaet: *Samtaler: Kommunikation og demokrati* indgår 10 studier (16 %) (Aagre; Gjems; Grindheim; Grindland; Kragh-Müller & Isbell; Markström; Solstad; Tholin & Jansen; Wallerstedt, Pramling & Samuelsson; Westlund). Alle 10 studier anvender kvalitative forskningsmetoder. Fire af studierne er knyttet til det norske projekt "Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen", der med etnografiske metoder har set på samtaler i børnehaven. Studiernes hovedfokus er dog ikke læring, men den kommunikation der finder sted i børnehaven - hovedsagligt kommunikationen mellem børn og pædagoger. Af de ni studier er der to, der handler om forældresamtaler, mens fem af studierne ser på demokrati og indflydelse i børnehaven.

I temaet: *Sociale kompetencer og inklusion* indgår 12 studier (19 %) (Alasuutari & Markström; Andersen et al.; Berg-Nielsen et al.; Cameron & Tveit; Engdahl; Jensen et al.; Karrebæk; Månsson; Nilsen; Nærland; Palla; Zachrisson et al.). Otte af disse studier er kvalitative, tre er kvantitative og et studie kombinerer de to tilgange. Fælles for studierne i denne kategori er, at de beskæftiger sig med børns sociale kompetencer og udviklingen af disse eller, relateret hertil, med afvigelse og inklusion. Flere af studierne i dette tema vedrører kommunikationen mellem børnene og mellem børnene og pædagogerne, men fokus er her på de sociale kompetencer hos børnene og hvordan disse udvikles. De sociale kompetencer er også i fokus i flere studier vedrørende subjektivitet og normalitet. Studierne omhandler, hvordan pædagoger og forældre ser på børnene, og hvilke forventninger de har til dem. Derudover omfatter temaet en gruppe studier, der beskæftiger sig med inklusion, bredt forstået. Her er to studier, der undersøger, hvordan børnehaver rummer og inkluderer andre kulturer end den norske, et studie om udsatte børn og et studie om specialpædagogik.

I temaet: *Didaktik og læring* indgår 10 studier (16 %) (Andersson; Aukrust & Rydland; Fredriksen; Jonsson; Knudsen & Ødegaard; Reis; Sheridan & Williams; Skans; Svensson; Thulin). Otte af disse studier benytter sig af kvalitative metoder, et studie er kvantitativt og yderligere et studie kombinerer de to tilgange. Studierne i denne kategori har et eksplicit fokus på børns læring og didaktik i børnehaven. Tre studier, alle svenske afhandlinger, beskæftiger sig med matematiske emner i børnehaven. Didaktik i børnehaven er også centralt i årets studier: Et studie behandler didaktik ud fra pædagogernes fortællinger om didaktik, et andet studie ser på didaktik i relation til flersproglighed

mens et tredje studie ser på didaktik i relation til digitale medier. To studier behandler børns sproglæring; ved at skabe sprogstimulerende miljøer gennem tættere samarbejde med bibliotekerne eller gennem variation og kompleksitet af den tale børnene møder i børnehaven.

I temaet: *Profession: Identitet, udvikling og holdninger* indgår ti studier (14 %) (Andersen; Bjervås; Bøje & Nielsen; Granbom; Hensvold; Izumi-Taylor, Lee & Franceschini; Kornerup; Plum; Petersen & Willig; Ødegård). Hvert af de ti studier benytter sig af en kvalitativ metodetilgang. I de ti studier er pædagogerne centrum for undersøgelsen og studierne omhandler pædagogernes identitet, faglige udvikling og deres holdninger til arbejdet. Syv af studierne undersøger pædagogernes identitet og deres faglige udvikling, ofte med afsæt i forandringer, der har fundet sted på dagtilbudsområdet. To af disse studier ser specifikt på nyuddannede pædagogers udfordringer. Tre af studierne i kategorien omhandler pædagogernes holdninger til pasning af børn, pædagogisk dokumentation og den pædagogiske praksis. Disse tre studier kunne være placeret under andre temaer, men er placeret i professionskategorien da de, i og med at de undersøger pædagogernes holdninger til deres arbejde i dagtilbud, også siger noget om pædagogprofessionen.

I temaet: *Fysisk aktivitet, sundhed og fysisk miljø* indgår ni studier (14 %) (Bjørgen; Bol-demann et al.; Iversen & Sabinsky; Jensen & Klausen; Nielsen et al.; Hult et al.; Martinsen & Moser; Coninck-Smith & Bygholm; Stokke). Kun to af disse studier anvender kvalitative metoder; de resterende syv benytter sig af kvantitative metoder. Studierne i denne kategori undersøger blandt andet børns fysiske aktiviteter, udendørsforhold, mad og sundhed i dagtilbuddet. Tre studier adresserer børns fysiske aktivitetsniveau og rammer for fysisk aktivitet indendørs og udendørs. To studier undersøger mad- og måltidsordninger i dagtilbuddet, herunder den ernæringsmæssige kvalitet af maden. Et studie ser på sammenhængen mellem børns udendørsaktiviteter og eksponering for solstråling, et studie ser på faktorer, der har betydning for støjniveau i dagtilbud og skoler og et studie ser på mødre og kvindelige pædagogers holdninger til børns sundhed. Endelig er der et studie, der undersøger effekten af en intervention, hvor børnene blandt andet får børstet tænder i dagtilbuddet.

I temaet: *Organisation, økonomi og kvalitet* indgår 12 studier (19 %) (Andersen, Gundlach & Kofoed; Bauchmüller, Gørtz & Rasmussen; Bekkhus et al.; Børhaug; Danmarks Evalueringsinstitut; Hjelmbrække & Lunder; Lekhal et al.; Lunder; Moafi; Schjølberg et al.; Vassenden et al.; Westberg). Alle 12 studier har i designmæssig henseende et indhold, der omfatter kvantitative momenter. Ni er rent kvantitative, mens tre medtager mere kvalitative momenter i analysen. Fire af studierne beskæftiger sig med børnehavernes økonomi, heraf et i et historisk perspektiv. Denne kategori omhandler også fire kvantitative studier, hvor kohorter af børn er inddraget for at undersøge, hvilke effekter dagtilbud har, blandt andet på børnenes sproglige udvikling og deres eksamensresultater i 9. klasse. Endelig er der fire studier, der eksplicit behandler, hvordan dagtilbuddene er organiseret.

Afslutningsvis er der nogle generelle observationer angående indholdet i 2011-analysen: Modsat tidligere år, hvor longitudinelle studier sjældent forekom, er der i år seks longitudinelle studier inkluderet. I fire af de seks studier er kohorter af børn inddraget for at undersøge, hvilke effekter dagtilbud har - blandt andet på børnenes sproglige udvikling

og deres eksamensresultater i 9. klasse. Ligeledes er der fire studier om økonomi, hvor der de tidligere år blot har været et eller i nogle år ingen studier om økonomi.

Af årets studier er der fire, der undersøger demokrati og børns indflydelse, hvilket også er en stigning i forhold til tidligere år, hvor maksimalt to studier har haft dette fokus. Derimod er der i år kun to studier med fokus på køn mod otte og seks studier i henholdsvis 2009 og 2010.

Det fremgår videre tydeligt, at fokusering på sundhed i dagens samfund også er slået igennem i forskningen i dagtilbud. Hvor der fra 2006 til 2008 var i alt omtrent fem studier rettet mod sundhed og fysisk aktivitet, kan der fra 2009 til 2011 iagttages en stigning i studier vedrørende børns sundhed. Der var i 2010 mindst fem studier med et sådan fokus, mens der i 2011 er syv studier, som retter særlig opmærksomhed mod sundhed og fysisk aktivitet.

Fra 2006 til 2008 var der i alt kun 5-6 studier, der så på (udvikling af) sociale kompetencer. Fra 2009 har der imidlertid hvert år været fem eller flere studier, der berørte dette tema. Således også i år hvor der udover de fire studier vedrørende demokrati og indflydelse er fem studier, hvori (udviklingen af) børns sociale kompetencer er i fokus. I den forbindelse kan der også peges på en anden udvikling: en markant stigende interesse for sprog og sproglæring. Fra 2006 til 2007 beskæftigede højst to studier per år sig med sproglæring (relateret til etnicitet). Fra 2008 og frem har 3-4 studier hvert år undersøgt mens andre har behandlet sprog mere overordnet.

5.3 Forskningens design og metode

Design

Når det gælder forskningsdesign anvendt i skandinavisk forskning i dagtilbud for de 0-6 årige, konstaterede vi gennem de første fem år af analysen, at de mest anvendte forskningsdesign var de etnografiske. Også i 2011 ligger antallet af studier med etnografisk design på niveau med tidligere år, 26 (36 %). Den relative andel er imidlertid mindre end i 2010 (24: 47 %) og 2009 (26: 50 %). Man kan dermed fastslå, at andelen af etnografiske design er faldet fra omkring halvdelen af studierne til noget over en tredjedel. Dette betyder, at det stigende antal studier, som indgår i analysen i 2011, i væsentlig grad anvender andre design end etnografiske.

En væsentlig ændring kan også konstateres når det gælder kategorien holdningsstudier (views studies), som gennem de første fem år (2006-2010) altid var det næstmest anvendte design. I 2011 er det derimod kun 8 studier (11 %), der ordnes i denne kategori mod 11 (22 %) i 2010.

Efter etnografiske design er det design, der anvendes hyppigst, tværsnitstudie (21: 29 %), hvilket er en betydelig stigning sammenlignet med 2010 (6: 12 %). Den eneste gang, hvor der var nogenlunde samme andel tværsnitstudier, var i 2006 (11: 22 %), og i de øvrige år har antallet altid ligget under 10. Denne udvikling er muligvis et udtryk for flere komparative undersøgelser, hvor forskellige fænomeners variation og forekomst bliver studeret i forskellige institutioner. Dette kan eventuelt også være udtryk for en stigende interesse for at undersøge kvalitetskaraktistika i dagtilbuddene.

Endvidere er det værd at lægge mærke til, at der fortsat er en relativt lille andel dokumentstudier (7: 10 %), hvilket er en lidt større andel end i 2010 (4: 8 %), men dog bety-

deligt lavere end i analysens første fire år, hvor antallet varierede mellem 8 og 14 dokumentstudier. Det kan forstås som et udtryk for, at de nye styringsdokumenter (læreplaner), der blev indført i Danmark og Norge, muligvis tildeles mindre opmærksomhed i forskningen.

Når det gælder kohortestudier ser vi i 2011 for første gang en betydelig stigning i antal publikationer, som benytter dette design (6: 8 %). I de foregående år har der enten været ét (2 %) (2006; 2007; 2010) eller tre (6 %) (2008; 2009) bidrag indenfor denne kategori.

Efter at der i 2010 kun var et aktionsforskningsstudie inkluderet, er det i 2011 4 studier (5 %), der falder inden for denne kategori, noget der ligner det vi har observeret i analyserne for 2006-2009 (i perioden 2006-2009 var der 3-5 aktionsforskningsstudier hvert år, mens der i 2010 blot var ét). I øvrigt er der flere designkategorier, der gennem de seks analyseår er blevet anvendt på et konstant lavt niveau, hvilket i denne forbindelse vi sige, at der ikke i noget af årene har været flere end to studier, der har anvendt dette design: Eksperiment med tilfældig gruppedannelse; eksperiment med ikke-tilfældig gruppedannelse; en gruppe efter test; sekundær dataanalyse; metodologiske studier; ikke-systematisk review; systematisk review. Desuden ligger en gruppe før-efter test på et konstant lavt niveau (≤ 1), med undtagelse af 2007, hvor der var fire studier, som brugte dette design.

Vi kan dermed fastslå, at de 345 studier i den seksårige analyseperiode (2006-2011) som indgår i analysen af den skandinaviske forskning i dagtilbud for 0-6 årige, domineres af studier, der anvender et etnografisk design (136: 39,4 %), efterfulgt af holdningsstudier (63: 18,3 %), tværsnitstudier (58: 16,8 %) og casestudier (56: 15,7 %). Tilsammen står disse fire designtyper for over 90 % af den publicerede forskning, der indgår i analyserne.

Som noget nyt registrerede vi i 2010 for første gang både longitudinelle og metodologiske studier med to studier med hvert af de to design. Metodologiske studier er sådanne som, udover at have et sigte, der går ud på at undersøge forhold i dagtilbud, også er rettet mod at finde frem til de bedste måder at undersøge sådanne forhold på. De metodologiske studier er dog sjældne - i 2011 havde ingen af undersøgelserne et sådant sigte, hvilket er sammenfaldende med fundene for 2006-2009. Når det gælder de longitudinelle design, stiger antallet af studier derimod til seks (8 %) i 2011. Disse studier omhandler i væsentlig grad effekten af dagtilbuddet for børns udvikling og læring. Fortsætter denne udvikling - og eftersom det drejer sig om longitudinelle studier, kan der ikke se bort fra dette - kan fundene fra 2011 tolkes derhen, at de traditionelle præferencer, når det gælder forskningsdesign opretholdes, men at der også i stigende grad gøres brug af andre former for design - noget der muligvis kan bidrage til at forklare det højere antal studier, der indgår i 2011-analysen.

Af de studier, der indgår i 2011-kortlægningen er 36 (57 %) kategoriseret som kvalitative, 22 (35 %) som kvantitative og 5 som mixed-method (8 %). Andelen af kvantitative studier er i 2011 markant højere end i tidligere år. Mens fordelingen mellem kvalitative og kvantitative studier nogenlunde fulgte samme mønster fra 2006-2010, ser vi altså i 2011 en markant stigning i antal publikationer der bygger på en datagenerering med kvantitative metoder. Det er også værd at nævne, at 16 af de 22 kvantitative studier har fået tildelt høj evidensvægt. Den øgede andel af longitudinelle-, kohorte- og tværsnitstudier kan være en mulig forklaring på dette.

Vores tidligere forventning om en stigning af effektorienterede design er ikke indfriet. Dette understreges af det faktum, at 57 (78 %) af bidragene i 2011 er vurderet som værende af deskriptiv karakter, mens yderligere 19 (26 %) studier i væsentlig grad var optaget af at undersøge sammenhæng mellem forskellige forhold (exploration of relationship). Blot to af bidragene (2,7 %) blev ordnet under kategorien "What works?". Antal undersøgelser i 2010 fordelt på disse tre kategorier var henholdsvis 35 (69 %), 11 (22 %) og 2 (4 %).

I flere af vores tidligere rapporter, skrev vi at vi forventede et stærkere fokus på studier, der adresserede "what works" spørgsmål, og en større vægt på interventions- og implementeringsstudier (programevalueringer). En sådan udvikling har kunnet iagttages i den internationale uddannelsesforskning. Vi må på baggrund af 2011-studiene konstatere, at denne udvikling ikke kan iagttages, og at situationen synes vedvarende uforandret med tanke på resultaterne i de tidligere kortlægninger. Vi må konstatere, at nedgangen i antallet studier i kategorien "what works?" fra 10 (20 %) i 2008 til syv (13 %) i 2009 (13 %) og to (4 %) i 2010 fortsætter i 2011.

Anvendte metoder

Ses på de anvendte forskningsmetoder i 2011, så er individuelle interviews (32: 44 %) og observation (31: 42 %) stadig de mest benyttede metoder. I 2010 blev disse metoder brugt i henholdsvis 24 (47 %) og 27 (53 %) studier, og i 2009 i henholdsvis 28 (54 %) og 30 (58 %) studier. Samtidigt viser procentangivelserne, at det er en vis nedgang i andelen af disse to mest populære dataindsamlingsmetoder. Metoden fokusgruppeinterviews, blev i 2011 anvendt 11 gange (15 %) og udgør dermed en noget mindre andel end i 2010 (12: 24 %) og 2009 (14: 27 %). En lille øgning i brugen af spørgeskema i 2011 (20: 27 %) sammenlignet med 11 (22 %) i 2010, kan være en indikator for en vis ændring i anvendelse af dataindsamlingsmetoder. Alligevel ligger hovedvægten i hele perioden på anvendelse af observation, interviews og spørgeskema.

Det store flertal af undersøgelserne 60 (82 %) gør eksplicit eller implicit rede for de analysemetoder, som har været anvendt i bearbejdelsen af empirisk materiale. I modsætning til 2010 hvor kun 13 (31 %) af undersøgelserne brugte kvantitative metoder i dataanalysen var det i 2011 27 (37 %). I hele 20 (27 %) af studierne (mod 5 (10 %) i 2010) anvendes noget mere avancerede statistiske analysemetoder, som går ud over frekvenstabeller og enkle, deskriptive statistiske analysemetoder.

Generelt kan vi altså anspore en større andel kvantitative metoder for dataindsamling og -analyse i 2011. Om dette er et engangstilfælde eller begyndelsen på en større metodologisk bredde, vil kommende års forskningskortlægninger vise. I forskningen finder vi stadig en overvægt af kvalitative studier, men der er flere kvantitative studier end tidligere.

Validitet

Af de 73 studier i 2011 er der 7 (10 %) studier, der ikke redegør for validitet og troværdighed i forbindelse med dataindsamling, mens 66 (90 %) gør. Når det gælder validitet og troværdighed i dataanalysen, berører 12 (16 %) studier ikke dette aspekt overhovedet, mens 61 (84 %) studier gør. Sammenlignet med fundene for 2010 repræsenterer dette en tydelig forbedring af analysernes troværdighed.

Evidensvægtning

Hvad angår kvaliteten af den forskningsmetodiske rapportering i 2011, kan vi konstatere

en bemærkelsesværdig ændring. Det er 34 studier (47 %) med høj evidensvægt, 29 (40 %) med middel og 10 (14 %) med lav evidensvægt. I 2010 var vurderingerne 16 (31 %) studier med høj, 26 (51 %) med middel og 9 (18 %) studier med lav evidensvægt og i 2009 var de tilsvarende tal 17 (33 %) høj, 27 (52 %) middel og 8 (15 %) lav. Under forudsætning af, at reviewgruppen har benyttet sig af de samme vurderingskriterier, betyder dette, at det er sket en vis kvalitetsforbedring, især med tanke på en større andel med høj vurdering og en noget reduceret andel med middel evidensvægt. Det vil blive interessant om fremtidige analyser vil kunne bekræfte en tendens, hvor næsten halvdelen af studierne er tildelt høj evidensvægt, og hvor gruppen med middel evidensvægt reduceres fra lidt over halvdelen til 40 %. En forklaring på dette kan delvis ligge i den allerede nævnte øgede andel kvantitativt orienterede studier i 2011 (22), hvoraf over to tredjedele fik høj evidensvægt og de resterende middel.

5.4 Forskningskortlægningen

Afslutningsvis vil vi nævne, at vi nu med kortlægningerne fra 2006 til 2011 har genbeskrevet og vurderet 345 videnskabelige arbejder om dagtilbud for de 0-6 årige publiceret af skandinaviske forskere. Tilsammen giver de seks rapporter en ganske unik oversigt over skandinavisk dagtilbudsforskning og grundig dokumentation af al den forskning om dagtilbud i Skandinavien, som vi hidtil har gennemgået er samlet i NB-ECEC, en frit tilgængelig database på internettet (<http://www.nb-ecec.org>), etableret af det svenske Skolverket, det norske Utdanningsdirektoratet og EVA. Vi håber, at denne database vil blive et vigtigt redskab for både forskere og for fremtidens forskningsformidling til praktikere, studerende, administratorer og politikere.

6 Appendiks 1: Et eksempel på en genbeskrivelse

6.1 EPPI-Centre data extraction and coding tool for education studies Version 2.0

Section A: Administrative details

A.1 Name of the reviewer	Details <i>Sven Persson, Kasper Steenberg</i>
A.2 Date of the review	Details <i>5th of September 2012</i>
A.3 Please enter the details of each paper which reports on this item/study and which is used to complete this data extraction.	Paper (1) <i>Dissertation from Malmö högskola</i> Unique Identifier: <i>2775262</i> Authors: <i>Westlund, Kristina</i> Title: <i>Teachers' work with the influence of preschool children: A study of democracy education</i> <i>Swedish title: Pedagogers arbete med förskolebarns inflytande: en demokratididaktisk studie</i>
A.4 Main paper. Please classify one of the above papers as the 'main' report of the study and enter its unique identifier here.	Unique Identifier: <i>2775262</i>
A.5 Please enter the details of each paper which reports on this study but is NOT being used to complete this data extraction.	
A.6 If the study has a broad focus and this data extraction focuses on just one component of the study, please specify this here.	Not applicable (whole study is focus of data extraction) <i>Not applicable (whole study is focus of data extraction)</i>

A.7 Language (please specify)	Swedish language <i>Swedish language</i>
--------------------------------------	---

Section B: Study Aims and Rationale

B.1 What are the broad aims of the study?	Explicitly stated (please specify) <i>The aim of the study is to examine and analyze teachers' work with the influence of preschool children. The author outlines a critical relational perspective and examines how such a perspective can challenge our understandings of what working with the influence of preschool children means. The purpose is to give an explicit description of how the preschool teachers work with the influence of preschool children and on the basis of this description to analyse and problematise their work.</i>
B.2 What is the purpose of the study?	A: Description <i>A: Description</i>
B.3 If the study addresses a 'what works' question, does it focus on outcomes or process?	Not applicable (not a study focusing on 'what works') <i>Not applicable (not a study focusing on 'what works')</i>
B.4 Why was the study done at that point in time, in those contexts and with those people or institutions?	Explicitly stated (please specify) <i>What has caught the author's interest is the tendency to see an increased influence for children as something that automatically leads to an increased democracy and as something that is inherently good. According to the author, there is reason to critically examine this presumption, since there is very little research – if any – that describes what preschool teachers do when they work with the influence of the child.</i>
B.5 Was the study informed by, or linked to, an existing body of empirical and/or theoretical research?	Explicitly stated (please specify) <i>The author states that parts of the critical pedagogy and didactic (Carr, Kemmis, Klafki, Miedema & Wardekker) has functioned as the theoretical framework. During her project, the author became aware of how a relational pedagogic perspective (Biesta, Gergen and Säfström) can contribute with new meanings to the concept of democracy. In both critical and relational education, democracy education is a central part. The different aspects of democracy which are stressed in the two paradigms are used as a tool for analysis of the teachers' work with the influence of preschool children. In some aspects, a critical and a relational view of democracy share common features, but at the same time they differ from each other. These differences broaden the author's understand-</i>

	<p>ing of what democracy in preschools may be. One feature of a critical relational view of democracy is that it focuses on a form of life rather than a form of decision-making. Another feature is that it is neither individualistic nor collectivistic. Communication, difference, change and justice are all characteristics of such a view of democracy. Furthermore the author refers to research regarding research on democracy and influence in preschools.</p>
B.6 Which of the following groups were consulted in working out the aims of the study, or issues to be addressed in the study?	<p>None/Not stated None/Not stated</p> <p>Coding is based on: Reviewers inference Coding is based on: Reviewers inference</p>
B.7 Do authors explicitly report how the study was funded?	<p>Not stated (please specify) No, this is not stated.</p>
B.8 When was the study carried out?	<p>Explicitly stated (please specify) The data was collected from winter 2008 to spring 2009.</p>
B.9 What are the study research questions and/or hypotheses?	<p>Explicitly stated (please specify) The research questions are:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. What modes of working do the teachers use in their work with the influence of the children, and what significations of the concept of influence become visible through these modes of working? 2. What content becomes visible in the teachers' work with the influence of the children? 3. Which dilemmas are expressed in the teachers' work with the influence of the children, and in their reflections on this work? 4. How can the teachers' work with the influence of the children be understood from a critical relational perspective?

Section C: Study Policy or Practice Focus

C.1 What is/are the topic focus/foci of the study?	<p>Equal opportunities (please specify) Influence</p> <p>Coding is based on: Authors' description Coding is based on: Authors' description</p>
C.2 What is the curriculum area, if any?	<p>Not applicable (not on a specific curriculum area)</p>

	<p><i>Not applicable (not on a specific curriculum area)</i></p> <p>Coding is based on: Reviewers' inference <i>Coding is based on: Reviewers' inference</i></p>
C.3 What is/are the educational setting(s) of the study?	<p>Kindergarten <i>Preschool</i></p> <p>Coding is based on: Authors' description <i>Coding is based on: Authors' description</i></p>
C.4 In which country or countries was the study carried out?	<p>Sweden <i>Sweden</i></p>
C.5 Please describe in more detail the specific phenomena, factors, services or interventions with which the study is concerned.	<p>Details <i>Democracy education is in this study regarded as integrative didactics, i.e. as something that is integrated in the whole of the pedagogical work.</i></p>

Section D: Actual sample

D.1 Who or what is/ are the sample in the study?	<p>Learners <i>Children</i></p> <p>Teaching staff <i>Preschool teachers. The term preschool teachers include the Swedish terms "pedagog" and "barnskötar". The main focus for the author is the preschool teachers.</i></p>
D.2 What was the total number of participants in the study (the selected sample)?	<p>Explicitly stated (please specify) <i>The study is conducted in two preschool departments.</i></p> <p><i>In one of the departments, Näckrosen, four preschool teachers work and 20 children attend the preschool.</i></p> <p><i>In the other department, Blåklinten, three preschool teachers work. Two other teachers are connected to the department. When the data collection started the preschool was attended by 18 children. Five more children started in the preschool during the data collection.</i></p>
D.3 What is the proportion of those selected for the study who actually participated in the study?	<p>Explicitly stated (please specify) <i>No preschool dropped out of the study. In the end of the data collection one of the preschool teachers at Blåklinten quit her job.</i></p>

D.4 Which country/countries are the individuals in the actual sample from?	Implicit (please specify) <i>Sweden</i>
D.5 If the individuals in the actual sample are involved with an educational institution, what type of institution is it?	Nursery school (please specify) <i>Preschool</i> Coding is based on: Authors' description <i>Coding is based on: Authors' description</i>
D.6 What ages are covered by the actual sample?	0-4 <i>The children in Näckrosen are one to seven years old. The children in Blåklinten are four to five years old.</i> 5-10 <i>The children in Näckrosen are one to seven years old. The children in Blåklinten are four to five years old. (p. 55-56)</i> 21 and over <i>The preschool teachers are 29 to 57 years old</i> Coding is based on: Authors' description <i>Coding is based on: Authors' description</i>
D.7 What is the sex of participants?	Mixed sex (please specify) <i>The group of preschool teachers on Näckrosen consists of one man and three women. The group of preschool teachers on Blåklinten consists of three women. On both preschools there are more or less as many girls as boys.</i>
D.8 What is the socio-economic status of the individuals within the actual sample?	Not stated (please specify) <i>This is not stated.</i>
D.9 What is the ethnicity of the individuals within the actual sample?	Explicitly stated (please specify) <i>On Näckrosen two of the four preschool teachers are of another ethnicity than Swedish. Most of the children have another native language than Swedish. On Blåklinten all the preschool teachers are of Swedish origin.</i>
D.10 What is known about the special educational needs of individuals within the actual sample?	Not stated (please specify) <i>This is not stated.</i>

D.11 Please specify any other important information about the study participants, which cannot be given in the sections above.	<p>Details</p> <p><i>The author has worked as a preschool teacher in the same municipality as the preschools where the data collection took place. She did not know the preschool teachers but they had mutual acquaintances.</i></p>
---	---

Section E: Programme or Intervention description

E.1 If a programme or intervention is being studied, does it have a formal name?	<p>Not applicable (no programme or intervention)</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>
E.2 Theory of change	<p>Details</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>
E.3 Aim(s) of the intervention	<p>Not stated</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>
E.4 Year intervention started	<p>Not stated</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>
E.5 Duration of the intervention	<p>Not applicable</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>
E.6 Person providing the intervention (tick as many as necessary)	<p>Not applicable</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>
E.7 Number of people recruited to provide the intervention (and comparison condition) (e.g. teachers or health professionals)	<p>Not stated</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>
E.8 How were the people providing the intervention recruited? (Write in) Also, give information on the providers involved in the comparison group(s), as necessary.	<p>Not stated</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>
E.9 Was special training given to people providing the intervention?	<p>Not stated</p> <p><i>Not applicable (no programme or intervention)</i></p>

Section F: Results and conclusions

<p>F.1 How are the results of the study presented?</p>	<p>Text <i>Text</i></p>
<p>F.2 What are the results of the study as reported by the authors?</p>	<p>Details <i>The results are presented in four chapters, each chapter corresponding to one of the research questions. The research questions were:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. What modes of working do the teachers use in their work with the influence of the children, and what significations of the concept of influence become visible through these modes of working?</i> <i>2. What content becomes visible in the teachers' work with the influence of the children?</i> <i>3. Which dilemmas are expressed in the teachers' work with the influence of the children, and in their reflections on this work?</i> <i>4. How can the teachers' work with the influence of the children be understood from a critical relational perspective?</i> <p><i>From the English summary:</i></p> <p><i>"Modes of working</i> <i>The results show that the teachers vary their modes of working with the influence of the children. The different modes of working include creating room for children's action, creating possibilities for dialogue with children, supporting interaction between children, planning activities with the children's interests in mind, letting the children make choices and decisions and giving children opportunities to take responsibility. The fifth category, letting the children make choices and decisions, was subdivided into four parts. Giving alternatives to choose from, asking for suggestions from the children, giving the children suggestions and encouraging children's initiatives were identified as four different ways of letting the children make choices and decisions. Besides the various modes of working, the teachers attitudes permeate their actions and can be crucial for whether the children can be regarded as having possibilities for influence or not.</i></p> <p><i>A broad definition of influence becomes visible through the teachers' modes of working. One part of the concept refers to being able to do things that you want to do, another part refers to being part of a community and being able to take part in communication. There is no clear distinction between the concepts of influence and participation. The variation in the teachers' modes of working creates different possibilities for the influence of the children, both by their own initiatives and by possibilities created by the teachers. Sometimes the influence is even indirect, and the children are hence not</i></p>

directly involved in their exerting of influence. The teachers put a particular effort in creating possibilities for influence for the children who they perceive as withdrawn.

Sometimes the same modes of working are used both for creating possibilities for children's influence, and for leading the children in desirable directions.

Content of the teachers' work

The content of the teacher's work with the influence of the children stretches over most parts of the pedagogical activities in the preschools. In the children's own play-time, the teachers create possibilities to choose what to play and with whom to play. The teachers also involve children in planning common activities, like parties.

When the teachers have planned activities, they make room for different kinds of influence for the children, like choosing songs in circle time, or stories in story time. The children are also involved in setting the table and ordering fruits and vegetables for the preschool.

The teachers encourage children to take part in resolving different problems or conflicts that occur. The children are also given opportunities to take responsibility for the physical environment in their preschool, by keeping it tidy or coming up with ideas about what toys or other materials to buy.

Another part of the content in the teachers' work concerns the children's possibilities to decide what or how much to eat, when to go to the bathroom and what to wear. One last part is to decide over personal belongings.

This content consists of two parts, one part that concerns common issues and one part that concerns private issues. Deciding about eating, going to the bathroom, clothes or personal belongings has been identified as private issues. But also in common issues, influence is mostly encouraged in individual forms. I have interpreted the individual focus as a means for creating space for every child's individual voice. But even when the teachers asked questions to a group of children, very few of the children answered or took part in a discussion and the teachers rarely encouraged discussions in such situations. Teachers encouraging discussions between children mainly occurred in resolving conflicts.

The teachers have different goals in their pedagogical work. In studying the content of their work with the influence of the children, situations appeared where the influence of the children was restrained in order to strive for other goals. For example, children's possibilities to choose activities can be restricted when there is an activity that the teacher wants everybody to experience, which can be seen as a learning-oriented goal.

The teachers do not always agree on what goal is most important in a given situation. One example can be when some teachers value children's possibilities to choose what to eat higher than the health-oriented goal

that every child eats vegetables, and other teachers value the two goals the other way around. The children's own initiatives are important for extending the content in the teacher's work. Many of the issues where teachers encourage the influence of the children have originated in children's own initiatives.

Dilemmas

One dilemma in the teachers' work is when the teachers feel that they are restrained from creating possibilities for the influence of the children to the extent that they would like to. This could be because of lack of personnel, conflicting attitudes in a group of teachers, or that the parents' wishes are incompatible with the influence of the children. Another dilemma is about justice, and whether it is more just to give children different possibilities to influence their situation based on differences in personalities or interests, or more just to treat the children the same and give them the same possibilities for influence. A third dilemma concerns the relation between letting the children choose freely, and guiding them towards activities aiming to challenge stereotypical gender norms. A fourth and last dilemma is that the teachers feel that the children are not choosing by what they wish themselves, but by what other children want to do. These dilemmas all concern the relation between freedom and governing in the teachers' work.

A critical relational perspective on the teachers' work
The relation between freedom and governing is problematized from a critical relational perspective. A communicative democracy emphasizes the freedom of expression more than the freedom to make individualistic choices. In the empiric data, communicating different opinions and making decisions are mostly separated from each other, but a critical relational perspective illustrates how the two could be brought back together. A freedom of expression also implies that the teachers must be open to what the children express, and to go beyond their presuppositions about who the child is. The individualistic meaning of influence that has appeared in the results is problematized from a critical relational perspective, and the concept of confluence (Gergen, 2009) is used to challenge this individualistic meaning. Confluence provides an understanding of how opinions are formed in relationships, and a pure individualistic opinion is hence regarded as impossible. It also illuminates how influence is exerted as a relational process, with different people and other factors affecting the outcome.

The gender, age and spoken language of the children have in various situations appeared to affect the teachers' work with the influence of the children. The teachers have e.g. changed their way of working with the issue when the group of children has changed towards a larger part of young children, or children with Swedish as a second language. The teachers in the study want to

	<p><i>create fair and equal conditions for all children's influence, by varying their modes of working and the content of their work, but also by directing their modes of working particularly towards the children who take the least initiatives themselves.</i></p> <p><i>If the influence of children is understood only as freedom in an individualistic sense, it will lead to inequalities in the children's possibilities to exert influence." (p. 185-188)</i></p>
<p>F.3 What do the author(s) conclude about the findings of the study?</p>	<p>Details</p> <p><i>The author writes that the study can facilitate discussions on preschools working with the influence of children. The study contributes with insight regarding how the concept of influence is understood in preschools and how this understanding affects how the work with this issue is carried out. The author formulates what she views as an important questions for teachers: Why do we work with the influence of the children in the way that we are?</i></p> <p><i>The study also suggest that both freedom and governing are parts of working with the influence of children, and that the teachers should not primarily be concerned with if they govern the activities in preschool, but instead with how this is done.</i></p>

Section G: Study Method

<p>G.1 Study Timing</p>	<p>Cross-sectional <i>Cross-sectional</i></p>
<p>G.2 When were the intervention measured?</p>	<p>Not applicable (not a study measuring effectiveness or impact of an intervention or a programme) <i>Not applicable (not a study measuring effectiveness or impact of an intervention or a programme)</i></p>
<p>G.3 What is the method used in the study?</p>	<p>Views study <i>Views study</i></p> <p>Case study <i>The author describes her method as a multiple case study.</i></p>

Section H: Methods - Groups

H.1 Study design summary	Not applicable (not more than one group) <i>Not applicable (not more than one group)</i>
---------------------------------	---

Section I: Methods - Sampling strategy

I.1 Sampling summary	<p>Yes (please specify)</p> <p><i>The two preschool departments were chosen because of the teachers' interest in working with influence of the children. Since the aim of the study was to examine this work, the author expected the selected cases to provide rich data for the study. The author selected the pre-schools by reading through information about the pre-schools in the area. Since difference was part of the author's view of democracy she wanted that the participating preschools displayed aspects of difference, such as regarding ethnicity.</i></p> <p><i>The author contacted four preschools and three of them were interested in participating. Five departments on the three preschools took part in a pilot study. Following the pilot study the author asked two departments if they wanted to continue to participate in the study. They were informed about the study and chose to participate.</i></p>
I.2 Are the authors trying to produce findings that are representative of a given population?	<p>Explicitly stated (please specify)</p> <p><i>The two preschool departments are not viewed as representative for preschools in general. The author states that it is her intention that the cases should reflect an ethnic and socio-economic diversity which is representative for the city as a whole (it is not stated which city). (p. 53)</i></p> <p><i>It is also the author's intention that the findings of the study are relevant for preschools in general and that they should generate discussions about teachers' work with the influence of preschool children.</i></p>

Section J: Methods - Recruitment and consent

J.1 Which methods are used to recruit people into the study?	<p>Explicitly stated (please specify)</p> <p><i>The preschools and their teachers were asked. A letter was sent out to the children's parents where the author informed about the study and asked for permission to record their children on video. The parents did not oppose the author's presence on the preschools but a number of the parents did not give permission to their children being recorded. The author chose to use field notes as data instead.</i></p>
---	---

J.2 Were any incentives provided to recruit people into the study?	Not stated/unclear (please specify) <i>This is not stated.</i>
J.3 Was consent sought?	Parental consent sought <i>Parental consent sought</i>

Section K: Methods - Data Collection

K.1 Which variables or concepts, if any, does the study aim to measure or examine?	Implicit (please specify) <i>The aim of the study is to examine and analyze teachers' work with the influence of preschool children.</i>
K.2 Please describe the main types of data collected and specify if they were used to (a) to define the sample; (b) to measure aspects of the sample as findings of the study?	Details <i>Not applicable</i>
K.3 Which methods were used to collect the data?	<p>One-to-one interview (face to face or by phone) <i>One-to-one interview. The interviews were face to face.</i></p> <p><i>The teachers were interviewed before the observations, and they were asked to describe their work with the influence of the children (descriptive interviews). They were also interviewed after the observations. Before the last series of interviews, a selection of field notes was given to the teachers in the study. The interviews were based on the teachers' readings of these field notes (reflective interviews). Here the author discussed her interpretations of her analysis with the preschool teachers.</i></p> <p><i>The author conducted six descriptive interviews and six reflective interviews. On average the first six interviews lasted 42 minutes while the last six lasted 74 minutes on average.</i></p> <p>Observation <i>The author writes that she conducted participant observations. Based on her descriptions of how she acted - she only interacted with the children when they tried to engage her (p. 59) - it is closer to non-participant observations.</i> <i>A small part of the observations were recorded on video with a handheld camera. As stated above, some of the</i></p>

	<p>parents did not give permission to their children being recorded. The author chose instead to use field notes as her main source of data from the observations. The observations were planned based on a preliminary analysis of the descriptive interviews. The author observed activities 33 hours and 10 minutes in Blåklinten and 30 hours and 50 minutes in Näckrosen. 4 hours and 30 minutes were recorded on video.</p> <p>Coding is based on: Author's description Coding is based on: Author's description</p>
K.4 Details of data collection instruments or tools.	<p>Explicitly stated (please specify) The author gives a thorough description of her methods used to collect the data. No specific tools were used. The sources are cited in the dissertation.</p>
K.5 Who collected the data?	<p>Researcher Researcher</p> <p>Coding is based on: Author's description Coding is based on: Author's description</p>
K.6 Do the authors' describe any ways they addressed the repeatability or reliability of their data collection tools/methods?	<p>Details The author writes that it is not possible to repeat a qualitative case study under exactly the same conditions.</p>
K.7 Do the authors describe any ways they have addressed the validity or trustworthiness of their data collection tools/methods?	<p>Details This is not addressed explicitly. The author gives detailed and comprehensive descriptions of her methods of data collection. The validity of the analysis is addressed, see below.</p>
K.8 Was there a concealment of which group that subjects were assigned to (i.e. the intervention or control) or other key factors from those carrying out measurement of outcome - if relevant?	<p>Not applicable (please say why) Not applicable (no programme or intervention)</p>
K.9 Where were the data collected?	<p>Educational Institution (please specify) The observations were carried out on the preschools. It is not stated where the interviews were conducted.</p>

Section L: Methods - Data Analysis

<p>L.1 What rationale do the authors give for the methods of analysis for the study?</p>	<p>Details <i>An abductive approach is used, which incorporates a combination of thematic analysis and content analysis. It also adds an element of understanding as a result of how the theory is used not only as something that is applicable on the data but as a source of theoretical inspiration.</i></p>
<p>L.2 Which methods were used to analyse the data?</p>	<p>Explicitly stated (please specify) <i>The author gives a thorough and chronological description of her method of analysis, an abductive approach. The data has been analysed simultaneously with the data collection. As stated above, a selection of field notes was given to the teachers in the study. The interviews were based on the teachers' readings of the field notes (reflective interviews). Here the author discussed her interpretations of her analysis with the preschool teachers.</i> <i>The two cases are analysed together.</i></p>
<p>L.3 Which statistical methods, if any, were used in the analysis?</p>	<p>Details <i>No statistical methods.</i></p>
<p>L.4 Did the study address multiplicity by reporting ancillary analyses, including sub-group analyses and adjusted analyses, and do the authors report on whether these were pre-specified or exploratory?</p>	<p>Not applicable (not a quantitative study) <i>Not applicable (not a quantitative study)</i></p>
<p>L.5 Do the authors describe strategies used in the analysis to control for bias from confounding variables?</p>	<p>Not applicable <i>Not applicable (not a quantitative study)</i></p>
<p>L.6 For studies that use prospective allocation, please specify the basis on which data analysis was carried out.</p>	<p>Not applicable (not a study with prospective allocation) <i>Not applicable (not a study with prospective allocation)</i></p>
<p>L.7 Do the authors describe any ways they have addressed the repeatability or reliability of data analysis?</p>	<p>Details <i>This is not addressed.</i></p>
<p>L.8 Do the authors describe any ways that they have addressed the validity or trustworthiness of data analysis?</p>	<p>Details <i>Yes. The author discusses the external, the internal, the dialogic and the democratic validity of her analysis. Her discussions are relevant and extensive. Among other things she writes that it heightens the validity to include more than one case in the study and she presents and discusses her findings with other researchers.</i></p>

<p>L.9 If the study uses qualitative methods, how well has diversity of perspective and content been explored?</p>	<p>Details <i>Very well. Different methods are used and the broad concept of influence imply that many different activities are enhanced. The author also explores the limitations of influence.</i></p>
<p>L.10 If the study uses qualitative methods, how well has the detail, depth and complexity (i.e. the richness) of the data been conveyed?</p>	<p>Details <i>All relevant characteristics of the participating pre-schools and preschool teachers are given.</i></p>
<p>L.11 If the study uses qualitative methods, has analysis been conducted such that context is preserved?</p>	<p>Details <i>The context is well described and quotations used.</i></p>

Section M: Quality of study - Reporting

<p>M.1 Is the context of the study adequately described?</p>	<p>Yes (please specify) <i>The context is adequately described. One reservation however: 1. The first 20 pages of the introduction are barely relevant and one wonders why the author chose to present these sections before the research questions which are presented on page 33. It would have strengthened the study, had the author described the processes which lead to the research questions.</i></p>
<p>M.2 Are the aims of the study clearly reported?</p>	<p>Yes (please specify) <i>The aims of the study are clearly reported. Each research question has its own chapter which heightens the transparency of the study.</i></p>
<p>M.3 Is there an adequate description of the sample used in the study and how the sample was identified and recruited?</p>	<p>Yes (please specify) <i>Both the sample and the sampling strategy are adequately described.</i></p>
<p>M.4 Is there an adequate description of the methods used in the study to collect data?</p>	<p>Yes (please specify) <i>The author gives detailed and comprehensive descriptions of her methods of data collection.</i></p>
<p>M.5 Is there an adequate description of the methods of data analysis?</p>	<p>Yes (please specify) <i>The author gives a thorough and chronological description of her method of analysis, an abductive approach. One could question if the analysis is abductive. From page 70 to page 141 the analysis is mostly thematic and descriptive rather than a theoretic analysis. The author</i></p>

	<i>writes that a part of an abductive approach is to code the material based on pre-specified categories and theories. This is not done. Either way, the description is adequate.</i>
M.6 Is the study reported with sufficient transparency?	Yes (please specify) <i>The study is very transparent.</i>
M.7 Do the authors explicitly state where the full, original data are stored?	No (please specify) <i>This is not addressed.</i>
M.8 Do the authors avoid selective reporting bias? (E.g. do they report on all variables they aimed to study, as specified in their aims/research questions?)	Yes (please specify) <i>The author has worked as a preschool teacher in the same municipality as the preschools where the data collection took place. She did not know the preschool teachers but they had mutual acquaintances. She should have reflected on this. The four research questions are answered in four chapters.</i>

Section N: Quality of the study - Weight of evidence

N.1 Are ethical concerns/problems raised by the author about the way the study was done?	Yes (please specify) <i>The author writes how she chose to write field notes instead of filming since the parents did not want their children to be filmed. She also states that she anonymised the preschools and the participants.</i>
N.2 Do reviewers assess that there are any ethical concerns/problems about the way the study was conducted?	Yes, a little (please specify) <i>While the author writes that she anonymised the city, the preschools and the participants, she also writes that she works in the same municipality as the preschools were she collected her data (p. 52). Therefore it is rather easy to identify the municipality in which the preschools are located. One also wonder why she did not choose to collect her data in another municipality.</i>
N.3 Is there sufficient justification for why the study was done the way it was?	Yes (please specify) <i>Yes. As the author writes there is very little research – if any – that describes what preschool teachers do when they work with the influence of children. She also writes that she has found an increased influence for children as something that automatically leads to an increased democracy and as something that is inherently good.</i>
N.4 Was the choice of research design appropriate for addressing the research	yes, completely (please specify) <i>Yes. The different methods are very appropriate for</i>

question(s) posed?	<i>addressing the research questions. It is the opinion of the reviewers that the lack of permission to record the children on video has not weakened the findings of the study to a great extent, if at all.</i>
N.5 Have sufficient attempts been made to establish the repeatability or reliability of data collection methods or tools?	Yes, good (please specify) <i>Yes. The author writes that it is not possible to repeat a qualitative case study under exactly the same conditions.</i>
N.6 Have sufficient attempts been made to establish the validity or trustworthiness of data collection tools and methods?	Yes, good (please specify) <i>The author gives detailed and comprehensive descriptions of her methods of data collection. She uses different methods to collect the data.</i>
N.7 Have sufficient attempts been made to establish the repeatability or reliability of data analysis?	Yes (please specify) <i>Yes. The author writes that it is not possible to repeat a qualitative case study under exactly the same conditions.</i>
N.8 Have sufficient attempts been made to establish the validity or trustworthiness of data analysis?	Yes, good (please specify) <i>The author explicitly addresses the validity of her analysis. Some of the strengths of the analysis:</i> <ul style="list-style-type: none"> - More than one case is included in the study - The analysis, especially the descriptive analysis in chapters 4-6, is well conducted. - The author accounts for her choices and discusses strengths and limitations of her approach - The author conducts a critical case study where preschools, which work actively with children's influence, are selected for the study. - She addresses quality criteria in a relevant way. - The preschool teachers are involved in the analysis process. - She presents and discusses her findings with other researchers. <i>It is the opinion of the reviewers that the concept of government is not well defined. On page 143ff she accounts for theoretical perspectives on government but on pages 161, 172 and 177, for instance, government is subscribed a different meaning.</i>
N.9 To what extent are the research design and methods employed able to rule out any other sources of error/bias which would lead to alternative explanations for the findings of the study?	A lot (please specify) <i>The analysis is very thorough and the methods are well described. This design of the study make the findings valid.</i>
N.10 Does the author address the generalisability of the study?	Yes, the study results are generalisable in a contextual or conceptual way

	<i>Yes, the study results are generalisable in a contextual or conceptual way</i>
N.11 In light of the above, do the reviewers differ from the authors over the findings or conclusions of the study?	Not applicable (no difference in conclusions) <i>Not applicable (no difference in conclusions)</i>
N.12 Have sufficient attempts been made to justify the conclusions drawn from the findings, so that the conclusions are trustworthy?	High trustworthiness <i>High trustworthiness</i>
N.13 Weight of evidence A: Taking account of all quality assessment issues, can the study findings be trusted in answering the study question(s)?	High trustworthiness <i>The research questions are answered, discussed and analysed in an interesting and sufficient way. Design and methods are relevant and used to explore and critically discuss children's influence in preschool.</i>
N.14 Weight of evidence B: Appropriateness of research design and analysis for addressing the question, or sub-questions, of this specific systematic review.	High <i>High</i>
N.15 Weight of evidence C: Relevance of particular focus of the study (including conceptual focus, context, sample and measures) for addressing the question, or sub-questions, of this specific systematic review.	High <i>High</i>
N.16 Weight of evidence D: Overall weight of evidence	High <i>The study is given a high weight of evidence. The strengths of the study are the transparency, relevant use of analytical concepts, the detailed descriptions of methods and a balanced discussion on children's influence in preschool. The analysis is well conducted as well. There are some limitations in that the author herself has worked in the same municipality as the preschools where the data collection took place and ethical issues could have been more explicitly discussed. But taking all into account, this is a well conducted study that opens up for reflections regarding why and how to work with the influence of children.</i>

Section A: Actors

A.1 Which actor(s)?	Children <i>Children</i> Personnel I <i>Preschool teachers</i>
----------------------------	---

Section B: Educational activities

B.1 Main educational feature(s)?	Basic values and or ethics <i>Basic values and or ethics</i>
---	---

Section C: Institution

C.1 Main institutional aspect(s)?	Inclusion/exclusion <i>Inclusion/exclusion</i>
--	---

Section D: The institution in Society

D.1 Main aspect(s)?	The position of the institution in society <i>The position of the institution in society</i>
----------------------------	---

Section E: Age

E.1 The age of the children studied?	1-6 Years <i>1-6 Years</i>
---	-------------------------------

7 Appendiks 2: Resuméer og indeksering af 63 undersøgelser omtalt i kapitel 4

*P 2777702

*B Aagre, W. (2011). "Hva slags innsikt om barnets språk formidles i foreldresamtaler?". I: Gjems, L. & Løkken, G. (red.): Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen. Oslo: Cappelen Damm. 176-201.

*A Abstract:

Undersøgelens formål:

Formålet med studiet er at undersøge, hvad pædagoger tænker og siger om tre-fire-årige børns sproghandlinger inden for rammen af en forældresamtale, og hvilke former for fagsprog om sprog pædagogerne gør brug af i talen om børnenes sproglige færdigheder. Sproghandlinger henviser til sprogets kommunikative og sociale sider og dækker over forskellige kontekster for børns sprog. Det kan for eksempel være legesituationer i dagtilbuddet, hvor børn veksler mellem at tale og lytte i en samtale.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, casestudie

Undersøgelsesdesignet:

Det empiriske materiale i undersøgelsen udgøres af transskriptioner af interviews, der blev gennemført med pædagoger før og efter forældresamtaler omhandlende otte børn. Interviewene omhandlede spørgsmål vedrørende samtalen som helhed og spørgsmål vedrørende sproglige temaer.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at der i forældresamtalerne bruges begrænset tid på at diskutere børnenes sproglige evner, eftersom gennemgang af rutinesituationer og andre temaer end sprog tager større plads. Det fremføres også, at pædagogerne sjældent udtaler sig i fagtermer om sprog, og at de har et ambivalent forhold til at tage et sådant vokabular i brug. Forfatteren konkluderer derfor, at de sprogligrelaterede fagbegreber bør tildeles en mere central placering i dagtilbuddets fagdiskurs samt fungere som grundlag for observationer af daglige sproghandlinger.

Opdragsgiver:

Norges forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

*E Indeksering:

Norge, børnehave, pædagog, forældre, forældresamarbejde, kommunikation, sproglig kompetence, kvalitativt studie, casestudie, dialog

***P 2772611**

***B** Alasuutari, M. & Markström, A-M. (2011). "The Making of the Ordinary Child in Pre-school". Scandinavian Journal of Educational Research, 55(5), 517-535.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med dette studie er at undersøge, hvordan pædagoger og forældre evaluerer børn, når de afholder forældresamtaler. Studiet undersøger, hvordan institutionel orden skaber "det almindelige barn", og hvordan pædagoger og forældre italesætter deres syn på og meninger om, hvordan børn er og bør være, når en institutionel orden skal oprettholdes.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt design, diskursanalyse

Undersøgelsesdesignet:

Studiet er baseret på 54 samtaler mellem pædagoger og finske og svenske forældre til i alt 62 børn. Alle samtaler er optaget på bånd af pædagogerne. Samtalerne mellem de svenske deltagere er indsamlet i otte dagtilbud i seks byer med 3.000 indbyggere i den mindste by og 160.000 indbyggere i den største. Samtalerne varer i gennemsnit en time, men varierer i længde fra 20 minutter til 1½ time. De 54 samtaler er transskriberet, og datamaterialet er analyseret ud fra en diskursanalytisk tilgang. Forfatterne tager udgangspunkt i en socialkonstruktivistisk tese om, at i interaktion mellem mennesker vil kulturelle og tilgængelige diskurser skabe og bestemme retning for handlinger, herunder kommunikation.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at den vigtigste forventning, der bliver stillet til børnene, er, at de bør være socialt kompetente. Denne forventning italesættes langt oftere end forventninger om uddannelse og læring. De institutionelle forventninger og krav, der stilles til børnene, varierer efter deres køn, og studiet viser, at når piger bryder med normerne, bliver det italesat i højere grad, end hvis en dreng gør det. Drengene, der bryder med normerne, tildeles først opmærksomhed, når deres adfærd opfattes som problematisk eller aggressiv.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Sverige, vuggestue, børnehave, pædagog, forældre, forældresamarbejde, evaluering, socialisering, institutionalisering, social kompetence, dialog

***P 2775516**

*B Andersen, C.E., Engen, T.O., Gitz-Johansen, T., Kristoffersen, C.S., Obel, L.S., Sand, S. & Zachrisen, B. (2011). "Den flerkulturelle barnehagen i rurale områder. Nasjonal surveyundersøkelse om minoritetsspråklige barn i barnehager utenfor de store byene". Elverum: Høgskolen i Hedmark.

Andersen, C.E. & Sand, S. (2011). "The Multicultural Kindergarten in rural areas in Norway - a good place for learning and participation for all children?". *Journal of Teacher Education and Teachers' Work*, 2(1), 28-40.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge, hvad der karakteriserer multikulturelle dagtilbud på landet.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, tværsnitsstudie, viewsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Det empiriske materiale i undersøgelsen udgøres af spørgeskemaer, der blev udfyldt af 813 ledere i dagtilbud. Spørgeskemaerne omhandler spørgsmål vedrørende ledelsernes måder at arbejde med børn og familier med anden sproglig og kulturel baggrund end norsk i deres institutioner. Statistikprogrammet SPSS blev brugt til at analysere materialet.

Forskningsresultatet:

Resultaterne viser, at de fleste dagtilbud i undersøgelsen ikke rummer og stimulerer den kulturelle og sproglige mangfoldighed i overensstemmelse med hensigterne i den nationale rammeplan. Endvidere viser resultaterne, at få af de professionelle i dagtilbuddene har de relevante formelle kvalifikationer, såsom kvalifikationer vedrørende sprog, kultur og religiøse forskelligheder. Sådanne kvalifikationer ville styrke arbejdet i multikulturelle rammer.

Opdragsgiver:

Norges forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, pædagog, leder, etnicitet, forældresamarbejde, kvantitativt studie, tværsnitsstudie, views studie

*P 2772252

*B Andersen J., Gundelach S. & Kofod K.K. (2001). "Evaluering af områdeledelse i Rudersdal Kommune". København: UdviklingsForum og Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

*A Abstract:

Undersøgelsens formål:

Formålet med undersøgelsen er at evaluere implementeringen af områdeledelse for dagtilbuddene i Rudersdal Kommune og på baggrund heraf give anbefalinger til fremtidige tiltag på området.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, kvantitativt studie, dokumentstudie

Undersøgelsesdesignet:

Undersøgelsens dataindsamlingsmetoder bestod af i alt 18 interviews, hvor 66 pædagoger, ledere og medlemmer af forældrebestyrelser blev interviewet enten enkeltvis eller i gruppeinterviews, samt en efterfølgende spørgeskemaundersøgelse. Interviewene blev foretaget for at få en forståelse af, *hvorfor* de gennemførte organisatoriske ændringer har fået de konsekvenser, de har fået, og *hvordan* disse ændringer er slået igennem i dagtilbuddene. Derudover blev en spørgeskemaundersøgelse sendt ud til områdeinstitutioner i Rudersdal Kommune. Undersøgelsen er repræsentativ for daglige ledere og pædagoger i kommunen. Spørgeskemaundersøgelsen er anvendt med henblik på at afdække, *hvad* der skete i forbindelse med indførelsen af områdeledelse. Endeligt blev en dokumentanalyse foretaget, hvor en række dokumenter, primært udarbejdet af Rudersdal Kommune, blev analyseret. Dokumenterne er relevante for forståelsen af områdeledelse i kommunen.

Forskningsresultatet:

Resultaterne af evalueringen præsenterer, om og i hvilket omfang Rudersdal Kommune har nået de mål og opfyldt de succeskriterier, som kommunen havde opstillet for indførelse af områdeledelse. Der bliver desuden redegjort for den måde, dagtilbudsområdet er organiseret på i kommunen. Der gives et kort rids af det historiske forløb fra før kommunesammenlægningen mellem Søllerød og Birkerød Kommuner og op til i dag. Rapporten konkluderer, at strukturen med områdeledelse overordnet set fungerer hensigtsmæssigt i forhold til udvikling af dagtilbuddene. Rapporten viser blandt andet, at der er stort fokus på den pædagogiske kvalitet, og at ambitionsniveauet er højt. Forfatterne anbefaler, at der fortsat skal være fokus på den pædagogfaglige udvikling og på kerneydelsen og udviklingen af denne.

Opdragsgiver:

Rudersdal Kommune

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Danmark, børnehave, barn, kommunalt ansat, leder, ledelse, organisation, policy, pædagog, pædagogmedhjælper, dokumentstudie, kvalitativt studie, kvantitativt studie

***P 2772489**

*B Andersson, K. (2011). "Lärare för förändring - att synliggöra och utmana föreställningar om naturvetenskap och genus". Norrköping: Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med afhandlingen er at visualisere, tydeliggøre og udfordre pædagogers og læreres opfattelser af naturvidenskab og køn samt at analysere og beskrive, på hvilke måder aktionsforskning kan bidrage til at øge opmærksomheden omkring køn i dagtilbud og skole. Forfatteren henviser til, at tidligere forskning viser, at pædagogers og læreres forestillinger eller fordomme i forhold til køn har betydning for, hvordan børn forholder sig til naturvidenskabelige emner.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie, længdesnitsstudie, aktionsforskning

Undersøgelsesdesignet:

To metodiske tilgange er benyttet i denne afhandling. Dels har forfatteren arbejdet sammen med en gruppe af pædagoger og lærere fra børnehaveklasse til 6. klasse i et longitudinelt aktionsforskningsprojekt. Gruppen bestod af tre pædagoger, en fritidspædagog og en matematik- og naturfagslærer. Projektet løb fra 2007 til 2009 og indebar, at gruppen mødtes én gang hver måned til et 2-timers seminar. I alt 19 seminarer blev afholdt, og disse blev alle optaget på bånd og efterfølgende transskriberet. Den anden metodiske tilgang bestod i, at forfatteren bad 14 erfarne pædagoger og lærere, der deltog i et uddannelsesforløb, om at skrive deres refleksioner ned omkring bestemte situationer fra hverdagen. Derefter læste de tekster, der diskuterer kønsteoretiske koncepter, og efterfølgende blev de bedt om at analysere situationerne igen.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at det er nødvendigt at problematisere den måde, naturvidenskab og køn er forbundet på. Forfatteren konkluderer, at det er afgørende at udfordre eksisterende forestillinger om køn, og at udfordringerne resulterer i en verbalisering og tydeliggørelse af disse forestillinger. Ved at tage afsæt i feministisk videnskabskritik og pædagogik kan en alternativ tilgang til læring og undervisning i naturvidenskab blive mulig. For pædagoger, der ikke har en naturvidenskabelig baggrund, men som gennemfører aktiviteter i naturvidenskab, bliver de didaktiske og pædagogiske kompetencer, de besidder i forvejen, et udgangspunkt for at udvikle deres didaktiske evner inden for naturvidenskab.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Sverige, efteruddannelse, kompetence, køn, naturfag, pædagog, børnehaveklasse, aktionsforskning, etnografisk studie, kvalitativt studie, længdesnitsstudie

***P 2772254**

*B Andresen, B.B. (2011). "Disponibel model til analyse og problemløsning - en undersøgelse i pædagogiske dagtilbud". Paideia, 01, 44-55.

A Abstract:*Undersøgelsens formål:**

Formålet med studiet er at undersøge, hvilken effekt et kompetenceløft, der klæder pædagoger på til at analysere, forstå og håndtere pædagogiske udfordringer i hverdagen, har. Studiet beskriver effekten af en indsats, hvor LP-modellen (model for læringsmiljø og pædagogisk analyse) er implementeret som pædagogisk redskab i dagtilbud.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, aktionsforskning

Undersøgelsesdesignet:

Der er indsamlet data i 12 kommuner gennem fokusgruppeinterviews. I alt 55 kommunale konsulenter og ledere fra 43 dagtilbud blev interviewet. Deltagerne var i gang med at tilegne sig systematikken i LP-modellen gennem et e-læringskursus og pædagogiske arrangementer, da de blev interviewet. Den teoretiske ramme i undersøgelsen er kultursociologisk teori, og materialet blev analyseret og kodet ud fra grounded theory, hvor temaer i materialet blev identificeret og samlet.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at kombinationen af efter- og videreuddannelse og udviklingsprojekter bidrager til at udvikle de ansattes forudsætninger for at bruge en analyse- og problemløsningsmodel som LP i pædagogiske institutioner. Gennem projektet tilegnede deltagerne sig en mental model, der er anvendelig i det daglige liv, hvor den bidrager til at styrke kommunikationen om problematiske situationer. Studiets resultater præsenteres gennem fire kategorier, som er resultatet af den proces, deltagerne har været igennem. De fire kategorier er 1) italesat praksis, 2) informeret praksis, 3) analytisk praksis og 4) koordineret praksis.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

*E Indeksering:

Danmark, pædagoger, leder, kommunalt ansat, aktørperspektiv, kompetence, samarbejde, børnehave, vuggestue, aktionsforskning, kvalitativt studie

*P 2771829

*B Aukrust, V.B. & Rydland, V. (2011). "Preschool classroom conversations as long-term resources for second language and literacy acquisition". *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 198-207.

*A Abstract:

Undersøgelsens formål:

Studiets formål er at undersøge, hvorvidt kvaliteten af den tale, norske børn med tyrkisk som modersmål møder i dagtilbuddet, kan forudsige børnenes tale- og skriveevner i norsk i 1. klasse. Det er forfatterens hypotese, at børn, der i dagtilbuddet oplever pædagogernes tale som rig og varieret, vil have et mere udviklet ordforråd og bedre lytteevner i 1. klasse. Mængden af tale, antallet af ordtyper og kompleksiteten i den forklarende tale i forskellige dagtilbud undersøges og relateres til børnenes tale- og skriveevner i 1. klasse.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, kohortestudie

Undersøgelsesdesignet:

Datamaterialet består dels af transskriptioner af videooptagelser fra 'gruppens time' i 20 forskellige børnehaveklasser, dels af testresultater af 25 tosprogede børns tale- og skriveevner. Disse data bruges til at undersøge relationerne mellem den tale, der var i dagtilbuddet, og børnenes tale- og skriveevner i 1. klasse.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at variationen og kompleksiteten af talen i dagtilbuddet for de 25 børn kunne forudsige børnenes ordforråd og evner til at definere ord i 1. klasse. Tosprogede børn, der gik i dagtilbud karakteriseret ved et rigt og varieret sprogbrug, var mere tilbøjelige til at have udviklet deres sproglige evner i 1. klasse end børn fra dagtilbud med et mindre rigt og varieret sprogbrug. Sproglige evner henviser blandt andet til ordforråd og evne til at definere ord. Derimod finder forfatterne ikke nogen sammenhæng mellem tale i dagtilbuddet vedrørende ordlyde og lyd-/bogstavs-forbindelser på den ene side og børnenes skriveevner i 1. klasse på den anden side.

Opdragsgiver:

Norges Forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

*E Indeksering:

Norge, børnehave, kvantitativt studie, kohortestudie, tosprogede, sproglig kompetence, overgang til skole, effekt, etnicitet, skrivning, kommunikation

*P 2772260

*B Bauchmüller, R., Gørtz, M. & Rasmussen, A.W. (2011). "Long-Run Benefits from Universal High-Quality Pre-Schooling". København: AKF, Danish Institute of Governmental Research.

*A Abstract:

Undersøgelsens formål:

Formålet med undersøgelsen er at fastslå den kausale effekt, som kvaliteten af dagtilbud har på børns kognitive og sproglige udvikling ved afslutningen af folkeskolen. Fem strukturelle forudsætninger for kvalitet i dagtilbud genereres og sammenholdes med eksamensresultater ved folkeskolens afsluttende prøve i skriftlig dansk i 9. klasse. Disse strukturelle forudsætninger er: 1) personale-til-børn-raten (antal pædagoger og -medhjælpere pr. barn), 2) andelen af mandlige pædagoger og -medhjælpere i dagtilbuddet, 3) andelen af uddannede pædagoger i dagtilbuddet, 4) andelen af personale med anden etnisk baggrund end dansk og 5) stabiliteten af personalestaben i dagtilbudene.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, længdesnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Analysen bygger på et datasæt baseret på administrative registre fra Danmarks Statistik med informationer om dagtilbud i 95 % af de danske kommuner samt informationer om elevernes afgangsprøver. I undersøgelsen benyttes to statistiske metoder, mindste kvadraters metode og instrumentvariable-estimation, til at måle, hvilke effekter kvalitet i dagtilbud har på eksamensresultater.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at et større antal pædagogisk ansatte pr. barn, en større andel af mandlige ansatte, en større andel af personale med pædagogisk uddannelse samt en større andel af personale med anden etnisk baggrund end dansk er forbundet med signifikant - om end moderat - bedre eksamensresultater for børn i 9. klasse. Ydermere finder forfatterne, at drenge har mere gavn af dagtilbud, der scorer højt på de fem kvalitetsindikatorer, end piger, mens effekterne er relativt mindre for børn fra familier med lav indkomst. Endvidere har børn med anden etnisk baggrund udbytte af en mindre personaleomsætning.

Opdragsgiver:

AKF, Danish Institute of Governmental Research.

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Danmark, børnehave, barn, effekt, etnicitet, kvalitet, kvantitativt studie, længdesnitsstudie

***P 2777706**

*B Bekkhus, M., Rutter, M., Maughan, B. & Borge, A.I.H. (2011). "The effects of group daycare in the context of paid maternal leave and high-quality provision". *European Journal of Developmental Psychology*, 8(6), 681-696.

A Abstract:*Undersøgelsens formål:**

Undersøgelsen har tre formål. Et formål var at undersøge, i hvilket omfang brugen af dagtilbud i Norge for 18 måneder gamle børn var en funktion af en social selektionsproces. Det andet formål var at bestemme virkningerne af dagtilbud for 18 måneder gamle børn på barnets fysiske aggressions- og angstniveau, når de blev 36 måneder gamle. Det tredje formål bestod i at vurdere effekten af familiære risikofaktorer på barnets fysiske aggressions- og angstniveau i 36-månedersalderen samt at afgøre, om typen af børnepassning målt i 18-månedersalderen er i stand til at moderere denne sammenhæng. Familiarisiko er et indeks af faktorer i familien, såsom konflikter mellem forældre, uddannelsesniveau eller angst og depression hos moderen, der formodes at øge risikoen for angst og aggression hos barnet.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, længdesnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Datamaterialet består af individdata om børn af mødre rekrutteret til at deltage i en landsdækkende longitudinel spørgeskemaundersøgelse i deres 17. graviditetsuge i perioden 1999-2006, hentet fra det norske studie MoBa (Mor-barn-undersøgelsen). Udvalget består af børn, hvis mødre har deltaget i dataindsamlinger i 17. graviditetsuge, 30. graviditetsuge og 6, 18 og 36 måneder efter fødslen. Det drejer sig om 7.010 børn, der, da de var 18 måneder gamle, blev oplyst til at gå i dagtilbud, samt 9.855 børn, der, da de var 18 måneder gamle, blev oplyst til at blive passet i hjemmet - i alt 16.865 børn. Familiernes karakteristika (for eksempel familiens indkomst og moderens uddannelse) er anvendt som indikatorer for anvendelse af dagtilbud i 18-månedersalderen. De pågældende spørgeskemadata blev koblet med øvrige registerdata og herefter analyseret ved hjælp af regressionsanalyser.

Forskningsresultatet:

Artiklen rapporterer om fem væsentlige fund: 1) 84 % af alle 12 måneder gamle børn blev passet i hjemmet, og der var ingen social selektion i forhold til valg af børnepasning for børn i denne alder. 2) Der kunne iagttages en stærk social selektion, da børnene var 18 måneder gamle, hvor der var en positiv og statistisk signifikant sammenhæng mellem mødrenes uddannelsesniveau og deres brug af dagtilbud. Samme signifikante sammenhæng gør sig gældende med hensyn til familieindkomst: Jo højere familieindkomst, jo oftere gjordes brug af dagtilbud til børnene. 3) 18 måneder gamle børns brug af dagtilbud havde en meget svag, men dog statistisk signifikant, positiv effekt på barnets fysiske aggressions- og angstniveau målt i 36-månedersalderen. 4) Der fandtes en moderat effekt af det samlede mål for familierisikofaktorer på barnets fysiske aggressionsniveau målt i 36-månedersalderen samt en beskedent positiv effekt heraf på barnets angstniveau målt i 36-månedersalderen. 5) Der var ingen modererende effekt af vuggestue eller dagpleje i 18-månedersalderen på sammenhængen mellem det samlede mål for familierisikofaktorer og barnets fysiske aggressionsniveau målt i 36-månedersalderen.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, vuggestue, barn, forældre, effekt, social arv, social udsathed, kvantitativt studie, længdesnitsstudie, kvalitet

***P 2772899**

*B Berg-Nielsen, T.S., Solheim, E., Belsky, J. & Wichstrøm, L. (2011). "Preschoolers' psychosocial problems: In the eyes of the beholder? Adding teacher characteristics as determinants of discrepant parent-teacher reports". *Child Psychiatry Hum Dev*, 43, 393-413.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Studiet har primært til formål at undersøge faktorer, der spiller ind på forældres og pædagogers (u)enighed om børns psykiske problemer. Ligeledes undersøges det, hvilke børn pædagoger og forældre primært er uenige om: om det er børn, der opfattes som urolige, eller børn, der synes at være veltilpassede.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kohortestudie, kvantitativt studie

Undersøgelsesdesignet:

Studiet er et kohortestudie af 732 fireårige børn i Trondheim, hvor data er indsamlet med det formål at sammenligne forældres og pædagogers opfattelser af børnene og for at indfange forskellige faktorer ved forældre og pædagoger. Materialet er indsamlet i forbindelse med børnenes besøg på børneklinikker sammen med deres forældre og indsamlet gennem psykiatriske interviews vedrørende børnenes mentale tilstand, observationer af barnet og kliniske test. Ligeledes udfyldte forældrene spørgeskemaer om barnet, ligesom forældrenes stressniveau og psykopatologi blev vurderet, og pædagogerne udfyldte et spørgeskema om barnet, hvor de også angav deres uddannelse, erfaring og relation til barnet.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at forældrene i højere grad end pædagogerne ser problemer i børnenes adfærd. Især hvad angår indadreagerende adfærd anså forældrene i højere grad barnets adfærd som problematisk. I de tilfælde, hvor pædagogerne vurderede, at et barn havde psykiske problemer, kunne der ses en sammenhæng mellem pædagogens forhold til barnet, der i disse tilfælde ofte var præget af konflikt. Sammenlignet med forældrenes vurderinger blev pigers adfærd af pædagogerne vurderet som meget mindre problematisk end drengenes adfærd.

Opdragsgiver:

Norges forskningsråd, Helse Midt-Norge & Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, barn, forældre, pædagog, afvigelse, diagnose, kategorisering, kohortestudie, kvantitativt studie, social kompetence, køn

***P 2772496**

*B Bjervås, L. (2011). "Samtal om barn och pedagogisk dokumentation som bedömningspraktik i förskolan". Göteborg: Göteborgs universitet.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge, hvordan pædagoger under planlægningsamtaler taler om og bedømmer børn i dagtilbud med udgangspunkt i deres pædagogiske dokumentationer. Videre undersøges, hvordan pædagogerne opfatter pædagogisk dokumentation.

Kontekst:

Sverige:

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, diskursanalyse

Undersøgelsesdesignet:

Forfatteren var til stede ved i alt 26 planlægningssamtaler a 1-1½ times varighed. Samtalerne fandt sted i dagtilbud inspireret af Reggio Emilia-pædagogikken, og pædagogerne havde alle erfaringer med pædagogisk dokumentation. Samtalerne blev optaget på bånd, transskriberet og analyseret med udgangspunkt i redskaber fra Faircloughs kritiske diskursanalyse.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at pædagogernes samtaler om børnene i dagtilbuddet er mangefacetterede. Forskellige diskurser sameksisterer i pædagogernes ytringer om børnene. Pædagogerne taler både ud fra en forståelse af børn som havende en identitet i sig selv og om børn som nogen, der indtager de subjektpositioner, omgivelserne tilbyder. Selvom der skiftes mellem de to forståelser, er det fælles, at alle pædagogerne taler om børnene som kompetente. I pædagogernes samtaler om børnene diskuterer de hovedsageligt børnenes kompetencer. Studiet viser også, at pædagogerne problematiserer, at dokumentationsøjeblikket er et moment, hvor de risikerer at forstyrre børnenes processer. Overordnet udtrykker pædagogerne, at brugen af pædagogisk dokumentation i dagtilbuddet indebærer flere fordele end ulemper.

Opdragsgiver:

Linnéuniversitetet

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, børnehave, pædagog, barn, dokumentation, Reggio Emilia, kvalitativt studie, diskursanalyse, social kompetence, dialog

***P 2771843**

*B Bjørgen, K. (2011). "Women's education levels and its impact on their attitudes towards children's health development". *Early Child Development and care*, 181(1), 73-87.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge sammenhængen mellem mødre og kvindelige pædagogers uddannelsesniveau og deres holdninger til og opfattelse af sundhed blandt børn i dagtilbud samt deres holdninger til børns sundhedsmæssige udvikling.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, views study

Undersøgelsesdesignet:

I alt deltog 310 kvinder fordelt på 196 mødre og 114 pædagoger og pædagogmedhjælpere fra 12 dagtilbud i en spørgeskemaundersøgelse. Spørgeskemaet indeholdt 19 kategori-

er med spørgsmål, der blandt andet omhandlede mad, måltider, ernæring, fysisk aktivitet og børns inddragelse og deltagelse. Besvarelserne blev analyseret i SPSS.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at højtuddannede mødre i højere grad lægger vægt på forskellige aspekter af en positiv udvikling i børns sundhedsmæssige udvikling end mødre med et lavere uddannelsesniveau. De ansatte i dagtilbuddene havde i højere grad end mødrene en fælles forståelse af, hvilke faktorer der fremmer en positiv sundhed for børn. Højtuddannede mødre fremhæver i højere grad end lavt uddannede mødre faktorer som udendørs leg, frisk luft og en sukkerpolitik som værende vigtige for at udvikle positiv sundhed hos børn, ligesom de også i højere grad værdsætter børns deltagelse i madlavning og fremhæver samarbejdet mellem dagtilbud og forældre som sundhedsfremmende.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, pædagog, forældre, kvantitativt studie, views study, sundhed, arbejdsmarked

***P 2772269**

*B Boldemann, C., Dal, H., Mårtensson, F., Cosco, N., Moore, R., Bieber, B., Blennow, M., Pagels, P., Raustorp, A., Wester, U. & Söderström, M. (2011). "Preschool outdoor play environment may combine promotion of children's physical activity and sun protection. Further evidence from Southern Sweden and North Carolina". *Science & Sports*, 26, 72-82.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med undersøgelsen er at studere den indvirkning, dagtilbuds udendørsmiljø har på børnenes fysiske aktivitetsniveau, og i hvor høj grad udendørsmiljøet udsætter børnene for solstråling.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, tværsnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Ni dagtilbud i Malmö blev udvalgt til undersøgelsen. Dagtilbuddenes udemiljø blev kategoriseret efter størrelse, terræn og vegetation for at vurdere legepotentialet i dagtilbuddene. 169 børn blev udstyret med skridtmålere for at måle børnenes fysiske aktivi-

tetsniveau og dosimetre, som er anordninger, der anvendes til at måle en persons eksponering for stråling.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at vegetation, det vil sige træer og buske, integreret i dagtilbuddenes udemiljø medfører både fysisk aktivitet og solbeskyttelse hos børnene, og således er fysisk aktivitet og solbeskyttelse ikke uforenelige. Studiet indikerer således, at børnenes brug af udemiljøer fører til solbeskyttelse gennem børnenes egne valg af legesteder, såfremt udemiljøet er karakteriseret af vegetation, der giver børnene flere valgmuligheder.

Opdragsgiver:

Forskningsrådet for miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, børnehave, barn, fysisk miljø, sundhed, udendørsaktivitet, kvantitativt studie, tværsnitsstudie

***P 2775070**

*B Bøje, J.D. & Nielsen, S.B. (2011). "Til-pasning? At være nyuddannet pædagog og professionsbachelor i 0-6 års institutioner". Roskilde: Roskilde Universitet: Center for Velfærd, Profession og Hverdagsliv.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er todelt. Forfatterne vil undersøge, hvordan nyuddannede pædagoger orienterer sig og skaber strategier i arbejdet som pædagog. Desuden ønsker de at undersøge, hvordan disse orienteringer og strategier bliver del af en udvikling, fastholdelse og reproduktion af det pædagogiske arbejde. Studiet beskriver pædagogernes opfattelser og holdninger til overgangen fra at være studerende til at være professionel.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

I alt deltog 12 nyuddannede pædagoger fra dagtilbud og fritidshjem i projektet. Fire af pædagogerne var ansat i dagtilbud. Pædagogerne blev interviewet enkeltvis eller i fokusgrupper om oplevelsen af deres nuværende arbejdssted og overgangen fra studie til arbejdsliv. Forfatterne foretog en dybdeanalyse, hvor én pædagogs overgang blev analyseret meget grundigt gennem interview og observationer.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at mange studerende bruger uddannelsen som et springbræt til videre karriere, og forfatteren konstaterer på baggrund af nationale arbejdsmarkedsanalyser, at der er for få mænd i branchen. Dybdeanalysen viser, at den ene nyuddannede pædagog bevæger sig mellem nærhed og distance i sit arbejde. Hun har en klar opfattelse af, hvilke kompetencer og tilgange hun ønsker at have som pædagog, og hun formår at se disse kvaliteter i sine kollegaer. Resultaterne viser, at de nyuddannede pædagoger retter kritik mod uddannelsen og uddannelsessystemet. Mange oplever, at det er alt for let at komme gennem uddannelsen, selvom mange af deres medstuderende mangler motivation og interesse. De studerende mener, at enkelte tidligere studiekammerater ikke er egnede til at varetage en stilling som pædagog. Desuden mener deltagerne, at de gennem deres studieforløb ikke har fået den nødvendige feedback fra deres lærere og vejledere. Endvidere har de et behov for at markere forskellen mellem pædagoger og pædagogmedhjælpere. Deltagerne føler, at arbejdet som pædagog er nedgraderet, og begrundet det med, at de oplever, at mange kun ser dem som "børnepassere".

Opdragsgiver:

BUPL's forskningsfond

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Danmark, pædagog, vuggestue, børnehave, professionalisering, kvalitativt studie, etnografisk studie, kompetence

***P 2772900**

*B Børhaug, K. (2011). "Barnehageorganisasjonen - autonomi eller standardisering?". Tidsskriftet FoU i praksis, 5(2), 49-66.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Det overordnede mål med artiklen er at undersøge, i hvilket omfang de norske dagtilbud er formaliserede og rutineprægede som organisationer. Det undersøges, i hvilket omfang dagtilbud har disse organisatoriske karakteristika. Det er en almindelig opfattelse, at de norske dagtilbud er kendetegnet ved et lavt niveau af rutiner og formalisering. Denne organisationsform ses som funderet i værdier som omsorg, fleksibilitet, professionalisme og deltagelse. Formelle rutiner ses i studiet som nedskrevne og ovenfra autoriserede regler, som gælder for alle personer i organisationen.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

10 ledere, 20 pædagoger og 20 pædagogmedhjælpere fra 10 forskellige dagtilbud deltog i undersøgelsen. De udfyldte et spørgeskema og deltog i semistrukturerede interviews. Deltagerne svarede på spørgsmål om opgaver og aktiviteter i dagtilbuddet og om, hvordan de samarbejder og planlægger indholdet i dagtilbuddet. Opfølgende spørgsmål blev stillet i forhold til de opgaver, der var faste og nedskrevet som rutiner.

Forskningsresultatet:

Forfatteren finder, at dagtilbud er meget rutineprægede, og at rutinerne i vid udstrækning er formaliseret. Dette gælder både administrative opgaver og personaleforvaltning samt pædagogiske opgaver som arbejdet med børn med særlige behov, forældresamarbejde og pædagogiske aktiviteter. Deltagerne i interviewene giver udtryk for, at de sætter pris på rutinerne, og at de ser regler og rutiner som noget positivt. Forfatteren konkluderer, at en omfattende rutinepræget hverdag fører til en lav grad af autonomi for dem, der arbejder i dagtilbuddet. De har ikke den samme frihed, som de ønsker at have.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, pædagog, leder, pædagogmedhjælper, organisering, hverdagsliv, kvalitativt studie, etnografisk studie

***P 2777708**

*B Cameron, D.L. & Tveit, A.D. (2011). "The Policy for Implementation Challenges of Individual Plans for Preschool Children with Disabilities". International Journal of Parents in Education, (5)1, 12-23.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Artiklen er del af et projekt, der fokuserer på samarbejdsgrupper til børn med særlige behov, der går i dagtilbud. Målet er at skabe viden om, hvordan dagtilbud kan bidrage til at udvikle positive samarbejdsformer mellem de offentlige sundheds- og velfærdssystemer og barnets hjem. Artiklen undersøger formålet med og brugen af en 5-årig piges individuelle plan i dagtilbuddet.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, casestudie

Undersøgelsesdesignet:

Studiet er et casestudie, hvor fem deltagere, der fungerer som en 5-årig piges team i udarbejdelsen af hendes individuelle plan, bliver interviewet og observeret. Gruppen af

deltagere udgøres af en pædagog, en specialpædagog, en sundhedsplejerske og pigens forældre.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at samarbejdet i teamet knyttet til den individuelle plan ikke fungerer optimalt. Tre hovedemner bliver fremskrevet i analysen, og disse er (a) betydningen af den individuelle plan, (b) en klar politik og (c) ansvarsfraskrivelse/-forflyttelse. Deltagerne i undersøgelsen giver udtryk for, at de ikke ser den individuelle plan som særlig nyttig, idet den ikke bliver brugt i vid udstrækning og heller ikke bliver opdateret. Dog mener de fleste deltagere, at de møder, der afholdes hver sjette måned, er umagen værd. Hvis og når der blev gjort fremskridt, var det som et resultat af disse møder. Forfatterne konkluderer, at der ligger en konflikt i samarbejdsgruppen, som resulterer i en uvilje mod at engagere sig og tage et fagligt ansvar. Dette betyder en stagnation i samarbejdet, og at den individuelle plan ikke har stor betydning for deltagerne, ligesom den kun i mindre grad sikrer, at barnet modtager den tilpassede støtte, som er meningen med planen.

Studiet viser flere eksempler på, hvordan en tilpasning til politikken omkring den individuelle plan italesættes af teamdeltagerne. Eksempelvis følges de lovbestemte retningslinjer ikke nødvendigvis, ligesom teamdeltagerne kan tilpasse politikken til deres individuelle og faglige behov. Pigens mor fortæller også, at når forfatterne i projektet deltog i et møde, dukkede kommunens ansvarsperson op, modsat normal praksis. Dette viser, at selve forskningsprojektet har påvirket samarbejdet i gruppen. Derudover viser studiet, at deltagerne ofte forsøgte at forskyde ansvaret ved for eksempel at fremhæve opgaver, andre i teamet havde ansvar for, fremfor egne opgaver. Desuden blev flere opgaver udsat til et senere tidspunkt, da de blev italesat som mindre vigtige.

Opdragsgiver:

Norges forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, forældresamarbejde, inklusion, ligestilling, policy, samarbejde, udviklingshæmning, børnehave, barn, forældre, pædagog, kommunalt ansat, kvalitativt studie, case-studie

***P 2775081**

*B Coninck-Smith, N.d. & Bygholm, J. (2011). "Barndom og arkitektur - Rum til danske børn i 300 år". Århus: Forlaget Klim.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med bogen er at undersøge de rumlige aspekter af barndommens historie. Ved at afdække hverdagens rum og deres betydning vil forfatteren belyse skiftende tiders

forestillinger om den gode barndom samt om de samfundsmæssige forventninger, normer og værdier, der ligger i rummene.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, dokumentstudie

Undersøgelsesdesignet:

Arkitekttegninger, artikler, betænkninger og andre dokumenter udgør sammen med billeder taget af fotograf Bygholm det analyserede materiale. I bogen indgår i alt over 260 eksempler, der beskrives for at illustrere tendenser i synet på barnet.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at rum til børn er et resultat af sociale, æstetiske og kulturelle processer, og at de forskellige holdninger til børn, deres udvikling og fysiske rammer kommer til udtryk i disse rum. Den historiske udvikling af barnesynet afdækkes, og det fremgår, hvordan synet på barnet ændrede sig fra et fokus på hygiejne i starten af det 20. århundrede til et fokus på rum bygget i barnets skala efter 2. verdenskrig. I de sidste 20 år bygges bygningerne stadig i barnets skala, og de har samtidig til hensigt at understøtte det enkelte barns udvikling, uanset om det gælder læring, omsorg eller leg. Der bygges rum til kompetente børn ved at bygge rum, der understøtter børns udvikling og læring. Dette gøres ved at bygge fleksible og funktionsopdelte institutioner, hvor børnene har plads til at indrette sig, hver for sig eller alene.

Opdragsgiver:

11 forskellige fonde samt Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Danmark, barn, børnehave, barndomssyn, fysisk miljø, historie, dokumentstudie, kvalitativt studie

***P 2775083**

*B Danmarks Evalueringsinstitut (2011). "Kvalitetsarbejde i dagplejen". København: Danmarks Evalueringsinstitut.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Evalueringsens formål er at undersøge og vurdere kommunernes arbejde med at kvalitetsudvikle og kvalitetssikre dagplejen, herunder at afdække udfordringer og muligheder forbundet med arbejdet. Ved kvalitetssikring forstås de aktiviteter, som den kommunale forvaltning, herunder dagplejepædagogerne, gennemfører for at sikre, at praksis i dag-

plejen er i overensstemmelse med lovgivningen på dagtilbudsområdet og med det serviceniveau, kommunalbestyrelsen har besluttet er gældende i kommunen.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, kvantitativt studie, casestudie

Undersøgelsesdesignet:

Undersøgelsen består af en spørgeskemaundersøgelse, besvaret af 77 af landets kommuner, omhandlende dagplejen og kvalitetssikring. Spørgeskemaundersøgelsen bruges til at analysere, hvilke kommunale rammer der er for kvalitetsarbejdet i dagplejen. Fire af kommunerne blev udvalgt, og forskellige aktører i dagplejen blev interviewet i de fire kommuner med henblik på at analysere tilsynsarbejdet og arbejdet med de pædagogiske læreplaner i dagplejen.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen peger på tre centrale temaer i kommunernes fremadrettede arbejde med kvalitetssikring og -udvikling af dagplejen. Det første tema handler om dagplejepædagogernes forskellige roller i forbindelse med tilsyn i dagplejen, hvor rapporten viser, at pædagogerne har tre forskellige roller, de indtager over for dagplejerne: rollen som faglig sparringspartner, rollen som kontrollant og rollen som stedfortrædende leder. Det andet tema handler om dagplejernes pædagogiske kompetencer set i lyset af dagtilbudslovens krav til indholdet af dagtilbuddene, og det tredje tema omhandler arbejdet med og evalueringen af pædagogiske læreplaner i dagplejen. Undersøgelsen viser, at der fra kommune til kommune er relativt stor forskel på retningslinjerne for, hvor ofte dagplejepædagogerne skal føre tilsyn med dagplejehjemmene. På samme vis ses fra kommune til kommune forskelle vedrørende, hvor ofte der gennemføres tilsynsbesøg i legestuegrupperne.

Opdragsgiver:

Danmarks Evalueringsinstitut

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Danmark, dagpleje, dagplejer, kommunalt ansat, kvantitativt studie, kvalitativt studie, casestudie, kvalitet

***P 2772631**

*B Engdahl, I. (2011). "Toddlers as social actors in the Swedish preschool". Stockholm: Stockholms universitet.

Engdahl, I. (2011). "Toddler interaction during play in the Swedish preschool". Early Child Development and Care, 181(10), 1421-1439.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Det overordnede mål med afhandlingen er at udforske interaktion, kommunikation og venskaber i unge børns selvinitierede leg. Mere specifikt er målet i den publicerede artikel, som er en af tre artikler, afhandlingen bygger på, at undersøge, hvordan etårige børn kommunikerer med hinanden i selvinitierede lege.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

To morgener om ugen i fem uger blev 17-24 måneder gamle børns indbyrdes leg optaget på video af forfatteren med et håndholdt kamera. I alt blev der optaget cirka otte timers video, der senere blev løst transskriberet for at give et overblik over, hvad der foregik. De sekvenser, der af forfatteren blev anset som særligt interessante, med meget interaktion og kommunikation, blev transskriberet detaljeret. I alt identificerede forfatteren 128 situationer, og disse blev ordnet i temaer, der illustrerer de forskellige måder, børnene kommunikerer med hinanden på.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen illustrerer forskellige verbale og nonverbale kommunikationsformer, 17-24 måneder gamle børn kan gøre brug af, når de leger med hinanden. Disse kommunikationsformer er både verbale og nonverbale med en overvægt af nonverbal kommunikation. Forfatteren finder, at leg med jævnaldrende giver rige muligheder for 17-24 måneder gamle børn til at udvikle deres kommunikative evner, og konkluderer, at uddannelsen af pædagoger bør fokusere på 17-24 måneder gamle børns samspilskompetencer og vigtigheden af leg. Undersøgelsen viser også, hvordan 17-24 måneder gamle børn opbygger venskaber. I skabelsen af venskaber anvender småbørnene ikkeverbale handlinger som omsorg, gensidig opmærksomhed, delte smil, koordinerede bevægelser og andre former for synkroniseret handling.

Opdragsgiver:

Stockholm universitet

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksring:**

Sverige, vuggestue, barn, hverdagsliv, kommunikation, leg, social kompetence, kvalitativt studie, etnografisk studie, interaktion, interpersonel relation

***P 2777688**

*B Fredriksen, B.C. (2011). "Negotiating Grasp: Embodied Experience with Three-dimensional Materials and the Negotiations of Meaning in Early Childhood Education". Oslo: Oslo School of Architecture and Design.

A Abstract:*Undersøgelsens formål:**

Afhandlingen har to primære formål. Det ene er at illustrere nødvendigheden af at respektere små børns eksperimentelle og kropslige måder at lære på og deres måder at konstruere mening på. Det andet formål er forstå børns brug af 3D-materialer i uddannelsessammenhæng og skabe viden om, hvordan dette bidrager til børnenes meningskonstruktioner. 3D-materiale refererer til materiale, der er konkret og håndgribeligt, såsom ler, sand, garn og papkasser, mens forhandling og konstruktion af mening refererer til en tilegnelse af viden, dvs. læring, som en social og ikke blot individuel proces.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, casestudie

Undersøgelsesdesignet:

I et dagtilbud planlagde og tilrettelagde forfatteren ni situationer, hvor to børn i alderen tre til fem år blev inviteret ind i et rum for at lege med forskellige slags materialer, såsom garn, ler, sand eller pap, som forfatteren havde lagt frem. For at kunne studere børnenes konstruktioner af mening skrev forfatteren efterfølgende noter til situationerne, der også blev videofilmet. De empiriske data blev analyseret i NVivo, et computerprogram til kvalitativ dataanalyse.

Forskningsresultatet:

I studiet præsenteres konkrete eksempler på, hvordan børns konstruktion af mening finder sted, når børnene leger med 3D-materialet. Børnene kommer ind i et rum, hvor de præsenteres for materialerne og får lov til frit at lege med dem i et stykke tid, og gennem observationer af dette vises, hvordan børnenes udfordringer med materialet fører til konstruktion af mening, det vil sige læreprocesser. Det konkluderes, at mening finder sted gennem processer, der kombinerer børnenes eksperimentelle brug af materialerne i samspil med andre børn. Gennem kropslige og selvvalgte aktiviteter med 3D-materialerne konstrueres børnenes mening gennem deres kropsliggørelse og gennem de fysiske og de sociale omgivelser.

Opdragsgiver:

Norges Forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, barn, det kropslige, leg, kompetence, kvalitativt studie, casestudie, læreproces, social kompetence

*P 2777699

*B Gjems, L. (2011). "Hverdagssamtalene - barnehagens glemte læringsarena?" I: Gjems, L. & Løkken, G. (red.): Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen. Oslo: Cappelen Damm.

Gjems, L. (2011). "Why explanations matter: a study of co-construction of explanations between teachers and children in everyday conversations in kindergarten". European Early Childhood Education Research Journal, 19(4), 501-513.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med undersøgelsen er at studere, hvordan pædagoger inviterer barnet til at deltage aktivt i hverdagssamtaler og til gjennom ord at formulere, hvad det tænker og mener. Yderligere vil forfatteren undersøge, hvordan disse samtaler bidrager til børnenes læring. Der fokuseres specifikt på hverdagssamtaler, spontane samtaler under ikke-planlagt interaktion mellem børn og voksne i forbindelse med legeaktiviteter, under måltider, i garderoben og på toilettet.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

Otte timers videoobservationer over fire måneder blev udført af forfatteren med henblik på at afdække karakteren af et dagtilbuds hverdagssamtaler mellem pædagoger og børn i alderen tre til seks år. Denne dataindsamling blev fulgt op af lydoptagelser af hverdagssamtaler i små grupper med børn og 46 pædagogstuderende. Disse lydoptagelser er optaget af de pædagogstuderende selv. De transskriberede optagelser blev sorteret i kategorierne åbne og lukkede spørgsmål for at analysere, hvilke kommunikationsformer pædagogstuderende benyttede for at inddrage børnene i samtalerne.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at hverdagssamtalerne i dagtilbuddene mellem pædagoger/pædagogstuderende og børn ofte er præget af spørgsmål, der kan besvares enkelt med et ja eller nej. Der stilles ikke mange spørgsmål, der udfordrer børnenes mentale processer. Børnene udfordres ikke i tilstrækkelig grad til at formulere sig i lange sætninger eller udtrykke tanker og meninger eller til at tale om følelser. Ligeledes viser undersøgelsen, at de børn, der snakker højt, får mere rum til at tale i samtalerne, mens stille og generte børn oftere bliver overset. På baggrund af undersøgelsen konkluderes det, at det er vigtigt, at pædagoger har viden om, hvordan man kan invitere børn til sproglig aktivitet. Pædagogerne skal stille åbne spørgsmål og spørgsmål, der udfordrer børnene kognitivt ved at samtale om ikke-konkrete ting. Endelig konkluderes det, at de stille børn skal have støtte fra de voksne til at trænge igennem i hverdagssamtalerne.

Opdragsgiver:

Norges forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, barn, pædagog, dialog, sprog, hverdagsliv, kvalitativt studie, etnografisk studie, læreproces, interpersonel relation

***P 2772626**

*B Granbom, I. (2011). " "Vi har nästan blivit för bra" - Lärares sociale representationer av förskolan som pedagogisk praktik". Jönköping: School of Education and Communication, Jönköping University.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med undersøgelsen er gennem beskrivelse og analyser af pædagogers samtaler om dagtilbud at bidrage med viden om og forståelse af, hvordan pædagoger i dagtilbuddet snakker om børnehavens (den svenske förskolans) funktion og dens pædagogiske indhold.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, viewsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Forfatteren har gennemført syv fokusgruppeinterview af halvanden til to timers varighed med i alt 46 pædagoger. Ved interviewene har pædagogerne, med forfatteren som moderator, diskuteret dagtilbuddet, dets formål og indhold samt begreberne leg og læring relateret til dagtilbuddet. Interviewene er udskrevet og analyseret for at finde ud af, hvilke temaer og hvilket indhold i dagtilbuddet der er centrale for pædagogerne, samt hvordan pædagogerne kommunikerer om disse forståelser og meninger. Forfatteren anvender sociale repræsentationer som et begreb for, hvordan pædagogerne ser på og agerer i dagtilbuddet.

Forskningsresultatet:

Forfatteren viser den kompleksitet, der karakteriserer pædagogernes konstruktion af mening. Der fremtræder en del forskellige modstridende og sameksisterende temaer og kategorier i deres beskrivelser af den svenske förskolas funktion og dens pædagogiske indhold. Resultatet viser, at pædagogerne giver udtryk for to indbyrdes forskellige sociale repræsentationer af børnehaven som pædagogisk praksis: børnehaven som udviklende for alle og børnehaven som udviklende for nogle. Begge disse repræsentationer indeholder forskellige repræsentationer af barnet og børns kompetencer, pædagogens rolle samt børnehavens rolle i samfundet. Pædagogernes udtrykker, at den pædagogiske praksis ikke passer til alle børn.

Opdragsgiver:

Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

*E Indeksering:

Sverige, børnehave, pædagog, kommunikation, kvalitativt studie, viewsstudie, dialog, professionalisering

*P 2772623

*B Grindheim, L.T. (2011). "Barnefelleskap som demokratisk danningsarena. Kva kan gje høve til medverknad i leik i barnehagen?". Nordisk Barnehageforskning, 4(2), 91-102.

*A Abstract:

Undersøgelsens formål:

Studiet har fokus på fællesskaber blandt børn i et demokratisk perspektiv. Formålet med studiet er at undersøge de problematiske og forskellige måder, hvorpå børn konstruerer fællesskaber og bliver konstrueret i fællesskaber med jævnaldrende børn.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

18 børn i alderen tre til seks år deltog i studiet. Data blev indsamlet ved brug af observationer og feltnotater af samtaler mellem børnene, samtaler mellem børn og pædagoger og samtaler mellem børn og forfatteren. Forfatteren fokuserer hovedsageligt på relationerne mellem børn og børn. Fire observationer, hvor børn forhandler om deltagelse i fællesskabet, udgjorde grundlaget for analysen.

Forskningsresultatet:

På baggrund af analysen formulerer forfatteren fire forskellige mønstre for, hvordan børn forhandler om deltagelse i fællesskaber med jævnaldrende. Det første mønster er venskab og indledt leg, der kan ses som en forhandlingsposition. Det andet mønster er alder, hvor børn kan forhandle om en bestemt position i legen ud fra deres alder. Det tredje mønster er børnenes alder og anciennitet i dagtilbuddet, mens det fjerde mønster er tilgangen til legetøj, der ses som et mønster for, hvordan forhandlinger finder sted i børnenes fællesskaber. Forfatteren viser, hvordan børnene placerer sig hierarkisk i forhold til hinanden ved hjælp af disse mønstre. For eksempel er påbegyndt leg et eksempel på, hvordan børn, der allerede er en del af legen, kan positionere sig overfor børn, der gerne vil deltage i legen. Et andet eksempel er, hvordan børn bruger legetøj medbragt hjemmefra som forhandlingsredskab i legen.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, kvalitativt studie, etnografisk studie, børnehave, barn, pædagog, aktør, socialisering, demokrati, leg, medbestemmelse, interpersonel relation

***P 2772620**

*B Grindland, B. (2011). "Uenighed som demokratisk praksis i måltidsfællesskabet på småbarnsavdeling". Nordisk Barnehageforskning, 4(2), 75-90.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge, hvordan pædagoger taler om episoder, hvor børn og voksne, som deltagere i et måltid, bryder med og giver udtryk for uenighed vedrørende det, der strukturerer måltidsfællesskabet. Forfatteren ønsker også at undersøge, hvilke mulige vilkår forskellige diskurser i samtalerne giver for uenighed som demokratisk praksis i et måltidsfællesskab.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

Dagtilbudspersonale fra fire afdelinger i vuggestuer deltog i studiet. Det empiriske materiale består af tre uddrag fra syv samtaler mellem dagtilbudspersonalet. Samtalerne blev optaget på bånd af forfatteren og senere transskriberet. Materialet blev analyseret ud fra en diskursteoretisk tilgang med fokus på demokrati, hvor forfatteren identificerede forskellige diskurser i materialet.

Forskningsresultatet:

Studiet identificerer to forskellige diskurser omkring måltidssituationerne, en ordensdiskurs og en udforskningsdiskurs. I ordensdiskursen ses uenighed som truende for måltidsfællesskabet og forsøges derfor omformet til enighed. I ordensdiskursen sker deltagelse ved at tilpasse sig de gældende strukturer, og der eksisterer én identitet - "vi". I udforskningsdiskursen ses fællesskabet som bestående af deltagere med forskellige identiteter, og uenighed ses derfor ikke som truende for fællesskabet. I stedet ses måltidsfællesskabet som et demokratisk fællesskab, hvor børnene kan opleve plads til forskellighed og uenighed. Forfatteren argumenterer for, at udforskningsdiskursen kan give børnene erfaringer med demokratiske øjeblikke, samtidig med at der eksisterer en ordensdiskurs, som øjeblikkene med plads til konfliktfyldt konsensus er forskellig fra.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, kvalitativt studie, etnografisk studie, vuggestue, barn, pædagog, demokrati, socialisering, mad, interaktion, kommunikation

***P 2772616**

*B Hensvold, I.E. (2011). "En förändrad yrkesidentitet. Förskollärares berättelser fyra och tolv år efter examen". Nordisk Barnehegeforskning, 4(1), 1-16.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med dette studie er at undersøge svenske pædagogers professionelle udvikling og professionelle identiteter. Studiet ønsker at undersøge, hvordan pædagogernes professionelle identiteter har forandret sig på otte år - fire og tolv år efter, at de blev færdiguddannede pædagoger.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, viewsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Datamaterialet består af 15 pædagogers fortællinger om deres professionelle udvikling, fire år efter at de blev uddannet som pædagoger. Tre af de 15 pædagoger blev interviewet igen otte år efter. Interviewene blev optaget og transskriberet. I analysen blev forandringer i fortællingerne opfattet som et udtryk for en forandret professionel identitet.

Forskningsresultatet:

I undersøgelsen identificeres tre gennemgående temaer i fortællingerne, der indikerer en forandring i pædagogernes professionelle identitet. Det ene tema vedrører, at pædagogerne går fra at tilpasse sig dagtilbuddenes rådende kultur til, at de udfordrer den. Det andet tema vedrører en forandring i pædagogernes syn på omsorg og læring, hvor pædagogerne 12 år efter endt uddannelse fokuserer mere på børnenes læring, end de gjorde otte år tidligere. Det tredje tema vedrører, at pædagogerne går fra et barnesyn, hvor fokus er på at lytte til og forstå barnet, til et barnesyn, hvor pædagogerne søger at udfordre barnet. Det tolkes af forfatteren, at disse forandringer ikke blot kan ses som resultatet af en forandret retorik om dagtilbuddet, men at de også må ses i lyset af en forandring i de tre interviewede pædagogers professionelle udvikling.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, identitet, professionalisering, kvalitativt studie, viewsstudie, barndomssyn, børnehave, pædagog

***P 2775582**

*B Hjelmbrekke, S. & Lunder, T.E. (2011). "Analyse av kostnader i barnehagene i 2010". Bø i Telemark: Telemarksforskning.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med rapporten er at analysere udgifterne til dagtilbud i Norge. Udgifterne til forskellige former for dagtilbud og variationen imellem dem undersøges, ligesom udviklingen i udgifter fra 2002 og frem til 2010 analyseres.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, tværsnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Studiet baserer sig på oplysninger fra Statistisk Sentralbyrå i Norge. Datamaterialet består af årsmeldinger og regnskabstal fra dagtilbud i 46 kommuner og fire bydele. Disse oplysninger analyseres med statistiske metoder, blandt andet regressionsanalyse.

Forskningsresultatet:

Det konkluderes, at de samlede udgifter til børnehavesektoren i Norge var 39,8 milliarder kroner i 2010. Beløbet er steget 7,3 % i forhold til 2009, mens børnenes opholdstimer i dagtilbuddene i samme periode er steget med 3,3 %. Forfatterne finder også, at udgifterne ved en helårsplads for et barn over to år er cirka 22.000 kroner større i et kommunalt dagtilbud end i et ordinært privat dagtilbud, og at det er større udgifter til løn og sociale udgifter i forhold til personale i kommunale dagtilbud, der er årsag til forskellen.

Opdragsgiver:

Kunnskapsdepartementet

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, vuggestue, børnehave, kvantitativt studie, tværsnitsstudie, tid, økonomi

***P 2772529**

*B Hult, M., Agge, A., Larsson, P. & Persson Waye, K. (2011). "God ljudmiljö i förskola och skola - krav på rum, bygg- och inredningsprodukter för minskat buller". Göteborg: Enheten för Arbets- och miljömedicin, Avdelningen för Samhällsmedicin och Folkhälsa, Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet.

Persson Waye, K. (2011). "God ljudmiljö i förskola - samband mellan ljudmiljö, hälsa och välbefinnande före och efter åtgärdsprogram". Göteborg: Enheten för Arbets- och miljömedicin, Avdelningen för Samhällsmedicin och Folkhälsa, Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Det overordnede formål med undersøgelsen er at forbedre indemiljøet i skole og dagtilbud gennem forbedringer af lyd miljøet. Sigtet med studiet er at præsentere eksempler på foranstaltninger, der kan foretages for at dæmpe støj, samt at give anbefalinger til, hvilke lydkrav det er passende at stille til forskellige rum i dagtilbud.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, viewsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Undersøgelsen består af to dele. I første del undersøges markedet for materialer til forbedring af lyd miljøet i dagtilbud, og disse materialers lyd mæssige egenskaber undersøges på baggrund af oplysninger fra producenterne. I anden del undersøges forandringer i lyd miljøet i syv afdelinger i tre forskellige dagtilbud, efter at disse er blevet renoveret med materialer fra første del af studiet. Forandringerne måles dels gennem før- og eftermålinger af forskellige akustiske forhold, herunder lydniveauet i institutionen, dels gennem en undersøgelse af pædagogernes oplevelse af arbejdsmiljøet, før og efter at renoveringerne er gennemført med henblik på støjreduktion.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at pædagogerne generelt var mere tilfredse med støjniveauet i institutionerne efter renoveringsarbejdet, en tilfredshed, der blev målt både tre og ni måneder efter renoveringen. Forfatterne fandt endvidere, at det var svært at finde præcise og sammenlignelige mål for de lydtekniske egenskaber ved forskellige materialer og produkter, da producenterne havde anvendt forskellige standarder i udarbejdelsen af produktinformationerne. Forfatterne konkluderer, at der ved bygning og renovation af institutioner ikke blot bør være fokus på absorption af lyd, men mindst lige så meget på at designe rum, der ikke producerer støj, og som bidrager til en hyggelig atmosfære, sådan at muligheden for stress og evt. høj stemmeføring reduceres.

Opdragsgiver:

Mölnåls stad

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Sverige, kvantitativt studie, viewsstudie, pædagog, børnehave, vuggestue, fysisk miljø

***P 2772315**

*B Iversen, J.D. & Sabinsky, M. (2011). "En undersøgelse af mad- og måltidskulturen i daginstitutioner med forskellige madordninger". Søborg: Fødevarerinstitutionen, Danmarks Tekniske Universitet.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med rapporten er at beskrive mad- og måltidskulturer i dagtilbud med forskellige madordninger ved at skabe forståelse af frokostmåltidets forløb. Undersøgelsen er koncentreret inden for hovedemner som stemningen, samværet og sanseligheden omkring frokostmåltidet, pædagogers selvforståede rolle i forbindelse med frokostmåltidets spisesituation samt læringen om børnenes maddannelse.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

casestudie, etnografisk studie, kvalitativt studie

Undersøgelsesdesignet:

Undersøgelsen er blevet udført som et komparativt casestudie i ni dagtilbud, der er udvalgt således, at tre madordninger - internt produceret mad, leveret mad og madpakker - og tre geografiske områder - hovedstadsområdet, Sjælland og Jylland - er blevet kombineret på ni forskellige måder. Fokusgruppeinterviews med pædagoger og deltagende observationsstudier af frokostmåltidet i de ni dagtilbud er brugt til at indsamle data om mad- og måltidskulturer i dagtilbuddene. Materialet er indledningsvis blevet analyseret for det enkelte dagtilbud og efterfølgende på tværs af de ni dagtilbud.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen indikerer, at mad- og måltidskulturer synes at have mest fordelagtige forudsætninger for at fungere i praksis i dagtilbud med internt producerede madordninger. Disse dagtilbud formår at integrere mad- og måltidskulturelle elementer som måltidspædagogik før, under og efter frokostmåltidet, hvilket skaber positive stemninger og socialt samvær omkring måltidet. I dagtilbud, der har bevaret madpakkeordningen, har mad- og måltidskulturen gode forudsætninger for at fungere, når pædagogerne prioriterer mad- og måltidskulturen højt. Disse dagtilbud har imidlertid ikke samme grundlag for at skabe mad- og måltidskulturer som dagtilbud med internt producerede madordninger, eftersom madpakkerne ikke skaber samhørighed om måltidet, som når børnene får samme mad under frokostmåltidet. For dagtilbud med eksternt producerede madordninger har mad- og måltidskulturen ikke samme forudsætninger for at fungere, eftersom pædagogerne bruger mange ressourcer på praktiske opgaver i forbindelse med frokostmåltidet. Dette fjerner fokus fra mad- og måltidskulturen, som bliver nedprioriteret sammenlignet med dagtilbud med internt producerede madordninger.

Opdragsgiver:

Fødevareministeriet

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Danmark, barn, børnehave, pædagog, leder, hverdagsliv, mad, organisation, casestudie, etnografisk studie, kvalitativt studie

***P 2771851**

*B Izumi-Taylor, S., Lee, Y.Y. & Franceschini, L. (2011). "How Are Notions of Childcare Similar or Different among American, Chinese, Japanese and Swedish Teachers?". *Research in Comparative and International Education*, 6(2), 183-200.

A Abstract:*Undersøgelsens formål:**

Formålet med artiklen er at undersøge ligheder og forskelle i amerikanske, kinesiske, japanske og svenske pædagogers opfattelse af børnepasning.

Kontekst:

Sverige, OECD-land

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, kohortestudie, komparativ analyse

Undersøgelsesdesignet:

Spørgeskemaer blev besvaret af pædagoger fra de fire lande - 157 svenske pædagoger fra Stockholm og Göteborg besvarede skemaet. Spørgeskemaet bestod af 34 udsagn om børnepasning, der blev inddelt under fem faktorer, hvoraf de fire - kønslighed, kvinders rolle, børns tilknytning til moderen og fælles børnepasning - havde tilstrækkelig høj pålidelighed til, at de blev anset som repræsentative for pædagogernes opfattelser af børnepasning. Pædagogernes forhold til de forskellige faktorer blev udregnet og sammenlignet på tværs af landene.

Forskningsresultatet:

Resultaterne indikerer, at pædagogernes opfattelser i de fire lande var relateret til landenes kulturer. Svenske og kinesiske pædagoger udtrykte i højere grad end japanske og amerikanske pædagoger, at fælles børnepasning var vigtigt, ligesom de svenske og kinesiske pædagoger i højere grad fokuserede på vigtigheden af kønslighed i forbindelse med børnepasning. Mens de kinesiske pædagoger var den gruppe, der var mest tilbøjelige til at erklære sig enig i udsagn om, at kvinder skulle indtage, hvad der betegnes som en traditionel rolle, var de svenske pædagoger den gruppe, der var mindst enig i udsagn om, at kvinder skulle indtage en traditionel rolle.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

*E Indeksering:

Sverige, OECD-land, børnehave, pædagog, kvantitativt studie, kohortestudie, komparativ analyse, køn, ligestilling, professionalisering

*P 2772322

*B Jensen, B., Brandi, U., Kousholt, D., Berliner, P., Yung Andersen, T., Hellmund, G. & Holm, A. (2011). "Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud - modelprogram. Statusrapport 2. Baseline. VIDA-forskningsserien 2011:3". København: Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

Jensen, B., Holm, A., Wang, C., Kousholt, D., Ravn, I., Søgaard Larsen, M., Steiner Rasmussen, O., Berliner, P., Yung Andersen, T. & Brandi, U. (2011). "Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud - modelprogram. Statusrapport 1. Design og metode. VIDA-forskningsserien 2011:1". København: Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

*A Abstract:

Undersøgelsens formål:

Formålet med denne rapport, der er en del af VIDA-projektet (Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud), er overordnet at undersøge effekter af en tidlig indsats i dagtilbud, der sigter mod at fremme udsatte børns trivsel, læring og udvikling gennem en inkluderende pædagogik. Da rapporterne blev publiceret, var interventionen endnu ikke foretaget, og de her rapporterede studiers resultater vedrører karakteristika ved de deltagende dagtilbud. Der fokuseres på at undersøge, om VIDA kan højne dagtilbudskvaliteten på måder, så deltagelsen i dagtilbud fremmer udsatte børns trivsel og læring.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, kvalitativt studie, RCT-studie

Undersøgelsesdesignet:

Et spørgeskema blev udsendt til 235 ledere og pædagogiske medarbejdere i dagtilbud for at undersøge deltagerkarakteristika vedrørende pædagogiske faktorer, ledelse, organisatorisk læring og viden samt motivation for deltagelse i VIDA. Børnenes kompetencer blev også målt gennem spørgeskemaer forud for interventionen, der foregår, ved at ledere og medarbejdere i dagtilbuddene tager på workshops, uddannes og modtager værktøjer til brug i praksis.

Forskningsresultatet:

Studiet viser overordnet, at de dagtilbud, der deltager i interventionen, er ens vedrørende de undersøgte deltagerkarakteristika (pædagogiske faktorer, ledelse, organisato-

risk læring og viden samt motivation for deltagelse i VIDA). Resultaterne viser, at 60 % af de adspurgte mener, at deres dagtilbud arbejder ud fra bestemte pædagogiske teorier. En åben og inddragende ledelsesform er den mest typiske ledelsesform i de deltagende dagtilbud. Projektets delundersøgelse af forældreinddragelsesformer viser, at størstedelen af dagtilbuddene afholder fælles arrangementer for alle forældre to til fem gange om året, og hovedparten af forældrearrangementerne er sociale aktiviteter uden et egentligt formuleret læringsmål.

Opdragsgiver:

Ministeriet for Børn og Undervisning

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Danmark, børnehave, leder, effekt, forældresamarbejde, intervention, social udsathed, kvantitativt studie, kvalitativt studie, RCT-studie

***P 2772333**

*B Jensen, H.N. & Klausen, B.S.J. (2011). "Tandbørstning og Fluoridbehandling: En intervention i Vollsmoses børnehaver". Odense: Odense Tandpleje.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge effekten af et etårigt interventionsprogram med tandbørstning og fluoridbehandling i dagtilbud i Vollsmose, Odense.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie

Undersøgelsesdesignet:

Undersøgelsesdesignet er en kvasiexperimentel tilgang med prætest og posttest. Baggrunden for studiet er, at børnehavebørn i bydelen Vollsmose uden for Odense har op til fem gange så meget caries i mælketænderne som børn i resten af Odense. Børnene er endvidere karakteriseret ved at have ekstremt hurtig cariesprogression. 525 børn fra Vollsmose deltog i studiet. Børnene blev fordelt på en interventionsgruppe (323 børn) og en kontrolgruppe (202 børn). Børnene kom fra 10 af de 12 lokale dagtilbud, hvoraf seks dagtilbud udgjorde interventionsgruppen, og fire dagtilbud udgjorde kontrolgruppen. Samtlige børn med tidligere diagnosticerede carieslæsioner fik fluoridbehandling på selve undersøgelsesdagen. Derudover fik interventionsbørnene med tidligere carieslæsioner fluoridbehandling på alle tandflader med tre måneders mellemrum. I interventionsgruppen fik alle børn børstet tænder i dagtilbuddet på daglig basis.

Forskningsresultatet:

Resultaterne for udviklingen mellem prætest og posttest viser, at børnene i både interventionsgruppen og kontrolgruppen gennemsnitlig udviklede knap to nye carieslæsioner i løbet af undersøgelsesperioden. Når carieslæsioner, der ikke har ført til brud på emaljen, sorteres fra, viser tallene, at der blandt interventionsbørnene kunne iagttages én gennemsnitlig ny carieslæsion i undersøgelsesperioden, mens børnene i kontrolgruppen gennemsnitlig udviklede knap halvanden nye carieslæsioner. Endvidere forblev flere børn cariesfrie i interventionsgruppen end i kontrolgruppen.

Opdragsgiver:

Odense Kommune og Nordeafonden

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Danmark, kvantitativt studie, børnehave, barn, pædagog, effekt, hygiejne, social udsathed, etnicitet

***P 2772540**

*B Jonsson, A. (2011). "Nuets didaktik. Förskolans lärare talar om läroplan för de yngsta". Göteborg: Göteborgs universitet.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at udvikle viden om, hvordan pædagoger, der arbejder med børn i alderen nul til tre år, opfatter og beskriver dagtilbuddets læreplan. Særligt undersøges det, hvad pædagoger beskriver som centralt for børn at lære, og hvordan børnene kan lære det. I studiet arbejdes med en udvidet forståelse af læreplan, der omfatter både styringsdokumenter, der beskriver arbejde og indhold i dagtilbuddet, og hvad der bliver sagt og gjort i dagtilbuddet.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, viewsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Datamaterialet består af udskrifter af semistrukturerede interviews med 15 pædagoger. Undersøgelsesdesignet bygger på en fænomenografisk tilgang, hvor fokus er på, hvordan mennesker opfatter noget i en bestemt kontekst. Denne tilgang er udgangspunktet for analyserne af interviewene, hvor karakteristiske kategorier for den læreplan, pædagogerne beskriver, bliver konstrueret.

Forskningsresultatet:

Resultaterne viser, at arbejdet med børns læring og udvikling hovedsageligt synes at ske 'her og nu' og i mindre grad ud fra planlagte forløb. Derfor arbejdes med begrebet 'nu-

ets didaktik', der beskriver den læreplan, der udtrykkes i interviewene, og som indeholder konkretisering, et tidsaspekt samt et tydeligt børneperspektiv. Nuets didaktik karakteriseres ved, at pædagogernes didaktiske overvejelser kobles til de nære, aktuelle situationer. Pædagogerne ser personlighedsudvikling og social tilpasning som det ubetinget vigtigste mål i arbejdet med de yngste børns læring og udvikling, samt at leg har samme værdi som mere specifikt indhold som matematik og naturvidenskab. Dog beskriver pædagogerne, at barnets egne interesser og behov altid går forud for læreplanen og pædagogernes intentioner.

Opdragsgiver:

Vetenskapsrådet

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, vuggestue, pædagog, læseplan, leg, kvalitativt studie, viewsstudie, professionalisering, dialog

***P 2772342**

*B Karrebæk, M.S. (2011). "It Farts: The situated management of social organization in a kindergarten peer group". *Journal of Pragmatics*, 43, 2911-2931.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Artiklen er en undersøgelse af leg mellem børn i dagtilbuddet. Målet med undersøgelsen er at beskrive, hvordan socialt kompetente deltagere i legen kan gøre brug af forskellige sociale, materielle, sproglige og kommunikative ressourcer, mens mindre dygtige børns brug af de samme ressourcer ikke garanterer, og ikke er et tegn på, social og kommunikativ succes.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

etnografisk studie, kvalitativt studie

Undersøgelsesdesignet:

Artiklen er baseret på data indsamlet over en ni måneder lang periode, hvor forfatteren med et håndholdt videokamera optog børns spontane leg. Børnene var tre til fem år gamle. Optagelserne havde en varighed af i alt 33 timer, hvoraf de ni blev transskriberet. Dagtilbuddet var beliggende i et multietnisk område, og mindst ti forskellige modersmaal var repræsenteret i dagtilbuddet. I artiklen analyseres tre minutters leg ud af en periode på 30 minutter, hvor fire drenge leger. Fokus i analysen er på den løbende produktion af den sociale orden, der finder sted mellem de fire drenge.

Forskningsresultatet:

Gennem analysen vises det, hvordan gruppen af drenge organiserer deres leg og deres sociale relationer samtidig. Forfatteren viser, at deltagelse i leg er en præstation i sig selv, og at børns sociale succes i legen afhænger af deres individuelle kompetencer såvel som af de andre børns agendaer og strategier. Nogle deltagere i legen bruger andre deltagere til at fremme deres egne interesser, blandt andet ved at ekskludere fra legen eller invitere andre ind i legen. Forfatteren understreger, at sprog og sociale evner ikke skabes ubesværet, smertefrit og uundgåeligt i børns leg, og at børns legeoplevelser er væsentlige - både de oplevelser, der normalt anses som positive, og de oplevelser, der normalt anses som mindre positive.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Danmark, børnehave, barn, hverdagsliv, kommunikation, leg, social kompetence, sprog, etnografisk studie, kvalitativt studie, interpersonel relation

***P 2772621**

*B Knudsen, I.M. & Ødegaard, E.E. (2011). "Fotofloker: Vilkår for barns deltagelse når digitale bilder tas i bruk i barnehagen". Nordisk Barnehageforskning, 4(2), 115-128.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at bidrage med nye indsigter om, hvad praksis bliver, og hvordan den bliver til, når digitale billeder tages i brug i dagtilbuddet. Ydermere ønsker forfatterne at undersøge, hvilke vilkår for dannelse til deltagelse der kan identificeres, og hvilke kritiske spørgsmål med relevans for arbejdet i dagtilbuddet der kan rejses, i relation til brug af digitale medier.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

Forfatterne har tilbragt 12 dage i et dagtilbud, og børnenes interaktioner er blevet optaget med videokamera. Datamaterialet udgøres af børns og pædagogers videooptagelser og billeder taget af børn og pædagoger samt forfatterens logbøger, hvori der er gjort notater undervejs. Analyseprocessen er foregået som en syntese mellem en induktiv analyse afledt af det empiriske materiale og en teoretisk informeret analyse, hvor materialet blev analyseret med afsæt i teorier om demokrati i dagtilbud.

Forskningsresultatet:

Studiet resulterer i, at forfatterne identificerer fem aspekter eller didaktiske og etiske overvejelser, som er relevante at gøre sig ved brug af digitale medier i børnehaven. Aspekterne vedrører, hvad der er i fokus, når der tages billeder, og at brug af digitale medier medfører, at der bruges mindre tid på andre aktiviteter. De fem aspekter er: 1) valg af fokus, 2) opbevaring, 3) ambivalens i relation til tidsforbrug, 4) brug og kommunikation og 5) politisk indflydelse. Opbevaring og brug af billeder diskuteres, mens forfatterne også ser et potentiale i, at billeder kan blive brugt til, at børn kan udtrykke sig selv i det offentlige rum; dog gives der i studiet ikke et konkret eksempel på hvordan.

Opdragsgiver:

Norges Forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, barn, børnehave, demokrati, didaktik, etnografisk studie, kvalitativt studie, medbestemmelse, IKT

***P 2772348**

*B Kornerup, I. (2011). "Efteruddannelse og dagtilbud under forandring. Daginstitutionspædagogers deltagelse i politisk initieret efter- og videreuddannelse i det omkalfatrede velfærdssamfund". Roskilde: Forskerskolen i Livslang Læring.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med afhandlingen er at undersøge, hvordan pædagoger, der arbejder i dagtilbud, skaber mening i arbejdsgiverinitierede efter- og videreuddannelser. Samtidig vil forfatteren undersøge, hvordan fænomenet efter- og videreuddannelse kan forstås i det neoliberale velfærdssamfund.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, diskursanalyse

Undersøgelsesdesignet:

Afhandlingen består af to analysedele. I den første del er foretaget en diskursanalyse af udgivelser fra den danske VK-regering (Venstre og Konservative) i perioden 2001 til 2008, hvorigennem dominerende diskurser er blevet beskrevet og fortolket. I den anden del har forfatteren foretaget observationer på efter- og videreuddannelsesforløb samt interviewet flere af deltagerne. Disse data er analyseret for at undersøge, hvordan pædagogerne skaber mening i deres efter- og videreuddannelsesforløb.

Forskningsresultatet:

I diskursanalysen vises det, at der under VK-regeringen fandt en udvikling sted, hvor dagtilbud blev transformeret fra at være et udviklingssted for børn til at være et vel-færdstilbud til forældre om pasning af børn. Forfatteren giver også et billede af pædagogerne som en gruppe, der afhænges og står udenfor deltagelse i forhold til moderniseringen af den offentlige sektor, idet de ikke er i stand til at tage de krav og fordringer om selvudfoldelse og omskiftelighed op. Forandringer fremstår ofte i uddannelsessammenhænge som et krav, hvorved faglig identitet og mening i praksisarbejdet sættes på en individuel prøve. Praksisforandringer og dermed meningsgenerering viser sig i analyserne som et identitetsarbejde, og da faglig identitet er forankret i pædagogisk praksis, er praksis også det sted, hvorfra mening i uddannelsessammenhængen genereres.

Opdragsgiver:

Forskerskolen i Livslang Læring ved Roskilde Universitet og University College Capital

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Danmark, børnehave, pædagog, policy, diskursanalyse, kvalitativt studie, videreuddannelse, efteruddannelse, professionalisering

***P 2772351**

*B Kragh-Müller, G. & Isbell, R. (2011). "Children's perspectives on their everyday lives in child care in two cultures: Denmark and the United States". *Early Childhood Education Journal*, 39, 17-27.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge børns perspektiver på forskellige aspekter ved dagtilbud - såsom foretrukne aktiviteter, hvad de godt kan lide/ikke kan lide og relationer til pædagoger og jævnaldrende - for at kunne opnå en bred forståelse af, hvad der fremmer gode læringsmiljøer for børn i leg og børn i læringsprocesser.

Kontekst:

Danmark, OECD-land

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, komparativ analyse, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

Data er indsamlet i USA og Danmark. I Danmark er fire børn, to piger og to drenge, interviewet individuelt. Tre børn er interviewet i en gruppe. Derudover er 15 børnetegninger analyseret, hvoraf fire er præsenteret i studiet. Forfatteren har observeret børnene i dagtilbuddet i fem hele dage. Børnene var tre til seks år gamle.

Forskningsresultatet:

Analysen af tegningerne viser, at de danske børn er enige i, at leg er det bedste ved at gå i dagtilbud. At lege med venner og at lege udenfor er meget populært. Drengene kan godt lide at klatre i træer og lege med biler, mens pigerne er glade for at lege inden-dørs. Børnene fortæller gennem tegningerne, at det, de oplever som værst i dagtilbud-det, er, når de ikke har nogen at lege med, når de bliver ekskluderet fra legen, og når de bliver drillet. Accept fra legekammerater er meget vigtigt for dem. Børnene illustrerer også gennem tegningerne, at de oplever det som svært, når de bliver skældt ud af de voksne.

I interviewene bliver fremstillingen af leg med venner som det bedste ved dagtilbuddet understøttet. Ved udendørs leg er gynger, rutsjebanen og fodboldspil populært. Ingen af børnene fremhævede organiseret leg eller organiserede aktiviteter positivt eller negativt. Børnene beskrev en god pædagog som en, der leger med børnene, fortæller historier og har humor. En sød voksen er også en, der er fleksibel, når det gælder regler, og som giver børnene valg, for eksempel med hensyn til at lege udenfor eller indenfor. Observationerne viser, at meget af børnenes leg var fri og selvinitieret leg. Børnene fortalte, at de sætter pris på at lege med hinanden, men at de også gerne vil lege og lave flere aktiviteter sammen med de voksne.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Danmark, OECD-land, kvalitativt studie, komparativ analyse, etnografisk studie, aktør, leg, institutionalisering, venskab, interpersonel relation

***P 2771846**

*B Lekhal, R., Zachrisson, H.D., Wang, M.V., Schjølberg, S. & von Soest, T. (2011). "Does Universally accessible child care protect children from late talking? Results from a Norwegian population-based prospective study". *Early Child Development and Care*, 181(8), 1007-1019.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er tredelt. For det første ønsker forfatterne at undersøge, hvorvidt børn, der går i dagtilbud de første tre år af deres liv, har mindre risiko for at udvikle sen tale, når der kontrolleres for forskellige variable - blandt andet barnets tidlige sociale kommunikationsevner før start i dagtilbud. Dernæst er det studiets formål at undersøge, hvorvidt det antal timer, børnene tilbringer i dagtilbuddet de første tre år, har sammenhæng med sen tale i treårsalderen. Endelig ønsker forfatterne at undersøge potentielle kønsforskelle i relation til dagtilbudsordninger og sen tale.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, længdesnitsstudie, kohortestudie

Undersøgellesdesignet:

Data i denne undersøgelse er hentet fra Den norske mor og barn-undersøgelsen (MoBa). MoBa blev iværksat i 1999 ved at invitere gravide kvinder, der fik foretaget en rutinemæssig scanning i 17. uge, til at deltage i studiet via en spørgeskemaundersøgelse. Mere end 100.000 kvinder deltog. Data blev indsamlet ved 17., 22. og 30. uge af graviditeten, og da barnet var hhv. 6, 18 og 36 måneder gammelt. Dette datasæt bliver i studiet sammenholdt med registerdata fra det norske medicinske fødselsregister. I det aktuelle studie deltog respondenter, der havde besvaret alle seks spørgeskemaer i 2009, hvilket 20.528 familier havde. 609 af disse blev ekskluderet på grund af rapportering om børn med blandt andet høretab, døvhed, cerebral parese eller indikationer på Downs syndrom eller ganespalte.

Sen tale blev målt ud fra forældrenes vurderinger af deres 36 måneder gamle børns evner til at tale i hele sætninger. Børn, der af forældrene ikke blev vurderet til at tale i relativt fulde sætninger, blev kategoriseret som sent talende. Datamaterialet blev analyseret i statistikprogrammet SPSS.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at børns pasning i dagtilbudsordninger i etårsalderen ikke er relateret til sen tale i treårsalderen. Dog viser studiet, at børn der gik i dagtilbud, da de var halvandet år gamle, og børn der gik i dagtilbud da de var tre år gamle, havde signifikant mindre risiko for at sen taleudvikling, sammenlignet med børn, der ikke havde gået i dagtilbud: Færre piger og drenge, der blev passet i formelle dagtilbudsordninger, kategoriseres som sent talende end børn i uformelle pasningsordninger. Studiet viser, at børn, der er på fuld tid i dagtilbud, i treårsalderen har større risiko for at tilhøre gruppen af børn med almindelig sprogudvikling end børn, der kun delvist deltager i dagtilbuddet. Hovedparten af børnene var i uformelle pasningsordninger i etårsalderen, men ved halvandet år var 60 % i formelle dagtilbudsordninger, og i treårsalderen var de fleste børn i formelle dagtilbudsordninger. I alt 4,6 % af de deltagende børn blev, da de var 36 måneder gamle, vurderet som sent talende. Der var en markant kønsforskel: 6,5 % af drengene sammenlignet med 2,6 % af pigerne var sent talende.

Opdragsgiver:

Data i dette studie er hentet fra Den norske mor og barn-undersøgelsen (MoBa), som er støttet af det norske Helse- og omsorgsdepartement og Norges Forskningsråd.

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, kvantitativt studie, længdesnitsstudie, kohortestudie, vuggestue, børnehave, barn, forældre, effekt, sproglig kompetence, arbejdsmarked

*P 2775616

*B Lunder, T.E. (2011). "Gullgraving i sandkassa? Profitmuligheter og uttak av verdier fra private barnehager". Bø i Telemark: Telemarksforskning.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med undersøgelsen er at give nogle bud på, hvilke profitmuligheder der er i den private børnehavesektor, herunder hvorvidt muligheder for udbytte i dagtilbuddene er knyttet til bestemte ejerforhold eller andre kendetegn.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, tværsnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Studiet baserer sig på oplysninger fra Statistisk Sentralbyrå i Norge. Datamaterialet består af tal fra 3.252 privatejede dagtilbud, der har indleveret et årsregnskab for 2010. Dette datamateriale analyseres med statistiske metoder, blandt andet regressionsanalyse.

Forskningsresultatet:

Forfatteren tager en del forbehold for resultaterne og pointerer, at de opstillede bud på profitmuligheder skal ses i lyset af de anvendte metoder og analysetilgange, der ikke er anvendt før i analyser af profitmuligheder, samt af de forbehold, forfatteren tager. Det fremføres, at dagtilbud med profitmotiver i højere grad end dagtilbud uden profitmotiver genererer overskud på driften. Den private børnehavesektor har i gennemsnit solide overskud, men samtidig er variationen stor, idet nogle dagtilbud har store underskud, mens andre har store overskud. Særligt dagtilbud drevet som aktieselskaber og dagtilbud med eneejer giver størst overskud. Forfatteren finder, at den økonomiske gevinst ved en relativt lille reduktion i bemanningen kan være betydelig.

Opdragsgiver:

Kunnskapsdepartementet

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, vuggestue, organisation, økonomi, kvantitativt studie, tværsnitsstudie

***P 2771833**

*B Markström, A-M. & Simonsson, M. (2011). "Constructions of Girls in Preschool Parent-Teacher Conferences". *International Journal of Early Childhood*, 43(1), 23-41.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge, hvordan kønsmønstre bliver italesat i forældre-samtaler mellem forældre og pædagoger i svenske dagtilbud. Mere specifikt ønsker forfatterne at undersøge, hvordan piger bliver konstrueret og positioneret i samtalerne. Der søges svar på spørgsmålet om, hvilke positioneringer og typer af femininitet der bliver konstrueret i samtalerne om piger i alderen tre til fem år.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

Det empiriske materiale består af båndoptagne samtaler mellem 10 kvindelige pædagoger og 12 forældre til i alt 15 piger. Data blev indsamlet i otte dagtilbud i det sydlige Sverige, og samtalerne varede mellem 35 og 50 minutter. Forfatterne var ikke til stede ved samtalerne, og det var derfor pædagogerne, der optog samtalerne på bånd.

Forfatterne analyserede materialet inden for en diskursanalytisk ramme, hvor fokus er på sproget og den rolle, sproget har i konstruktionen af bestemte fortolkninger af den sociale virkelighed.

Forskningsresultatet:

Forfatterne præsenterer tre overordnede kategorier, som de finder i samtalerne mellem forældre og pædagoger: 1) den almindelige børnehavepige, 2) den udfordrende og voldsomme pige og 3) den "pigede" pige. Disse betegnelser illustrerer forskellige måder at beskrive en pige på, og hvordan beskrivelser, karakteristikker og evalueringer af piger er konstrueret. I samtaler, hvor den almindelige børnehavepige italesættes, er centrum for samtalerne pigens kompetencer, såsom sproglig kompetence, læringskompetence samt social- og relationskompetence. Disse kompetencer dækker blandt andet over evnen til at tage tøj på selv, at udtrykke sig præcist, at interessere sig for at lære og at være sammen med andre børn. De sociale kompetencer er de kompetencer, der i højest grad bliver italesat. I samtaler, hvor den udfordrende og voldsomme pige italesættes, tales der om piger, der bryder med normer ved for eksempel at indtage dominerende positioner eller lege med drenge. I denne kategori tales også om piger, der i grupper udfordrer den sociale orden i dagtilbuddet ved for eksempel at opføre sig uartigt ved morgensamlingen. Den sidste kategori, den "pigede" pige, er den eller de piger, der agerer på traditionel feminin måde i deres legerelationer. De indgår i tætte venskaber og leger både individuelt og kollektivt med legetøj forbundet med piger.

Opdragsgiver:

Vetenskapsrådet

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, kvalitativt studie, børnehave, pædagog, forældre, køn, forældresamarbejde, kommunikation, etnografisk studie, social kompetence, dialog

*P 2772914

*B Martinsen, M.T. & Moser, T. (2011). "Barnehagens rom og barns hverdag - utvalgte funn om organisering av barn, rom og tid". I: Hoel, T.L., Guldal, T.M., Dons, C.F., Sagberg, S., Solhaug, T. & Wæge, K. (red.): *FoU i Praksis 2010*. Rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanning. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag. 317-329.

*A Abstract:

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at identificere potentielt relevante forhold vedrørende organisering af børn, rum og tid i dagtilbud, som kan styrke eller begrænse børns muligheder for leg, læring og udvikling. Med organisering menes, hvordan dagtilbuddet med udgangspunkt i en konkret børnegruppe disponerer sine personalemæssige, rumlige, udstyrmæssige og tidsmæssige ressourcer, og hvordan dette kommer til udtryk i valg af organisationsmodel (for eksempel base- eller afdelingsstruktur, afdelingsløs eller anden form for organisering), brug af rum, dagsrytme og tidsreguleringer. Studiets forsknings-spørgsmål er: 1. Hvordan organiseres børns rum og tid i deres hverdag i daginstitutionen? 2. Er der en sammenhæng mellem daginstitutionens organisationsmodel og organiseringen af børn, rum og tid?

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, tværsnitsstudie, kortlægning

Undersøgelsesdesignet:

Studiet har en beskrivende og udforskende tilgang af emnet, idet der ikke foreligger tilstrækkelig forskningsbaseret viden om organisering af børn, tid og rum. Datamaterialet består af besvarelser af spørgeskemaer indsamlet blandt dagtilbudsledere og pædagogiske ledere. I undersøgelsen indgår besvarelser fra 117 dagtilbud, hvor både dagtilbudslederen og mindst en af de pædagogiske ledere, oftest en pædagog, har besvaret spørgeskemaet. Spørgeskemaet indeholdt spørgsmål vedrørende kendetegn ved dagtilbuddet, personalegruppen, udemiljøet, pædagogikken, forældresamarbejde, selvevaluering og ledelse. Datamaterialet blev analyseret ved hjælp af statistikprogrammet SPSS.

Forskningsresultatet:

Forfatterne finder ingen entydige mønstre i sammenhængen mellem dagtilbuddets organisering og forskellige rum og tidsmæssige forhold, som præger børns hverdag i dagtilbuddet. Der er dog forskelle mellem de forskellige organisationsformer. På enkelte områder, som for eksempel størrelse af børnegruppen, børnenes adgang til rum uden voksenhjælp og muligheder for uforstyrret leg, synes baseorganiserede dagtilbud at have større udfordringer end dagtilbud med anden organisering. Studiet indikerer således, at alle organisationsformer har fordele og ulemper, og at valg af organisationsmodel medfører konsekvenser for organiseringen af børns hverdag.

Opdragsgiver:

Atferdssenteret, Høgskolen i Telemark & Høgskolen i Vestfold.

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, barn, leder, fysisk miljø, leg, organisation, tid, kvantitativt studie, tværsnitsstudie, kortlægning

***P 2775625**

*B Moafi, H. & Bjørkli, E.S. (2011). "Barnefamiliers tilsynsordninger, høsten 2010". Oslo: Statistisk Sentralbyrå.

A Abstract:*Undersøgelsens formål:**

Formålet med studiet er at beskrive børnefamiliers valg, adfærd, præferencer og prioriteringer vedrørende dagtilbudsordninger og skolefritidsordninger.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, tværsnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

3.262 forældre til børn i alderen et til ni år blev interviewet over telefon. For forældre med børn i alderen et til fem år omhandlede interviewene familiernes økonomi, deres valg og præferencer af dagtilbudsordning samt tilfredshed hermed. Forfatterne foretager en deskriptiv analyse, hvor besvarelsenerne opstilles i tabeller og figurer for at illustrere familiernes brug af dagtilbudsordninger.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at brugen af dagtilbud øges med barnets alder, forældrenes uddannelsesniveaue og familiens indtægt. Der ses også i undersøgelsen en tendens til, at forældre i lavindtægtsfamilier angiver prisen på en dagtilbudsplads som en vigtig årsag til ikke at søge. Undersøgelsen afdækker også, at 71 % af børnene er i dagtilbuddet 25-40 timer om ugen, svarende til en deltidsplads, selvom de fleste familier har aftalt en heltidsplads, mere end 40 timer om ugen. I gennemsnit opholder børnene sig 35 timer om ugen i dagtilbuddet.

Opdragsgiver:

Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

*E Indeksering:

Norge, børnehave, barn, forældre, kvantitativt studie, tværsnitsstudie, arbejdsmarked, forældrebetaling, tid, økonomi

*P 2771832

*B Månsson, A. (2011). "Becoming a Preschool Child: Subjectification in Toddlers During Their Introduction to Preschool, from a Gender Perspective". *International Journal of Early Childhood*, 43, 7-22.

*A Abstract:

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at bidrage med viden om børns start i dagtilbud med fokus på subjektivering fra et kønspektiv. Studiet beskæftiger sig med børns overgang fra hjem til dagtilbud og især med indkøringsperioden i dagtilbuddet. Med subjektiveringen forstås de processer, hvor forskellige positioner bliver gjort tilgængelige for børnene, og forfatteren fokuserer således ikke på det enkelte barn, men fremhæver subjektiveringsprocesser: hvordan der i sociale interaktioner med pædagoger og det pædagogiske miljø skabes positioner til børnene.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

19 børn og fire pædagoger i et dagtilbud blev observeret i en periode på seks måneder. Alle børnene var lige startet i dagtilbuddet, og derfor var flere forældre med en del af tiden. Børnene var mellem et år og 18 måneder gamle, og gruppen bestod af 15 piger og 4 drenge. Data blev indsamlet ved observation og feltnotater.

Forskningsresultatet:

Forfatteren fremskriver i analysen tre særlige positioner, som bliver gjort mulige for børnene. Den første er *barnet som trængende og reguleret*. Børn i denne kategori anses af pædagogerne for at have stort behov for en nøgleperson, når de bliver introduceret til dagtilbuddet, og der bliver givet meget omsorg til disse børn. Den anden position kan forstås som en modpol til den første kategori og benævnes *barnet som kompetent*. Denne kategori udspringer af, at pædagogers holdning over for børn også er præget af et syn, der handler om, at børn kan håndtere situationer uden hjælp fra de voksne. Den tredje position er *anerkendelse af dreng som noget særligt*. Forfatteren skriver, at hun i mange situationer observerede en særlig følelsesmæssig interaktion mellem en pædagog og en bestemt dreng, Albin. For eksempel roser pædagogen ofte Albin og giver ham meget opmærksomhed ved at beskrive ham som "en rigtig brandmand" og en "charmør". Situationerne består af den samme pædagog og den samme dreng hver gang. I disse situationer får drengen mulighed for at tage en position som "en, der skiller sig ud". Forfatteren konkluderer, at den særlig positive opmærksomhed, Albin får, kan fortolkes

som en utilsigtet idealisering af maskulinitet. Studiets resultater viser, at køn er af stor betydning i interaktive situationer, herunder i samspillet mellem voksne og børn og mellem børn og den pædagogiske situation. I undersøgelsen fremskrives køn som en kategori, der behandles og aktualiseres i de fleste, men ikke alle situationer.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indekseringsord:**

Sverige, kvalitativt studie, etnografisk studie, vuggestue, barn, pædagog, køn, socialisering, interaktion, social kompetence

***P 2772383**

*B Nielsen, M.H., Lassen, A.D., Christensen, L.M. & Sabinsky, M. (2011). "Evaluering af den ernæringsmæssige kvalitet af madordninger i dagsinstitutioner". Søborg: Fødevarer-instituttet, Danmarks Tekniske Universitet.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med undersøgelsen er at evaluere, hvor stor en del af dagtilbud med madordninger der opfylder Fødevarerstyrelsens anbefalinger for det fælles frokostmåltid. Fødevarerstyrelsen har opstillet følgende succeskriterium for den ernæringsmæssige kvalitet af dagtilbuddenes mad: "I 2010 skal 20 % af de daginstitutioner, som har en madordning, der fungerer som erstatning for madpakken, leve op til Fødevarerstyrelsens anbefalinger". Rapportens resultater holdes op imod dette succeskriterium.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, tværsnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Data er indsamlet gennem et spørgeskema, der afdækkede, hvad der blev udbudt til frokost i ugen forinden. For enkelte fødevarergrupper blev der spurgt til de sidste to eller fire uger. Spørgeskemaet afdækkede desuden relevante baggrundsvariable om institutionstype og frokostordninger. Spørgeskemaet blev sendt ud til et repræsentativt udsnit af dagtilbud i Danmark, 592 dagtilbud, og blev korrekt udfyldt og returneret af 376 dagtilbud. På baggrund af spørgeskemaet blev der udviklet et pointsystem, hvor dagtilbuddene fik point efter, hvor mange af Fødevarerstyrelsens anbefalinger der blev opfyldt. For at en madordning opfylder anbefalingerne, definerede forfatterne, at dagtilbuddet skulle have minimum 80 % af de point, det er muligt at opnå. Materialet blev efterfølgende analyseret i statistikprogrammet SAS.

Forskningsresultatet:

36 % af dagtilbuddene efterlevede Fødevarestyrelsens anbefalinger, mens yderligere 45 % opnåede mange point uden helt at opfylde anbefalingerne. Særligt problematisk var det for mange dagtilbud at opfylde anbefalinger vedrørende "kød, kødpålæg og æg", især i forhold til kvalitet, "fedtstoffer", i forhold til både hyppighed og kvalitet, og "ost", i forhold til både hyppighed og kvalitet. Dette betyder, at børn i mange dagtilbud får tilbudt mere mættet fedt end anbefalet. Undersøgelsen viser, at det generelt er lidt sværere for dagtilbuddene at opfylde anbefalingerne for kvalitet, end det er at opfylde anbefalingerne for hyppighed. Forfatterne anbefaler derfor, at fokus bør være på at anvende produkter med en stor andel af umættet fedt frem for mættet fedt, samt at servere fisk, grøntsager, kartofler samt fuldkornsvarianter af ris, pasta og brød mere hyppigt. Desuden viser undersøgelsen, at dagtilbud med madordninger, der har eksisteret i længere tid, oftere lever op til anbefalingerne.

Opdragsgiver:

Fødevarestyrelsen

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Danmark, barn, børnehave, vuggestue, mad, kvantitativt studie, tværsnitsstudie, sundhed

***P 2775629**

*B Nilsen, H.K. (2011). "Kulturelt og sproglig mangfold - og norskhet - i barnehager med norsk-russiske barn i Finnmark". Alta: Høgskolen i Finnmark.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Undersøgelsen har fokus på problemstillinger vedrørende dagtilbuddets virksomhed i relation til børn og familier med russisk baggrund. Formålet er at skabe viden om, hvordan russisk kultur og sprog synliggøres i dagtilbud, og hvordan dagtilbud bidrager til at støtte børns dobbelte kulturelle tilhørighed og udviklingen af flersproglige kompetencer. Ligeledes undersøges forældresamarbejdet og russiske forældres inddragelse i dagtilbuddet.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, viewsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Forfatteren interviewede otte russiske mødre i fem forskellige dagtilbud og fem pædagoger fra to dagtilbud i to forskellige kommuner beliggende på grænsen til Rusland. Derudover blev der foretaget en dokumentanalyse af rammeplaner om mål og indhold for dagtilbuddets virksomhed. Endelig har forfatteren observeret det fysiske miljø i to dagtilbud for at se, om der var spor fra andre kulturer end den norske og samiske. Inter-

viewene, der er det centrale datamateriale, blev transskriberet, og materialet blev ordnet i temaer og underkategorier.

Forskningsresultatet:

I analyserne vises, hvordan russisk kultur og sprog i dagtilbuddet håndteres på kommunalt niveau og blandt personalet og forældrene. Undersøgelsen viser, at der findes forbedringspotentiale for dagtilbuddene for at kunne opfylde de lovpligtige krav om at genspejle den kulturelle og sproglige mangfoldighed. Undersøgelsen bekræfter sprogets betydning som kulturbærer og betydningen af, at russisk gives plads i dagtilbuddet, fremhæves af alle de russiske mødre. Det russiske sprog har også en fremtrædende plads i dagtilbuddets hverdagspraksisser. Bortset fra sprogets vigtighed udtrykker de russiske mødre i mindre grad en interesse for russisk kulturformidling i dagtilbuddet.

Opdragsgiver:

Høgskolen i Finnmark og Norges forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, barn, pædagog, forældre, inklusion, sproglig kompetence, kvalitativt studie, viewsstudie, forældresamarbejde

***P 2777705**

*B Nærland, T. (2011). "Social status and communicative competence in preschool years. An observation-based approach". Oslo: Institutt for Spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Det overordnede formål med afhandlingen er at undersøge social status og kommunikative kompetencer blandt børn i dagtilbud med afsæt i en observationsbaseret tilgang.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie

Undersøgelsesdesignet:

Data blev indsamlet fra to afdelinger i et dagtilbud for studerendes børn, og i alt deltog 64 børn i undersøgelsen, 40 piger og 24 drenge. Data blev indsamlet på video, og indsamlingen foregik i dagtilbuddet på et tidspunkt på dagen karakteriseret ved høj grad af barn-barn-interaktion og en lav grad af strukturerede aktiviteter. Der blev optaget fra 18 steder, fra hvert sted blev tre femminutters sekvenser optaget, og der blev filmet fra to vinkler alle steder og i alle situationer. I alt blev der videooptaget i 20 timer og minimum 20 minutter pr. barn.

Forskningsresultatet:

Overordnet set viser studiet, at børn, der karakteriseres som sociale, kendetegnes ved, at de har en tydelig, forståelig og venlig måde at være på. Børnenes sociale rolle er mere påvirket af, hvor dygtige de er til at tale med hinanden og være i dialog med hinanden, end af mere formelle sproglige færdigheder såsom ordforråd og grammatiske færdigheder. Ligeledes konkluderer forfatteren, at børn interesserer sig mere for hinanden, jo ældre de bliver. For eksempel viser studiet, at børn under to år sjældent er sociale, men at børn, der er fyldt tre år, interagerer oftere med hinanden og fokuserer mere på hinanden. Resultaterne indikerer, at når børn er del af en gruppe, er det kun de meget aktive børn, der formår at tiltrække sig positiv opmærksomhed.

Opdragsgiver:

Psykologisk institutt ved Norges Tekniske og Naturvitenskapelige Universitet har finansieret data og supervision. Institutt for Spesialpedagogikk ved Universitetet i Oslo har finansieret forskerens ph.d.-stipendium.

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, kvalitativt studie, børnehave, barn, sproglig kompetence, interaktion, diagnose, social kompetence, interpersonel relation, kommunikation

***P 2772559**

*B Palla, L. (2011). "Med blicken på barnet - om olikheter inom förskolan som diskursiv praktik". Malmö: Malmö högskola.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Undersøgelsens formål er at synliggøre, hvordan børn skabes som subjekter, når deres adfærd undrer, bekymrer og udfordrer det pædagogiske personale, samt hvilke muligheder eller begrænsninger for at handle anderledes der hermed skabes for børnene. Endvidere undersøges det, hvordan styring af børnene og deres adfærd formuleres i specialpædagogisk sammenhæng i dagtilbuddet.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, diskursanalyse

Undersøgelsesdesignet:

Datamaterialet består af to interviews med to specialpædagoger samt optagelser fra 13 samtaler mellem de to specialpædagoger og pædagogisk personale. Forfatteren var ikke til stede ved samtalerne, der i stedet blev optaget af specialpædagogerne. Herudover indgår i analysen omkring 80 tekster om børn og dokumentation udarbejdet af eller til det pædagogiske personale. Datamaterialet er analyseret ud fra en poststrukturalistisk

analysestrategi inspireret af Foucault og Butler, og i analysen fokuseres på normer, magt, viden og styring.

Forskningsresultatet:

I studiet identificeres forskellige opfattelser af børnene, der er med til at konstruere børnene som multible subjekter. Disse opfattelser grupperes som barnet som voksende og udviklingsparat, barnet som reguleret, barnet som transparent og målbart, barnet som trængende/krævende og barnet som trygt og rutineret (dvs. at barnet er indlejret i dagtilbuddets rutiner og forstår dem). Der opstår inkonsistens i situationer, hvor personalet via talen forsøger at skabe rum for variation, men samtidig foretager diskursivt normaliserende handlinger via dokumentation og observation. Det konkluderes, at de diskursive praksisser, hvorigennem børnene i dagtilbuddet italesættes, medfører et vist råderum for børnene til at handle og være anderledes, så længe afvigelsen ikke er for tydelig eller i for høj grad bryder med dagtilbuddets regler. Forfatteren ser tendenser til, at en dokumentationskultur vinder frem i dagtilbuddet, og hun fremanalyserer, at denne kultur ved at optræde som sandheder om børnene og deres udvikling begrænser børnenes muligheder for at være anderledes. Børnenes alder er ifølge forfatteren en væsentlig kategori til at forstå normaliseringen, idet personalet og specialpædagogerne udtrykker et barnesyn, hvor børnene skal have nået bestemte udviklingstrin efter deres alder. Den normaliserende diskurs sameksisterer med en diskurs, der giver plads til børns forskelligheder.

Opdragsgiver:

Malmö högskola

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, børnehave, barn, pædagog, dokumentation, afvigelse, barndomssyn, identitet, kvalitativt studie, diskursanalyse

***P 2772390**

*B Petersen, A. & Willig, R. (2011). "The demand for flexibility as a process of disenfranchisement". *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*, 12(3), 343-362.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge, hvilke implikationer de øgede krav til fleksibilitet har for ledere og personale i dagtilbud. Flexibilitet forstås som evnen til konstant at bøjse og forme ens arbejdsforestillinger og identitet til evigt skiftende krav såsom tilpasningsdygtighed, mobilitet og kreativitet. Artiklens hovedfokus er de problematiske aspekter af fleksibilitet, som interviewede pædagoger gav udtryk for.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, viewsstudie

Undersøgellesdesignet:

Datamaterialet består af 48 fokusgruppeinterviews med i alt 248 deltagere, heraf både pædagoger, ledere og tillidsrepræsentanter. Hver fokusgruppe bestod af seks til otte personer, og ingen pædagoger blev sat i samme fokusgruppe som deres overordnede.

Forskningsresultatet:

Studiet finder, at kravet til medarbejdere om at udvise fleksibilitet kan analyseres som en umyndiggørende proces både fagligt set og mere generelt, da pædagogerne oplever det som vanskeligt at rejse kritik af de evigt skiftende krav. Internaliseringen af fleksibilitet er vanskelig for pædagoger at håndtere og sætter dem samtidig under alvorligt psykisk pres. Det vil sige, at fordringen om fleksibilitet ikke kun er ledsaget af krav om at nedbryde arbejdsrutiner, men også af en følelse af mangel på selvsamme arbejdsrutiner. Medarbejderne undlader desuden at kritisere denne udvikling af frygt for repressalier.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Danmark, pædagog, leder, arbejdsmarked, socialisering, kvalitativt studie, viewsstudie

***P 2791532**

*B Plum, M. (2010). "Dokumenteret faglighed: Analyser af hvordan pædagogisk faglighed produceres gennem læreplanernes dokumentationsteknologi". København: Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.

A Abstract:*Undersøgelsens formål:**

Formålet med afhandlingen er at undersøge kravet om dokumentation og dokumentations betydning for meningsfuldt at kunne arbejde som pædagog. Med udgangspunkt i indførelsen af pædagogiske læreplaner på dagtilbudsområdet i 2004 undersøges det, hvordan kravet om dokumentation blev etableret som en meningsfuld måde at styre dagtilbudsområdet på, og hvad der sker med arbejdet i det enkelte dagtilbud, når der arbejdes med at dokumentere. Det er forfatterens intention at politisere dokumentation, der ellers fremstår som et neutralt og administrativt tiltag.

Kontekst:

Danmark

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie, casestudie, dokumentstudie

Undersøgelingsdesignet:

Datamaterialet er indsamlet på tre dagtilbud, og afhandlingens analyser er opdelt i to dele. I den ene analyseres indførelsen af pædagogiske læreplaner og deres historiske tråde med udgangspunkt i otte interview med pædagoger fra de tre dagtilbud, dokumenter vedrørende indførelsen af pædagogiske læreplaner og allerede foretagne historiske analyser. Her gøres brug af en Foucault-inspireret analyseramme, og fokus er blandt andet på de problematiseringer, som læreplanerne er et svar på. I den anden analysedel indhentes perspektiver hentet fra Aktør-Netværks-Teorien til at undersøge, hvordan børn styres i dagtilbud, og hvad der sker med arbejdet i det enkelte dagtilbud, når der arbejdes med at dokumentere. Forfatteren har her observeret i de tre dagtilbud og fulgt i alt 13 pædagoger.

Forskningsresultatet:

Læreplanstiltagets krav om dokumentation og arbejdet med dokumentation indhegner og udgrænser, hvad der udgør fagligt pædagogisk arbejde. Afhandlingen viser, at store dele af den daginstitutionelle hverdag, såsom tøj- og bleskift, hygge, omsorg og lege, ikke anses som noget, der er vigtigt at dokumentere i hverdagen, og dermed udgrænser som dokumenteret faglige, når dokumentation optræder som en meningsfuld måde at gøre pædagog på (dvs. en meningsfuld måde at agere på som pædagog). Pædagogisk faglighed bliver således et udtryk for opstillinger af mål, middel og evaluering, hvormed der arbejdes på at styrke det aktive, kompetente barns progression. Forfatteren viser, at dette ikke er et udtryk for skolificering forstået som en underminering af barnets natur, ved i stedet at vægte, at barnet skal sidde stille, tælle og genkende bogstaver. I arbejdet med dokumentation er udgangspunktet derimod barnets natur, hvor leg og selvbestemmelse vægtes.

Opdragsgiver:

Det Frie Forskningsråd - Kultur og Kommunikation

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering**

Danmark, barn, pædagog, børnehave, dokumentation, interaktion, professionalisering, historie, kvalitativt studie, etnografisk studie, casestudie, dokumentstudie

***P 2772574**

*B Reis, M. (2011). "Att ordna, från ordning till ordning. Yngre förskolebarns matematiserende". Göteborg: Göteborgs universitet.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Afhandlingens formål er at undersøge, hvordan børn i dagtilbud i alderen et til tre år udvikler deres matematiske evner. Undersøgelsen bygger på en hypotese om, at børn over tid udvikler deres evner til at ordne forskellige typer materiale, og at udviklingen

af disse evner videre er et udtryk for en udvikling af børnenes uformelle matematiske evner.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

16 børn blev et ad gangen sat til at lege med forskelligt materiale, især ringe og kopper, der kan stables til tårne, idet børnenes leg med disse materialer blev set som et udtryk for børnenes uformelle matematiske evner. Børnenes leg blev optaget på video i 29 dage i en periode, der strakte sig over syv måneder, og i alt blev 47½ time optaget. I disse lege registrerede forfatteren i alt 624 aktiviteter. Karakteristiske aktiviteter, såsom at bygge tårne eller sortere kopper, som var blevet udført af flere børn og som var blevet udført ofte, blev udvalgt til analysen for at illustrere børnenes matematiske evner.

Forskningsresultatet:

Gennem detaljerede beskrivelser af småbørnenes leg med ringe og kopper viser forfatteren, hvordan børnenes evner til at ordne legetøjet udvikles, og hvilke forskellige strategier børnene gør brug af. Afhandlingen viser, at børn i alderen et til tre år evner at ordne en dimension ad gangen; først forskellen på ringe og kopper, dernæst hvilket tårn de tilhører. Derefter evner barnet at adskille i størrelsesdimensioner for endelig at identificere, at ringene og kopperne alle har en plads i rækkefølgen. Resultaterne peger hen imod en udvikling af børnenes uformelle matematiske evner.

Opdragsgiver:

Högskolan i Borås

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, børnehave, barn, matematik, kvalitativt studie, etnografisk studie, læreproces

***P 2775665**

*B Schjølberg, S., Lekhal, R., Vartun, M., Helland, S.S. & Mathiesen, K.S. (2011). "Barnepass fram til 18 måneder: Sammenhenger mellom barnepass fram til 18 måneder og språklige ferdigheter og psykisk fungering ved 5 år". Oslo: Nasjonalt folkehelseinstitutt.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er todelt, og studiet har både et deskriptivt og et udforskende sigte. Forfatterne ønsker at beskrive brugen af dagtilbudsordninger i Norge samt

undersøge sammenhængen mellem disse ordninger og sproglige færdigheder og mentale evner i femårsalderen.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, længdesnitsstudie, kohortestudie

Undersøgelsesdesignet:

Data i dette studie er baseret på Den norske mor og barn-undersøgelsen (MoBa), som er ledet og administreret af Nasjonalt folkehelseinstitutt, Oslo. Undersøgelsen er en omfattende spørgeskemaundersøgelse, der samler data om mere end 100.000 børn og deres mødre seks gange i løbet af moderens svangerskab og barnets tre første leveår. Udvalget i den aktuelle undersøgelse består af besvarelser vedrørende dagtilbudsordninger fra 60.028 mødre, indtil deres børn blev 18 måneder, samt besvarelser fra 12.875 mødre til femårige.

Forskningsresultatet:

10 hovedfund præsenteres i studiet. For det første viser undersøgelsen, at de fleste børn, der bliver passet uden for hjemmet, inden de bliver 18 måneder, passes i dagtilbud. Antallet af timer, 18 måneder gamle børn passes uden for hjemmet, er øget fra 27 timer i gennemsnit fra 2001 til 2003 til 31 timer i gennemsnit fra 2007 til 2009. Studiet viser, at 52 % af femårige børn i dagtilbud går i kommunale dagtilbud. Valg af dagtilbudstype afhænger af moderens uddannelsesniveau, og den alder, børnene har, når de starter i dagtilbud, varierer efter forældrenes sproglige baggrund. En større andel af mødre med kort uddannelse passer barnet hjemme, indtil det er 18 måneder, sammenlignet med mødre med længere uddannelse. Børn af mødre med kort uddannelse, der bliver passet uden for hjemmet, er oftere i dagpleje end børn af mødre med længere uddannelse. En noget større andel af børn med to norsksproglige forældre bliver passet uden for hjemmet, når de er 18 måneder, end tilfældet er for børn i familier, hvor ingen af forældrene har norsk som modersmål. Forfatterne finder en lille sammenhæng mellem drenge, der passes i dagtilbud, inden de bliver 18 måneder, og både sproglige vanskeligheder og adfærdsvanskeligheder i femårsalderen. Desuden ses en lille sammenhæng mellem adfærdsvanskeligheder i femårsalderen og pasning i dagtilbud mere end 40 timer om ugen. Forfatterne finder ingen sammenhæng mellem dagtilbud og emotionelle vanskeligheder i femårsalderen. Endelig viser studiet, at mange af børnene har dokumenterede udviklingsvanskeligheder eller øget risiko for at udvikle sådanne i deres første leveår. Ved fødslen rapporteres det, at knap 5 % af de femårige har fødselsskader, syndrom eller alvorlige medicinske problemer.

Forfatterne konkluderer, at effektstørrelserne ved alle påviste sammenhænge i studiet er små. Det er muligt, at forskellene i effektstørrelserne skyldes, at nogle børn er mere sårbare over for tidspunktet for start i dagtilbud eller antal timer, der tilbringes uden for hjemmet, end andre, ligesom kvaliteten af dagtilbuddene også kan forklare nogle af forskellene.

Opdragsgiver:

Kunnskapsdepartementet

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

*E Indeksering:

Norge, kvantitativt studie, længdesnitsstudie, kohortestudie, vuggestue, børnehave, barn, sproglig kompetence, organisation, arbejdsmarked, effekt, afvigelse, tid

*P 2771852

*B Sheridan, S. & Williams, P. (2011). "Developing Individual Goals, Shared Goals, and the Goals of Others: Dimensions of Constructive Competition in Learning Contexts". *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55(2), 145-164.

*A Abstract:

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at beskrive og definere konstruktiv konkurrence som et pædagogisk fænomen i forskellige læringsammenhænge. Konkurrence i læringsammenhænge kan forekomme både som destruktiv konkurrence - hvis det finder sted som forsøg på at komme frem på andres bekostning - og som konstruktiv konkurrence, hvilket forfatterne forbinder med motivation, men som det er målet at definere gennem undersøgelsen.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, tværsnitsstudie

Undersøgellesdesignet:

I alt omfatter undersøgelsen 78 børn i alderen 5-18 år og 29 pædagoger og lærere fra dagtilbud, grundskoler og ungdomsuddannelser. 12 børn på fem år og seks pædagoger blev interviewet gennem semistrukturerede interviews, hvor udgangspunktet for interviewene var fotografier, der illustrerede forskellige former for konkurrencesituationer. Fokus i interviewene var på konkurrence, motivation, læring og ydre betingelser i læringskontekster. Materialet blev efterfølgende analyseret for at beskrive, hvordan børnene og pædagogerne udtrykker og opfatter konkurrence i forskellige situationer.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, at konstruktiv konkurrence består af mindst seks dimensioner, og børn og pædagoger kan konkurrere inden for alle disse dimensioner. Dimensionerne er: (1) at være hverken vindere eller tabere, (2) social sammenligning af kompetencer, (3) konstruktiv motivation, (4) gensidig vejledning, (5) at vinde og (6) at strække sig ud over ens eget forventede potentiale. Arten af den konkurrence, der finder sted, er blandt andet afhængig af, om dimensionerne er proces- eller resultatorienterede, og om en eller flere andre opleves som konkurrenter. Forfatterne konkluderer, at konkurrence er en drivkraft for samarbejde, og at samarbejdet er en af de vigtigste betingelser for at konkurrere konstruktivt. Viljen til at lære er en anden afgørende forudsætning for ud-

vikling af konstruktiv konkurrence, samtidig med at konstruktiv konkurrence motiverer til læring.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Sverige, børnehave, barn, pædagog, læreproces, kvalitativt studie, tværsnitsstudie

***P 2772582**

*B Skans, A. (2011). "En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken". Malmö: Malmö högskola.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Afhandlingens formål er at undersøge og analysere et flersprogligt dagtilbuds didaktik for at skabe kundskab om didaktiske spørgsmål, der opstår, når der arbejdes med flersprogede børn. Fokus i studiet er de to didaktiske spørgsmål om *hvad* og *hvordan*.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, casestudie

Undersøgelsesdesignet:

Data er indsamlet gennem interviews og observationer på en afdeling i et dagtilbud, hvor hovedparten af børnene var tosprogede. Børnene er tre til fire år gamle. To ledere i dagtilbuddet blev interviewet om, hvilket syn de havde på deres eget dagtilbud og arbejdet med flersproglighed. I afdelingen arbejdede tre pædagoger og en specialpædagog, der blev interviewet om deres holdninger til dagtilbuddets aktiviteter og metoder. Pædagogerne talte svensk, arabisk, bosnisk, albansk og rumænsk - sprog, der også blev talt af børnene. Observation fungerede som den primære dataindsamlingsmetode til at undersøge didaktikken i arbejdet med flersprogede børn. I alt blev 15 timers aktiviteter optaget på video med et håndholdt kamera, ligesom forfatteren også tog noter. Interview og optagelser blev transskriberet, og materialet blev analyseret ved at blive opdelt i temaer, der var karakteristiske for arbejdet.

Forskningsresultatet:

Studiet viser, hvordan pædagogerne arbejder med de flersprogede børn, både gennem sprog og gennem tegnsprog. Pædagogerne anser sprogudvikling som det væsentligste indhold i aktiviteterne, og undersøgelsen viser, at der i høj grad er overensstemmelse mellem, hvordan pædagogerne ønsker at arbejde med indholdet, og hvordan de rent faktisk arbejder. Pædagogerne formår at arbejde med og udvikle alle børnenes sprog

ved blandt andet at veksle mellem svensk og øvrige sprog. Hermed viser studiet, at flersproglige pædagoger er en forudsætning for at kunne anvende modersmålet systematisk og funktionelt som et supplement til svensk i det daglige pædagogiske arbejde.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, barn, pædagog, børnehave, didaktik, etnicitet, sproglig kompetence, kvalitativt studie, casestudie

***P 2777701**

*B Solstad, T. (2011). "Litterære samtaler i barnehagen". I: Gjems, L. og Løkken, G. (red.): Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen. Oslo: Cappelen Damm, 92-118.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med artiklen er at undersøge, hvilke slags ressourcer børnenes samtaler kan være, når børnene skal skabe mening i tekster, som bliver læst højt for dem i dagtilbudet. Mere specifikt undersøges det gennem udvalgte eksempler på samtaler om børnelitterære tekster børn imellem samt børn og voksne imellem, hvordan børnene bruger samtaler om teksterne til at skabe forbindelser mellem de børnelitterære tekster og børnenes eget erfaringsunivers og dermed skaber mening i en tekst. Begrebet tekst dækker over både billeder og verbaltekster i billedbøger.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

Datamaterialet består af tre forskellige lydoptagelser af højtlesning af tekster og de dertilhørende samtaler mellem en pædagog og to til fem børn. Lydoptagelserne, der har en varighed på mellem 20 og 45 minutter, er indsamlet i tre forskellige dagtilbud på baggrund af højtlesning af tre forskellige børnelitterære tekster. Forfatteren har bevidst valgt ikke at være til stede under højtlesningen for ikke at skabe en usædvanlig højtlesningssituation for de pågældende børn og herved ændre børnenes og den voksnes sædvanlige adfærd. Børnene har mødt pædagogen, læsningen og bøgerne, som de er vant til i dagtilbuddet.

Forskningsresultatet:

Med baggrund i de tre samtaler finder forfatteren, at børnene i de tre samtaleeksempler lærer at afkode og fortolke billedbøgerne, de kigger i og lytter til, hvilket blandt andet sker gennem inddragelse af egne erfaringer, følelser og associationer. Børnene lærer samtidig, hvordan de kan snakke om en tekst, ligesom de lærer, hvordan de kan deltage i samtaler. Gennem en sådan tekstpraksis får børnene samtidig støtte til at udvikle deres sprog, og når de møder voksne, som udfordrer dem til at tænke videre, får de mulighed for at lære, hvordan de både skal formulere forklaringer og udvikle definitioner.

Opdragsgiver:

Norges forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, barn, pædagog, dialog, højtlesning, interaktion, interpersonel relation, kommunikation, læreproces, læsning, sproglig kompetence, kvalitativt studie, etnografisk studie

***P 2775187**

*B Stokke, A. (2011). "Et blik på barns vilkår for fysisk aktivitet i barnehager. En komparativ studie, 1981 og 2009". Barn nr. 1, 27-47.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med artiklen er at undersøge, hvilke former for legeudstyr og hvilken natur der findes i og ved dagtilbuddet, og hvordan pædagogerne vurderer disse dele af det fysiske miljø med henblik på fysisk aktivitet. I 1982 udgav forfatteren en undersøgelse, hvor hun undersøgte det fysiske miljø i dagtilbuddene, og artiklen fra 2011 er en undersøgelse meget lig undersøgelsen fra 1982. Det er yderligere et formål i artiklen at sammenligne resultaterne fra de to undersøgelser for at analysere, hvilke ændringer der er sket i dagtilbuddenes fysiske miljø fra 1981 til 2009.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, tværsnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

Et spørgeskema med spørgsmål vedrørende dagtilbuddets fysiske miljø og børnenes aktivitetsniveau blev sendt til 483 dagtilbud, cirka hvert 11. dagtilbud i Norge. 287 dagtilbud besvarede spørgeskemaet, hvilket svarer til en svarprocent på 59,4. Spørgsmålene i spørgeskemaet var identiske med spørgsmålene fra undersøgelsen fra 1982. Svarene blev behandlet gennem frekvensanalyser og krydstabulering i statistikprogrammet SPSS.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at dagtilbud i dag har mere legeudstyr og mere natur, end de havde i 1981, ligesom pædagogerne vurderer legemiljøet til at være bedre, end pædagogerne i 1981 vurderede. Samtidig viser undersøgelsen, at pædagogerne i 2009 vurderer, at der er flere børn, der er meget fysisk aktive, og færre, der ikke er fysisk aktive eller normalt fysiske aktive, end pædagogerne i 1981 vurderede.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, det kropslige, fysisk miljø, kvantitativt studie, tværsnitsstudie

***P 2772590**

*B Svensson, A.K. (2011). "Språkstimulerende miljøer i förskolan: en utvärdering av Att läsa och berätta - gör förskolan rolig och lärorik". Borås: Högskolan i Borås.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Undersøgelsen rapporterer resultaterne fra projektet "Att läsa och berätta - gör förskolan rolig och lärorik", der havde til hensigt at udvikle samarbejdet mellem dagtilbud og biblioteker og hermed øge pædagogernes bevidsthed om læsning, børnelitteratur og sprogmiljøer i dagtilbuddet.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, kohortestudie

Undersøgelsesdesignet:

Projektet er et samarbejdsprojekt mellem amtsbiblioteket i Jönköping samt dagtilbud og biblioteker i fem kommuner i Jönköping amt. I projektets indledning blev pædagoger fra de 66 deltagende dagtilbud inviteret til en inspirationsdag, hvor de blev præsenteret for ideer til, hvordan de kunne arbejde med læsning, sprogmiljøer og sproglege. Det følgende halvandet år afholdt amtsbiblioteket forelæsninger og møder for fortsat at inspirere pædagogerne til at arbejde med bøger og læsning. I slutningen af projektet blev 116 børn, 60 pædagoger, 9 ledere i dagtilbud og 5 bibliotekarere interviewet for at evaluere projektet.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at kontakten mellem dagtilbud og biblioteker øgedes, ligesom der forekom en udvikling af kontakten mellem dagtilbud og biblioteker i løbet af projektet. Undervejs i projektet udviklede mange dagtilbud deres sprogstimulerende miljø. Både bibliotekarere, pædagoger og skoleledere mente, at der var sket en stigning i, hvor ofte

bibliotekerne blev besøgt af dagtilbuddene, og hvor ofte der blev læst højt i dagtilbuddene.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, børnehaven, barn, pædagoger, bibliotek, bøger, højtlesning, kvantitativt studie, kohortestudie

***P 2772622**

*B Tholin, K.R. & Jansen, T.T. (2011). "Demokratiske samtaler i barnehagen?" Nordisk Barnehageforskning, 4(2), 103-114.

Jansen, T.T. & Tholin, K.R. (2011). "Førskolelærernes handlinger og barns sproglige deltagelse i projektsamtaler". I Gjems, L. & Løkken, G. (red.): "Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen". Oslo: Cappelen Damm. 148-175.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

De to studier omhandler demokratiske praksisser i dagtilbud, og hvordan disse kan fremmes. Formålet er at undersøge, hvordan pædagoger kan skabe vilkår for samtaler karakteriseret ved demokratiske praksisser, og hvordan pædagoger bidrager til børns deltagelse i disse samtaler.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

Datamaterialet består af videooptagelser af otte projektsamtaler, som er samtaler, der er organiseret og ledet af pædagoger i forbindelse med projektarbejde i dagtilbuddet. Med udgangspunkt i en forståelse af demokrati som en livsform frem for en styreform analyseres materialet med henblik på at finde de strategier og handlinger, pædagogerne gør brug af, når de søger at skabe vilkår for børnenes deltagelse i demokratiske samtaler.

Forskningsresultatet:

Forfatterne konkluderer, at projektsamtaler - samtaler organiseret og ledet af pædagoger i forbindelse med arbejdet med projekter i dagtilbud - har et potentiale til at præges af demokratiske praksisser, der fremmer fællesskabet, idet samtalerne kan give børnene muligheder for at møde andre, der er forskellige fra dem selv. Men dette kræver, at pædagogerne mestrer forskellige faglige kundskaber - viden om samtalegenrer, kom-

munikative kompetencer samt viden om forskellige fagområder - samt at de kan improvisere i de ofte uforudsigelige samtaler. Derfor fremfører forfatterne en pædagogisk implikation af undersøgelsen: at pædagoguddannelsen skal arbejde med pædagogernes flerfaglighed, samt at det bør diskuteres, hvilke rutiner og improvisationsfærdigheder pædagogerne skal lære i forberedelsen på de faglige udfordringer, de står over for i mødet med børnene.

Opdragsgiver:

Norges forskningsråd

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, pædagog, barn, demokrati, kommunikation, kvalitativt studie, etnografisk studie, dialog, social kompetence

***P 2772630**

*B Thulin, S. (2011). "Teacher talk and children's queries: Communication about natural science in early childhood education". Göteborg: Göteborgs universitet.

Thulin, S. & Pramling, N. (2009). "Anthropomorphically speaking: on communication between teachers and children in early childhood biology education". *International Journal of Early Years Education*, 17(2), 137-150.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Det overordnede mål med afhandlingen er at generere ny viden om, hvordan børn og pædagoger kommunikerer om videnskabelige emner i dagtilbud. Mere specifikt er målet i den publicerede artikel, som er en af tre artikler, forfatterens afhandling bygger på, hvordan, af hvem og med hvilket formål antropomorfistisk tale anvendes i dagtilbuddet. Antropomorfistisk tale er en betegnelse for at tale om noget ikke-menneskeligt i menneskelige termer.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie

Undersøgelsesdesignet:

Interaktioner mellem pædagoger og børn under tematiseringer af biologiske emner i dagtilbuddet blev optaget på video og senere transskriberet. Antropomorfistisk tale blev ikke diskuteret med pædagogerne, og ingen specielle instruktioner blev givet forud for optagelserne. Materialet blev ordnet i temaer, der udtrykte forskellige udtryksformer af antropomorfistisk tale.

Forskningsresultatet:

I artiklen konkluderes, at antropomorfistisk tale kan fungere som en hensigtsmæssig måde at tale om videnskabelige emner på, men at det også kan gøre det sværere for børnene at tilegne sig videnskabelig viden. Det kan dermed både hindre og fremme videnskabelig læring. Forfatterne anbefaler derfor, at pædagoger er opmærksomme på, hvilket sprog de bruger, så de genkender, hvornår sproget fungerer som et redskab til at mindske hullet mellem barnets oplevelser og videnskabelig læring, og hvornår det låser samtalen fast i menneskelige termer og dermed hindrer tilegnelsen af videnskabelig viden. Oftest er det pædagogen, der introducerer antropomorfistisk tale og holder fast i denne taleform, selv om børnene er uenige i den antropomorfistiske argumentation.

Opdragsgiver:

Vetenskapsrådet

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Sverige, børnehave, barn, pædagog, kommunikation, læreproces, kvalitativt studie, etnografisk studie, interaktion

***P 2772921**

*B Vassenden, A., Thygesen, J., Bayer, S.B., Alvestad, M. & Abrahamsen, G.R. (2011). "Barnehagens organisering og strukturelle faktorerets betydning for kvalitet". Stavanger: IRIS.

Bayer, S.B. (2011). "Undersøkelse av barnehagens organisering og den pedagogiske bemanningen". Stavanger: IRIS.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med undersøgelsen er at studere, hvordan forskellige strukturelle faktorer og forskellige former for organisering af dagtilbud virker ind på kvaliteten i dagtilbuddene. Dagtilbuddenes størrelser og organisering er centrale baggrundsfaktorer i analysen af udvalgte kvalitetsindikatorer, såsom antal børn per ansat, personalets uddannelse og personalets stabilitet.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, kvalitativt studie

Undersøgelsesdesignet:

Et spørgeskema med spørgsmål omhandlende karakteristika ved dagtilbuddene er sendt rundt til 1.600 dagtilbud. 825 af dagtilbuddene har sendt et besvaret eller delvist besvaret spørgeskema retur. Undersøgelsen indeholder også en kvantitativ del, hvor seks dagtilbud er blevet udvalgt ud fra deres størrelse og organisationsform. I hvert af disse

dagtilbud er foretaget fire interviews med leder, ansatte og forældre samt tre timers observationer med henblik på at afdække dagtilbuddenes pædagogiske kvalitet.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen giver et komplekst og sammensat billede af, hvordan kvalitet varetages i dagtilbud med forskellig organisering og størrelse. Undersøgelsen viser, at personalet og lederne i større dagtilbud oftere end i små dagtilbud har relevant efteruddannelse. Samtidig forholder personalet i store dagtilbud sig til flere børn om dagen end personalet i små dagtilbud, hvor der i højere grad er et stabilt personale. Det indikeres, at mellemstore dagtilbud får det bedste af to verdener, fordi de ofte formår at kombinere et trygt miljø med en innovativ tilgang til dagtilbudsorganisering og pædagogik.

Opdragsgiver:

Kunnskapsdepartementet

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, børnehave, pædagog, pædagogmedhjælper, organisation, kvalitativt studie, kvantitativt studie

***P 2777695**

*B Wallerstedt, C., Pramling, N. & Samuelsson, I.P. (2011). "Embodied Voices and Voicing Embodied Knowing: Accessing and Developing Young Children's Aesthetic Movement Skills". Educational Research with Our Youngest. International Perspectives on Early Childhood Education and Development, 5, 87-102.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at illustrere, hvordan børn i alderen et til to år gennem nonverbal kommunikation kan formå at udtrykke sig som kompetente individer, uden at de nødvendigvis har et sprog, gennem hvilket de kan kommunikere deres forståelser. Et overordnet tema i studiet vedrører derfor relationen mellem verbal og nonverbal kommunikation og børnenes æstetiske og kropslige udvikling.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, aktionsforskning

Undersøgelsesdesignet:

Det empiriske materiale udgøres af videooptagelser af pædagoger og børn. To optagne aktiviteter fra dagtilbuddet bruges som illustrationer, hvorudfra det analyseres og diskuteres, hvordan pædagoger kan frembringe aktiviteter, hvor børn, der ikke kan udtrykke sig mundtligt, kan blive anerkendt som kompetente. Udviklingspædagogik er den teore-

tiske ramme, de empiriske eksempler analyseres og diskuteres inden for, ligesom de medvirkende pædagoger som en del af projektet læste udgivelser om udviklingspædagogik.

Forskningsresultatet:

Forfatterne peger på tre forhold, som er væsentlige at inddrage, når der arbejdes med at udvikle helt små børns kropslige og æstetiske kompetencer. For det første er det for pædagoger væsentligt at skabe situationer, hvor børn kan få lov til at udtrykke sig non-verbalt. Dernæst viser studiet, at det er væsentligt, at pædagogerne kommunikerer verbalt med børnene som en tilgang til at udvikle børnenes kropslige og æstetiske kompetencer. Som et tredje forhold peger forfatterne på et forsømt pædagogisk princip: at pædagoger og forfattere under nogle aktiviteter opfordrer børnene til at gøre det modsatte af det, de gør, for at få indblik i børnenes forståelse af deres æstetiske bevægelser. Dette kan for eksempel være at opfordre børnene til at danse på en anden måde. Det konkluderes også, at leg er en måde, hvorpå børnene kan få anerkendt samt få lov til at udfolde deres kompetencer.

Opdragsgiver:

Vetenskapsrådet

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Sverige, vuggestue, barn, pædagog, det kropslige, leg, æstetik, aktionsforskning, kvalitativt studie, kommunikation, interaktion

***P 2771849**

*B Westberg, J. (2011). "The funding of early care and education programmes in Sweden, 1845-1943". *History of Education: Journal of the History of Education Society*, 40(4), 465-479.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med studiet er at undersøge finansiering af omsorgs- og uddannelsesprogrammer i årene 1845-1943, herunder hvilken betydning donationer, arv og fundraisingarrangementer har for programmerne.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

dokumentstudie, kvalitativt studie

Undersøgelsesdesignet:

Studiet baserer sig på 24 omsorgs- og uddannelsesprogrammer fra større byer i det sydlige Sverige. Med udgangspunkt i de årlige regnskabsbøger og revisionspåtegninger udgivet

i årene 1845-1943 analyserer forfatteren de generelle principper for finansiering og udtagelser fra disse principper for at give en præcis beskrivelse af økonomien i programmerne.

Forskningsresultatet:

I lighed med tidligere svensk og angelsaksisk forskning bekræfter studiet den betydning, som er blevet tilskrevet donationer og testamentariske gaver i løbet af det nittende århundrede. De gratis svenske dagtilbud har i vid udstrækning været afhængige af donationer og testamentariske gaver. Omvendt synes fundraisingarrangementer ikke at have spillet en vigtig rolle, som tidligere svensk forskning har antydnet. Studiet identificerer ændringer over tid i den svenske pasnings- og uddannelsesprogrammers økonomi og viser blandt andet, at der fra 1845 til 1943 forekom en stigning i den kommunale støtte.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Sverige, historie, økonomi, dokumentstudie, kvalitativt studie, børnehave, vuggestue

***P 2775262**

*B Westlund, K. (2011). "Pedagogers Arbete med Förskolebarns inflytande. En demokratididaktisk studie". Malmö: Malmö högskola.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Det overordnede formål med afhandlingen er at undersøge pædagogers arbejde med børns indflydelse. Mere specifikt er hensigten med afhandlingen at udføre en konkret beskrivelse af, hvordan pædagogerne arbejder med børnenes indflydelse, og på baggrund af denne beskrivelse at analysere og problematisere dette arbejde.

Kontekst:

Sverige

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, viewsstudie, casestudie

Undersøgelsesdesignet:

To afdelinger i ét dagtilbud blev valgt til studiet som følge af pædagogernes interesse for at arbejde med børns indflydelse. Forfatteren observerede aktiviteterne i dagtilbuddet og interviewede pædagogerne før og efter observationerne vedrørende deres forståelser af indflydelse i dagtilbuddet og for at høre deres tolkninger af forfatterens observationsnoter. Materialet blev analyseret ud fra de centrale temaer og i samspil med kritisk, relationel pædagogik.

Forskningsresultatet:

Studiet viser konkrete eksempler på, hvordan pædagoger arbejder med børns indflydelse ved at lade børnene vælge aktiviteter og deltage i planlægningen af dem, vælge lege-kammerater, vælge, hvilke bøger der skal læses, ved indflydelse på løsninger af problemer og konflikter, samt tage ansvar for det fysiske miljø. Det er forfatterens hensigt, at studiet kan åbne op for diskussioner i dagtilbud om, hvordan der kan arbejdes med børns indflydelse. Afhandlingen bidrager med indsigter i, hvordan begrebet indflydelse forstås i dagtilbuddene, og hvordan denne forståelse virker ind på pædagogernes arbejde med indflydelse. Indflydelse forstås bredt set som et begreb, der omfatter delagtighed, deltagelse og ansvar. Pædagogernes arbejde med børnenes indflydelse sker dog i en stadig afvejning af frihed og styring.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Sverige, barn, pædagog, didaktik, demokrati, medbestemmelse, kvalitativt studie, viewsstudie, casestudie, interpersonel relation

***P 2777710**

*B Zachrisson, H.D., Nærde, A., Janson, H. & Ogden, T. (2011). "Atferd og sosial kompetanse i barnehagen hos 2-åringer sett i lys av barnehagefaktorer og tidlig utvikling". Oslo: Atferdssenteret.

***A Abstract:**

Undersøgelens formål:

Formålet med rapporten er at beskrive adfærd og sociale kompetencer hos toårige børn i dagtilbud i lyset af udvalgte familieforhold, egenskaber hos barnet og størrelsen på børnegruppen i dagtilbuddet og alderssammensætningen i denne. Rapporten præsenterer de første resultater af projektet *Barns sosiale utvikling*, og forfatterne vil i fremtidige rapporter analysere videre på baggrund af de indsamlede data for eventuelt også at finde kausale sammenhænge.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvantitativt studie, længdesnitsstudie

Undersøgelsesdesignet:

1.159 børn fra fem kommuner i det sydøstlige Norge deltog i undersøgelsen. Da de var omkring seks måneder gamle, blev deres forældre interviewet vedrørende sociale og socioøkonomiske forhold i familien samt vedrørende børnenes udvikling. Omkring tidspunktet for børnenes toårs fødselsdag besvarede de pædagogiske ledere i dagtilbuddene

et spørgeskema med henblik på at måle børnenes adfærd og deres sociale kompetencer. Data blev analyseret ved brug af bivariate og multivariate analyser.

Forskningsresultatet:

Undersøgelsen viser, at jo yngre børn er, når de starter i dagtilbud, jo mere aggressiv samt trodsig og normbrydende adfærd udviser de i dagtilbuddet, samtidig med at de udviser en højere grad af social kompetence. Et andet resultat er, at børn i grupper, hvor det ældste barn er tre år eller yngre, udviser højere grad af trods og normbrydning såvel som social kompetence sammenlignet med børn i barnegrupper, hvor børnene er ældre end tre år. Forfatterne understreger, at rapporten ikke påviser kausale sammenhænge vedrørende dagtilbuddets betydning for adfærd og sociale kompetencer.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

medium

***E Indeksering:**

Norge, vuggestue, barn, afvigelse, social kompetence, social udsathed, kvantitativt studie, længdesnitsstudie

***P 2775698**

*B Ødegård, E. (2011). "Nyuddannede pædagogiske lederes mestring og appropriering av barnehagens kulturelle redskaper. En kvalitativ studie av nyuddannede førskolelæreres kompetansebygging det første året i yrket". Oslo: Unipub.

***A Abstract:**

Undersøgelsens formål:

Formålet med afhandlingen er at belyse, hvordan nyuddannede pædagogiske ledere mestrer og tilegner sig dagtilbuddets kulturelle redskaber. Mange nyuddannede pædagoger ansættes som pædagogiske ledere, og forfatteren retter derfor fokus mod deres kompetenceudvikling i deres første år som ledere. Fokus er både på de områder, som de nyuddannede ledere mestrer, og på de områder, der beskrives som vanskelige. Kulturelle redskaber refererer til både den konkrete indretning i dagtilbuddet - såsom møbler og genstande - og de forskellige måder, der tænkes og handles på.

Kontekst:

Norge

Den anvendte forskningsmetode:

kvalitativt studie, etnografisk studie, casestudie

Undersøgelsesdesignet:

Fem nyuddannede pædagoger, der arbejdede som pædagogiske ledere i dagtilbud, blev fulgt af forfatteren i et år. I løbet af dette år skrev de deltagerberetninger, forfatteren observerede deres arbejde i dagtilbuddene og til møder, de blev interviewet individuelt

og i fokusgrupper, ligesom deres ledere og de vejledere, de var blevet tildelt til at hjælpe dem i starten, blev interviewet. Dette materiale blev analyseret med inspiration fra blandt andet grounded theory, hvor forfatteren lagde vægt på systematiske beskrivelser, som blev udformet til kategorier.

Forskningsresultatet:

Forfatteren konkluderer, at de pædagogiske lederes mestring og tilegnelse er afhængig af, hvor tilgængelige dagtilbuddenes kulturelle redskaber er for pædagogerne. Pædagogerne tilegner sig de kulturelle redskaber forskelligt, alt afhængigt af hvilke individuelle kulturelle redskaber de bringer ind, og i hvor høj grad de får mulighed for at bruge dem. De nyuddannede tildeles udfordrende ledelsesopgaver i et felt, der er præget af modstridende og uklare ledelsesdiskurser.

Opdragsgiver:

uoplyst

Forskningens vurderede evidensvægt:

høj

***E Indeksering:**

Norge, pædagog, leder, ledelse, kompetence, socialisering, kvalitativt studie, etnografisk studie, casestudie

8 Samlet oversigt over kortlagte undersøgelser

Aagre, W. (2011). "Hva slags innsikt om barnets språk formidles i foreldresamtaler?". I: Gjems, L. & Løkken, G. (red.): Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen. Oslo: Cappelen Damm. 176-201.

Alasuutari, M. & Markström, A-M. (2011). "The Making of the Ordinary Child in Pre-school". *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55(5), 517-535.

Andersen, C. E., Engen, T. O., Gitz-Johansen, T., Kristoffersen, C. S., Obel, L. S., Sand, S. & Zachrisen, B. (2011). "Den flerkulturelle barnehagen i rurale områder. Nasjonal surveyundersøkelse om minoritetsspråklige barn i barnehager utenfor de store byene". Elverum: Høgskolen i Hedmark.

Andersen, C. E. & Sand, S. (2011). "The Multicultural Kindergarten in rural areas in Norway - a good place for learning and participation for all children?". *Journal of Teacher Education and Teachers' Work*, 2(1), 28-40.

Andersen J., Gundelach S. & Kofod K. K. (2001). "Evaluering af områdeledelse i Rudersdal Kommune". København: UdviklingsForum og Danmarks Pædagogiske Universitets-skole, Aarhus Universitet.

Andersson, K. (2011). "Lärare för förändring - att synliggöra och utmana föreställningar om naturvetenskap och genus". Norrköping: Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet.

Andreassen, B. O. (2011). "Perspektiver på hva en førskolelærer trenger å kunne om religion. Rammeplananalyse og preskriptive innspill". *Nordisk Barnehageforskning*, 4(1), 17-31.

Andresen, B. B. (2011). "Disponibel model til analyse og problemløsning - en undersøkelse i pædagogiske dagtilbud". *Paideia*, 01, 44-55.

Aukrust, V. B. & Rydland, V. (2011). "Preschool classroom conversations as long-term resources for second language and literacy acquisition". *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 198-207.

Bauchmüller, R., Gørtz, M. & Rasmussen, A. W. (2011). "Long-Run Benefits from Universal High-Quality Pre-Schooling". København: AKF, Danish Institute of Governmental Research.

Bayer, S. B. (2011). "Undersøkelse av barnehagens organisering og den pedagogiske bemanningen". Stavanger: IRIS.

Bekkhuis, M., Rutter, M., Maughan, B. & Borge, A. I. H. (2011). "The effects of group daycare in the context of paid maternal leave and high-quality provision". *European Journal of Developmental Psychology*, 8(6), 681-696.

Berg-Nielsen, T. S., Solheim, E., Belsky, J. & Wichstrøm, L. (2011). "Preschoolers' psychosocial problems: In the eyes of the beholder? Adding teacher characteristics as determinants of discrepant parent-teacher reports". *Child Psychiatry Hum Dev*, 43, 393-413.

- Bergsland, M. D. & Kvaran K. (2011). "Inn i Ringen". Et musikkpedagogisk utviklingsprosjekt i en flerkulturell barnehage". *Barn*, 2, 67-82.
- Berliner, P. & Jensen, B. (2011). "Individuel resiliens og styrkende samspill". I Jensen, B., Pedersen, J.H. & Brandi, U.: Vidensbaseret indsats over for socialt udsatte børn i dagtilbud med forældreinddragelse : Tillæg til Kvalifikationsmappen 2010-2012. Frederikshavn: Dafolo.
- Berliner, P. & Kousholt, D. (2011). "Forældres opfattelse af forældreinddragelse og -samarbejde - belyst i kvalitative studier". I Jensen, B., Pedersen, J.H. & Brandi, U.: Vidensbaseret indsats over for socialt udsatte børn i dagtilbud med forældreinddragelse : Tillæg til Kvalifikationsmappen 2010-2012. Frederikshavn: Dafolo.
- Berliner, P. & Kousholt, D. (2011). "Udgangspunkt for fornyelse af forældreinvolvering ved VIDA Basis+ programmets start". I Jensen, B. (red.): Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud - modelprogram : Statusrapport 2: Baseline. København: Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Bjervås, L. (2011). "Samtal om barn och pedagogisk dokumentation som bedömningspraktik i förskolan". Göteborg: Göteborg Universitet.
- Bjørgen, K. (2011). "Women's education levels and its impact on their attitudes towards children's health development". *Early Child Development and care*, 181(1), 73-87.
- Boldemann, C., Dal, H., Mårtensson, F., Cosco, N., Moore, R., Bieber, B., Blennow, M., Pagels, P., Raustorp, A., Wester, U. & Söderström, M. (2011). "Preschool outdoor play environment may combine promotion of children's physical activity and sun protection. Further evidence from Southern Sweden and North Carolina". *Science & Sports*, 26, 72-82.
- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2011). "Små barns rett til beskyttelse. Utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn". Trondheim: Barnevernets utviklingssenter.
- Bøje, J. D. & Nielsen, S. B. (2011). "Til-pasning? At være nyuddannet pædagog og professionsbachelor i 0-6 års institutioner". Roskilde: Roskilde Universitet: Center for Velfærd, Profession og Hverdagsliv.
- Børhaug, K. (2011). "Barnehageorganisasjonen - autonomi eller standardisering?". *Tidskriftet FoU i praksis*, 5(2), 49-66.
- Cameron, D. L. & Tveit, A. D. (2011). "The Policy for Impementation Challenges of Individual Plans for Preschool Children with Disabilities". *International Journal of Parents in Education*, (5)1, 12-23.
- Coninck-Smith, N. d. & Bygholm, J. (2011). "Barndom og arkitektur - Rum til danske børn i 300 år". Århus: Forlaget Klim.
- Danmarks Evalueringsinstitut (2011). "Kvalitetsarbejde i dagplejen". København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- Doverborg, E. & Samuelsson, I. P. (2011). "Early Mathematics in the Preschool Context". *Educational Encounters: Nordic Studies in Early Childhood Didactics, International perspectives on early childhood education and development*, 4, 37-64.

- Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2011). "Barnehageansatte sitt kompetansebehov ved håndtering av bekymring for barns omsorgssituasjon". I: Hoel, T. L., Guldal, T. M., Dons, C. F., Sagberg, S., Solhaug, T. & Wæge, K. (red.): *FoU i Praksis 2010*. Rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanning. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag. 115-122.
- Engdahl, I. (2011). "Toddler interaction during play in the Swedish preschool". *Early Child Development and Care*, 181(10), 1421-1439.
- Engdahl, I. (2011). "Toddlers as social actors in the Swedish preschool". Stockholm: Stockholm Universitet.
- Fredriksen, B. C. (2011). "Negotiating Grasp: Embodied Experience with Three-dimensional Materials and the Negotiations of Meaning in Early Childhood Education". Oslo: Oslo School of Architecture and Design.
- Gjems, L. (2011). "Hverdagssamtalene - barnehagens glemte læringsarena?" I: Gjems, L. & Løkken, G. (red.): *Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Gjems, L. (2011). "Why explanations matter: a study of co-construction of explanations between teachers and children in everyday conversations in kindergarten". *European Early Childhood Education Research Journal*, 19(4), 501-513.
- Granbom, I. (2011). "'Vi har nästan blivit för bra' - Lärares sociale representationer av förskolan som pedagogisk praktik". Jönköping: School of Education and Communication, Jönköping Universitet.
- Granrusten, P. T. & Moen, K. H. (2011). "Nye lederroller i et utvalg kommunale barnehager med fokus på enhets- og fagledere". I: Hoel, T. L., Guldal, T. M., Dons, C. F., Sagberg, S., Solhaug, T. & Wæge, K. (red.): *FoU i Praksis 2010*. Rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanning. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag. 115-122.
- Grindheim, L. T. (2011). "Barnefellesskap som demokratisk danningsarena. Kva kan gje høve til medverknad i leik i barnehagen?". *Nordisk Barnehageforskning*, 4(2), 91-102.
- Grindland, B. (2011). "Uenighet som demokratisk praksis i måltidsfellesskapet på småbarnsavdeling". *Nordisk Barnehageforskning*, 4(2), 75-90.
- Hensvold, I. E. (2011). "En förändrad yrkesidentitet. Förskollärares berättelser fyra och tolv år efter examen". *Nordisk Barnehageforskning*, 4(1), 1-16.
- Hjelmbrekke, S. & Lunder, T. E. (2011). "Analyse av kostnader i barnehagene i 2010". Bø i Telemark: Telemarksforskning.
- Hult, M., Agge, A., Larsson, P. & Persson Waye, K. (2011). "God ljudmiljö i förskola och skola - krav på rum, bygg- och inredningsprodukter för minskat buller". Göteborg: Enheten för Arbets- och miljömedicin, Avdelingen för Samhällsmedicin och Folkhälsa, Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet.
- Iversen, J. D. & Sabinsky, M. (2011). "En undersøgelse af mad- og måltidskulturen i daginstitutioner med forskellige madordninger". Søborg: Fødevarerinstitutionen, Danmarks Tekniske Universitet.

- Izumi-Taylor, S., Lee, Y. Y. & Franceschini, L. (2011). "How Are Notions of Childcare Similar or Different among American, Chinese, Japanese and Swedish Teachers?". *Research in Comparative and International Education*, 6(2), 183-200.
- Jansen, T. T. & Tholin, K. R. (2011). Førskolelærernes handlinger og barns språklige deltagelse i prosjektsamtaler. I Gjems, L. & Løkken, G. (red.): "Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen". Oslo: Cappelen Damm. 148-175.
- Jensen, B. & Berliner, P. (2011). "Forældreinvolveringens pædagogik. : En sammenfatning". I Jensen, B., Pedersen, J.H. & Brandi, U.: Vidensbaseret indsats over for socialt udsatte børn i dagtilbud med forældreinddragelse : Tillæg til Kvalifikationsmappen 2010-2012. Frederikshavn: Dafolo.
- Jensen, B., Brandi, U., Kousholt, D., Berliner, P., Yung Andersen, T., Hellmund, G. & Holm, A. (2011). "Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud - modelprogram. Statusrapport 2. Baseline. VIDA-forskningsserien 2011:3". København: Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Jensen, B. & Bremberg, S. (ikke publiceret). "Enrichment of preschools in order to decrease social inequalities in early childhood : Description of a Danish experiment".
- Jensen, Benge & Bremberg, S. (2011). "Fokus på nye former for kvalitet på daginstitutionsområdet". *Paideia - Tidsskrift for professionel pædagogisk praksis*, 02, 28-37.
- Jensen, B., Holm, A., Wang, C., Kousholt, D., Ravn, I., Søgaard Larsen, M., Steiner Rasmussen, O., Berliner, P., Yung Andersen, T. & Brandi, U. (2011). "Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud - modelprogram. Statusrapport 1. Design og metode. VIDA-forskningsserien 2011:1". København: Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Jensen, H. N. & Klausen, B. S. J. (2011). "Tandbørstning og Fluoridbehandling: En intervention i Vollsmoses børnehaver". Odense: Odense Tandpleje.
- Jonsson, A. (2011). "Nuets didaktik. Förskolans lärare talar om läroplan för de yngsta". Göteborg: Göteborg Universitet.
- Karrebæk, M. S. (2011). "It Farts: The situated management of social organization in a kindergarten peer group". *Journal of Pragmatics*, 43, 2911-2931.
- Kasin, O. & Slåtten, M. V. (2011). "Menn som forskjell og forskjellige menn. Rekruttering av menn til barnehage". Oslo: Høgskolen i Oslo.
- Knudsen, I. M. & Ødegaard, E. E (2011). "Fotofloker: Vilkår for barns deltagelse når digitale bilder tas i bruk i barnehagen". *Nordisk Barnehageforskning*, 4(2), 115-128.
- Kornerup, I. (2011). "Efteruddannelse og dagtilbud under forandring. Daginstitutionspædagogers deltagelse i politisk initieret efter- og videreuddannelse i det omkalfatrede velfærdssamfund". Roskilde: Forskerskolen i Livslang Læring.
- Kragh-Müller, G. & Isbell, R. (2011). "Children's perspectives on their everyday lives in child care in two cultures: Denmark and the United States". *Early Childhood Education Journal*, 39, 17-27.
- Larsen, M. S., Jensen, B., Holm, A., Berliner, Ploug, N., Olsen, A.B., Sommersel, H.B., Grosen Pedersen, A., Müller Kristensen, R., Tifticki, N. (2011). Programmer for 0-6 årige

med forældreinvolvering i dagtilbud: En forskningskortlægning. København: Danmarks Pædagogiske Universitets-skole, Aarhus Universitet.

Lekhal, R., Zachrisson, H. D., Wang, M. V., Schjølberg, S. & von Soest, T. (2011) "Does Universally accessible child care protect children from late talking? Results from a Norwegian population-based prospective study." *Early Child Development and Care*, 181(8), 1007-1019.

Lie, S., Vedum, T. V. & Dullerud, O. (2011). "Natur-, friluft- og gårdsbarnehager. Hva kjennetegner disse? Hva betyr de for barnas utvikling". Elverum: Høgskolen i Hedmark.

Lunder, T. E. (2011). "Gullgraving i sandkassa? Profittmuligheter og uttak av verdier fra private barnehager". Bø i Telemark: Telemarksforskning.

Markström, A-M. & Simonsen, M. (2011). "To Involve Parents in the Assessment of the Child in Parent-Teacher Conferences: A Case Study". *Early Childhood Education Journal*, 38, 465-474.

Markström, A-M. & Simonsson, M. (2011). "Constructions of Girls in Preschool Parent-Teacher Conferences." *International Journal of Early Childhood*, 43(1), 23-41.

Martinsen, M. T. & Moser, T. (2011). "Barnehagens rom og barns hverdag - utvalgte funn om organisering av barn, rom og tid". I: Hoel, T. L., Guldal, T. M., Dons, C. F., Sagberg, S., Solhaug, T. & Wæge, K. (red.): *FoU i Praksis 2010*. Rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanning. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag. 317-329.

Moafi, H. & Bjørkli, E. S. (2011). "Barnefamiliers tilsynsordninger, høsten 2010". Oslo: Statistisk Sentralbyrå.

Månsson, A. (2011). "Becoming a Preschool Child: Subjectification in Toddlers During Their Introduction to Preschool, from a Gender Perspective". *International Journal of Early Childhood*, 43, 7-22.

Nielsen, M. H., Lassen, A. D., Christensen, L. M. & Sabinsky, M. (2011). "Evaluering af den ernæringsmæssige kvalitet af madordninger i dagsinstitutioner". Søborg: Fødevarer-instituttet, Danmarks Tekniske Universitet.

Nilsen, H. K. (2011). "Kulturelt og språklig mangfold - og norskhet - i barnehager med norsk-russiske barn i Finnmark." Alta: Høgskolen i Finnmark.

Nærland, T. (2011). "Social status and communicative competence in preschool years. An observation-based approach." Oslo: Institutt for Spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo.

Nærland, T. & Martinsen, H. (2011). "Child-child interactions and positive social focus among preschool children". *Early Child Development and Care*, 181(3), 361-370.

Palla, L. (2011). "Med blicken på barnet - om olikheter inom förskolan som diskursiv praktik". Malmö: Malmö högskola.

Persson Wayne, K. (2011). "God ljudmiljö i förskola - samband mellan ljudmiljö, hälsa och välbefinnande före och efter åtgärdsprogram". Göteborg: Enheten för Arbets- och miljömedicin, Avdelingen för Samhällsmedicin och Folkhälsa, Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet.

- Petersen, A. & Willig, R. (2011). "The demand for flexibility as a process of disenfranchisement". *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*, 12(3), 343-362.
- Plum, M. (2011). "Dokumenteret faglighed: Analyser af hvordan pædagogisk faglighed produceres gennem læreplanernes dokumentationsteknologi". København: Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.
- Reis, M. (2011). "Att ordna, från ordning till ordning. Yngre förskolebarns matematiserande". Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Petersen, K. E. (2011). "Pædagogisk arbejde med socialt udsatte børn i vuggestuen. Det pædagogiske personales faglige kompetencer og det pædagogiske arbejde med socialt udsatte børn i vuggestuen". København: Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Schjølberg, S., Lekhal, R., Vartun, M., Helland, S. S. & Mathiesen, K. S. (2011). "Barnepass fram til 18 måneder: Sammenhenger mellom barnepass fram til 18 måneder og språklige ferdigheter og psykisk fungering ved 5 år." Oslo: Nasjonalt folkehelseinstitutt.
- Sheridan, S. & Williams, P. (2011). "Developing Individual Goals, Shared Goals, and the Goals of Others: Dimensions of Constructive Competition in Learning Contexts". *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55(2), 145-164.
- Skans, A. (2011). "En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken". Malmö: Malmö Högskola.
- Solem, M. S. (2011). "Emneutvikling i samtaler mellom barn og førskolelærere i barnehagen". I: Gjems, L. & Løkken, G. (red.): Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen. Oslo: Cappelen Damm. 68-91.
- Solstad, T. (2011). "Litterære samtaler i barnehagen". I: Gjems, L. og Løkken, G. (red.): Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen. Oslo: Cappelen Damm, 92-118.
- Stokke, A. (2011). "Et blikk på barns vilkår for fysisk aktivitet i barnehager. En komparativ studie, 1981 og 2009." *Barn nr. 1*, 27-47.
- Svensson, A.K. (2011). "Språkstimulerende miljøer i förskolan: en utvärdering av Att läsa och berätta - gör förskolan rolig och lärorik". Borås: Högskolan i Borås.
- Tholin, K. R. & Jansen, T. T. (2011). "Demokratiske samtaler i barnehagen?" *Nordisk Barnehageforskning*, 4(2), 103-114.
- Thulin, S. (2011). "Teacher talk and children's queries: Communication about natural science in early childhood education". Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Thulin, S. & Pramling, N. (2009). "Anthropomorphically speaking: on communication between teachers and children in early childhood biology education". *International Journal of Early Years Education*, 17(2), 137-150.
- Vassenden, A., Thygesen, J., Bayer, S. B., Alvestad, M. & Abrahamsen, G. R. (2011). "Barnehagenes organisering og strukturelle faktorerers betydning for kvalitet". Stavanger: IRIS.

Wallerstedt, C., Pramling, N. & Samuelsson, I. P. (2011). "Embodied Voices and Voicing Embodied Knowing: Accessing and Developing Young Children's Aesthetic Movement Skills". *Educational Research with Our Youngest. International Perspectives on Early Childhood Education and Development*, 5, 87-102.

Westberg, J. (2011). "The funding of early care and education programmes in Sweden, 1845-1943". *History of Education: Journal of the History of Education Society*, 40(4), 465-479.

Westlund, K. (2011). "Pedagogers Arbete med Förskolebarns inflytande. En demokratididaktisk studie". Malmö: Malmö Högskola.

Zachrisson, H. D., Nærde, A., Janson, H. & Ogden, T. (2011). "Atferd og sosial kompetanse i barnehagen hos 2-åringar sett i lys av barnehagefaktorer og tidlig utvikling". Oslo: Atferdssenteret.

Ødegård, E. (2011). "Nyutdannede pedagogiske ledes mestring og appropriering av barnehagens kulturelle redskaper. En kvalitativ studie av nyutdannede førskolelæreres kompetansebygging det første året i yrket". Oslo: Unipub.